

TRIBUNA

Director fondator:

Ioan Slavici (1884)

PUBLICAȚIE BILUNARĂ CARE APARE SUB EGIDA

CONSILIULUI JUDEȚEAN CLUJ

Consiliul consultativ al revistei

de cultură Tribuna:

Alexandru Boboc

Nicolae Breban

Andrei Marga

D. R. Popescu

Grigore Zanc

Redacția:

Mircea Arman

(manager / redactor-șef)

Ovidiu Petca

(secretar de redacție)

Ioan-Pavel Azap

Ani Bradea

Claudiu Groza

Ștefan Manasia

Oana Pughineanu

Aurica Tothăzan

Maria Georgeta Marc

Tehnoredactare:

Virgil Mleşniță

Redacția și administrația:

400091 Cluj-Napoca, str. Universității nr. 1

Tel. (0264) 59. 14. 98

Fax (0264) 59. 14. 97

E-mail: redactia@revistatribuna.ro

Pagina web: www.revistatribuna.ro

ISSN 1223-8546

Responsabilitatea asupra conținutului textelor

revine în întregime autorilor

bloc notes

Spectacol extraordinar de operă la Oradea

În 27 ianuarie, ora 18, ajunge la Oradea opera bufă de György Selmeczi, *Cavalerul Maicii Domnului*. Spectacolul este realizat printr-o colaborare dintre Opera Maghiară Cluj-Napoca și Palatul Artelor de la Budapesta. Evenimentul va avea loc sub înaltul patronaj al Președintelui Consiliului Județean Bihor, domnul Pásztor Sándor.

Este pentru prima dată când regele-cavaler, Sfântul Ladislau, apare într-o operă, grație realizatorilor, adică compozitorului Selmeczi György și autorului libretului, Béres Attila. Inițial, acesta din urmă a relatat evenimentele din jurul construirii bisericii unui sătuc din apropierea Oradei sub forma unei piese de teatru radiofonic, pe care, ulterior, la cererea lui Selmeczi György, a transformat-o în libret de operă.

Acțiunea pornește din satul Bátorfa, unde se termină construcția bisericii, pe care sătenii vor s-o dedice Sfântului Ladislau. Singura problemă este că regele Ladislau încă nu este canonizat. Legatul papal și cortegiul său se află deja de un an de zile la episcopia orădeană, pentru a

examina dovezile miracolelor săvârșite de rege. O delegație din Bátorfa ajunge la Oradea și, cu scopul de a contribui la ducerea la bun sfârșit a procedurii de canonizare, prezintă legenda Sfântului Ladislau.

Premiera absolută din octombrie 2017 a fost regizată de directorul artistic al Trupei Szigligeti, Novák Eszter, costumele au fost realizată de Florina Bellinda Vasilatos de la Trupa Szigligeti, iar decorul de scenograful Teatrului Regina Maria, Ianis Vasilatos.

Intrarea la evenimentul sprijinit de Consiliul Județean Bihor se va face pe baza unor bilete la preț unic de 20 de lei. Spectacolul de anvergură este o încheiere demnă a anului dedicat memoriei Sfântului Ladislau. Biletele se pot procura la casieria Teatrului Szigligeti, deschisă de luni până vineri între orele 14-19, respectiv cu o oră înaintea spectacolului. Numărul de telefon al agenției este 0259/401140. Opera *Cavalerul Maicii Domnului* beneficiază de traducere în limba română. ■

Pe copertă:

Mihail Voicu, *Ruga pescarului* (2015)
acvaforte, 50 x 40 cm

www.clujtourism.ro

Vizitați site-ul nostru:

tribuna-magazine.com

- comentarii
- analize
- interviuri

TRIBUNA MAGAZINE,

WEEKLY MAGAZINE IN ENGLISH, ROMANIAN AND ITALIAN

Melete thanatou

Mircea Arman

Una dintre definițiile date de David Armeanul filosofiei, prea puțin comentată și pusă în inferioritate față de celelalte definiții este: *melete thanatou* – pregătirea pentru moarte.

Spinoza, în *Ethica*, zice: „Homo liber de nulla re minus quam de morte cogitat; et ejus sapientia non mortis, sed vitae meditatio est – Omul liber nu se gîndește la nimic mai puțin decît la moarte și înțelepciunea lui nu este o meditație asupra morții, ci asupra vieții”¹. Este o definiție total contrară celei amintite aici, și reflectă în întregime mentalitatea modernă, profund diferită de cea a antichității.

Platon, ca să ne întoarcem la lumea antică, referindu-se la ideea de pregătire pentru moarte, spunea: „Filosoful își desprinde sufletul cît mai mult de tovărășia cu trupul spre deosebire de ceilalți oameni” (*Phaidon*, 65 a). Această desprindere vizează de fapt o stare de *catharsis*, și ea se realizează, cum spune Platon, printr-o: „despărțire cît mai mult a sufletului de trup și deprinderea lui de a se concentra în sine, de a se retrage peste tot din trup și de a trăi – cît este cu putință – și în ceasul de acum și mai tîrziu, el singur, cu sine însuși, dezlegat ca de niște lanțuri ale trupului”².

Să vedem ce scrie, despre acest fapt, David Armeanul: „De aceea, se și spune trup (*demas*) ca un lanț (*desmos*) al sufletului, iar corp (*soma*) ca și cum ar fi îngropare și mormînt (*sema*) al lui”³.

Platon, în *Gorgias*, scria: „Și poate că în realitate sîntem morți. Am auzit-o din gura unui înțelept. Spunea că noi acum sîntem morți, că trupul nu-i pentru noi decît un mormînt...”⁴. Iar în *Kratylos*⁵: „Cuvîntul trup poate fi luat în mai multe sensuri...Și într-adevăr, unii spun că el este mormîntul (*sema*) sufletului, acesta fiind îngropat în el în clipa de față. Apoi, prin faptul că datorită lui semnifică sufletul toate cîte le semnifică, și prin aceasta ar fi numit pe drept semn. Totuși, mai ales discipolii lui Orfeu îmi par a fi cei care au stabilit numele acesta, în sensul că sufletul ispășește pentru cele ce trebuie să ispășească, iar spre a se păstra el are acest adăpost, care întru-chipează o închisoare”.

În *Die Philosophie der Griechen*⁶, Eduard Zeller arată că principalele izvoare ale filosofiei grecești ar fi religia și misterele⁷. După el, religia grecilor s-ar afla în raport cu filosofia parte în opoziție, parte în înrudire.

Vom vedea cum religia grecilor a încercat să explice omul prin spiritul său, zeii avînd, ei înșiși, caracteristici specifice umane, fiind un soi de transcendentalizări ale lui, în măsura în care putem vorbi despre transcendent în viziunea grecească asupra lumii. Această spiritualizare a religiei grecești a jucat un rol decisiv în nașterea și formarea filosofiei grecești. Eduard Zeller subliniază că: „Activitatea fanteziei, prin care se dă o semnificație generală individualului sensibil, este următoarea treaptă în activitatea intelectului care caută de aici să ajungă la esența generală și la temeuriile fenomenelor”⁸. Același autor afirmă că religia grecească nu

avea propriu-zis o dogmatică bine constituită, ci doar o mitologie, fiind lipsită de un sistem conceptual rigid. Astfel, a fost posibilă o mare libertate de mișcare în cîmpul gîndirii și științelor.

În viziunea lui Zeller, inițiatul în mistere, numit *epoptes*, era de fapt un individ care se ocupa cu contemplarea, iar participarea la mistere nu era decît o contemplare – *theoria*.

*

Am văzut că însuși Platon ne trimite, referitor la problema lui *melete thanatou*, la misterele grecești. Ca și Platon, David Armeanul spune că *soma este o sema* pentru suflet, adică faptul că trupul este mormîntul sufletului. Problema rămîne destul de neclară, mai ales datorită faptului că nu există încă o radiografiere exactă a ceea ce însemnau misterele pentru eleni. Dar faptul că poezia și filosofia greacă, la modul la care s-au manifestat ele, au ca și corespondent noțiunea de divin și, implicit pe cea de mister, este, o vom demonstra-o, evidentă. Să vedem, însă, care este sensul și influența noțiunii de mister în poezia filosofică și filosofia greacă ca atare.

În celebrul său dicționar Bailly ne spune că *mysterion* are ca rădăcină pe *my* care are și sensul de a tăcea, a închide ochii și gura. Așadar, misterele erau niște ceremonii care provocau o stare de tăcere, de non-vedere. Însăși rădăcina *tel* cu care se formează cuvîntul *telete* – inițiere – are și sensul de desăvîrșire și realizare. Acesta este și sensul verbului *teleo* care înseamnă a realiza un lucru, a desăvîrși ceva.

Se știe că în *Micile Mistere*, neofitul se pregătea pentru o înțelegere simbolică a morții. Plutarch, în *Despre originea sufletului*⁹, spunea: „Moartea consistă în a te exila de trup; și somnul consistă în a fugi de trup așa cum sclavul fuge de stăpînul său”. Acesta, se pare, era scopul tuturor acestor *telete* – ceremonii – de a muri simbolic. Magnien¹⁰, crede că inițiatii erau socotiți morți și primeau un mormînt, ca mai apoi, după diverse ritualuri să revină la viața corporală. Apoi ei pot participa la *epopteia*, la viziunea supremă, la starea de *theoria* – contemplare.

Această stare de contemparație nu era un rezultat al simțurilor ci, mai degrabă, unul al intelectului, al *nous*-ului. Prin această rupere de sensibil, de corporal, printr-un îndelungat exercițiu se ajungea la acea *melete thanatou* – pregătire pentru moarte.

Anton Dumitriu ne-a arătat faptul că deși corect tradus prin *pregătire*, termenul *melete* spune ceva mai mult, substantivul în cauză însemnînd, în fond, *practică și exercițiu* iar verbul *meletao* însemna a *practica*, a *exersa*. Astfel, *melete thanatou*, însemna, cu adevărat, practicarea morții.

Platon, în *Phaidon*¹¹, vine să confirme această interpretare spunînd: „Iubitorii de înțelepciune știu că filosofia preia educația sufletului, care este cu adevărat înlănțuit de trup și unit cu el; prin aceasta sufletul este silit să cerceteze lumea din afară ca dintr-o închisoare, ca din-

tr-un adînc întunecat, nu de-a dreptul; ei mai știu că filosofia vede, lămurit, cum grozava putere a închisorii își are izvorul în dorință; cum prin aceasta, sufletul este pînă într-atîta de legat încît omul devine el însuși făuritorul propriilor lui lanțuri. Cum am spus, iubitorii de învățătură își dau seama că filosofia, primind sufletul într-o astfel de stare, îi dă o blîndă mîngîiere; căci luîndu-și sarcina să-l elibereze, ea-i dovedește că observarea lumii prin ochi, urechi sau alte simțuri este plină de înșelăciune; ea-l sfătuiește să se despartă de acestea, pe măsură ce folosința lor nu mai este o necesitate; ea-l îndeamnă să se reculegă în sine, să se concentreze și să nu se încreadă nimănui decît sieși, pentru ca, oricînd va avea ceva de cercetat, el să fie singur cu sine; numai așa sufletul poate înțelege ceva din realitatea în sine a lucrurilor, pe cînd cele ce le va percepe prin simțuri sunt uneori într-un fel, alteori în altul, și nu-și arată deloc adevărul; ea-i spune că ceea ce sufletul vede prin simțuri este numai lumea perceptibilă și vizibilă, pe cînd el însuși este în măsură să vadă și o altă lume, care-i neperceptibilă, însă inteligibilă”.

Sensul pentru noțiunea elaborată de „metafizică” era deja atins, atîta doar că termenul ca atare nu „intră” în limbajul platonician așa cum nu va intra, explicit, nici în cel aristotelician.

În grecește expresia *a se concentra* este redată de verbul *synathroizo* care înseamnă *a reuni*, *a aduna într-un tot*. Energiile intelectului trebuie concentrate, astfel ca trupul să se desprindă de percepțiile senzoriale. De aici, deducem că *mysterion*, *telete* și *melete* cu sensurile lor de tăcere, realizare și practicare (A. Dumitriu) formează un mesaj limpede: întreruperea oricărui contact cu lumea senzorială pentru ca *nous*-ul să iasă din corp care este pentru el ca un mormînt. Sensul pe care îl relevăm aici pentru expresia *melete thanatou* este asemănător cu acela al misterelor¹², adică *theoria* – contemplația.

Note

- 1 B. Spinoza, *Op. cit.*, cartea a IV-a, teorema LXVII.
- 2 Platon, *Phaidon*, 67 e, Opere, Buc., vol. I-VI, 1974-1989.
- 3 David Armeanul, *Introducere în filosofie*, p. 39, Ed. Academiei, 1977.
- 4 Platon, *Op. cit.*, 493 a, Opere, vol. I-VI, 1974-1989.
- 5 Platon, *Op. cit.*, 400 b, Opere, vol. I-VI, 1974-1989.
- 6 E. Zeller, *Op. cit.*, I, 1, p. 53, 91., O. Reiland, Leipzig, 1920.
- 7 În unul dintre capitolele următoare, această idee, insuficient precizată de Zeller, va fi dezbătută pe larg, deschizînd o nouă viziune interpretativă asupra gîndirii presocratice.
- 8 E. Zeller, *Op. cit.*, p. 63, O. Reiland, Leipzig, 1920.
- 9 Plutarch, *Op. cit.*, III, 5.
- 10 V. Magnien, *Op. cit.* pag. 209, Payot, Paris, 1938.
- 11 Platon, *Op. cit.*, 82 d – 83 a, Opere, vol I-VI, București, 1974-1989.
- 12 A se vedea și studiul lui M. Detienne, *Stăpînitorii de adevăr în Grecia antică*, București, 1996.

Vara în care mama a avut ochii verzi

Cătălin Stanciu

Tatiana Țibuleac
Vara în care mama a avut ochii verzi
 Chișinău, Editura Cartier, 2016

Cartea Tatianeii Țibuleac (Chișinău, Editura Cartier, 2016) abordează subiecte care dacă nu ar fi bine gestionate ar fi un fiasco total. Nu este cazul aici, pentru că autoarea a strunit ceea ce putea deveni ușor sentimentalism și a transformat-o în frumusețe pură, în literatură curată.

O altă dificultate care ar fi putut interveni este dată de faptul că eul narator este reprezentat de o voce masculină. Povestea este redată din perspectiva unui bărbat cu probleme de sănătate mintală, care la îndemnul psihiatrului său scrie o carte menită să-l elibereze, să-și consume doliul provocat de pierderea singurelor iubiri (mama și soția). Cartea cărții are un rol recuperator și terapeutic pentru narator, deși asta se observă mult mai târziu.

Tatiana Țibuleac pune în discuție o temă psihologică fundamentală, dragostea părintească sau lipsa dragostei părintești și a consecințelor ce decurg din aceasta. Nebunia ca o consecință a lipsei dragostei materne, sau, mai bine spus, a dragostei care nu este oferită în copilărie, la timpul și modul potrivit. În psihologia modernă relația adecvată cu mama contribuie semnificativ la dezvoltarea emoțională a copilului, care se va regăsi în echilibrul sau labilitatea viitorului adult, iar tatăl, în dezvoltarea umană, are rol identitar, de așezare în propria persoană. Evident, omul se construiește prin prezența și sub influența ambelor figuri părintești.

Vindecarea se produce atunci când se restabilește ordinea firească în relația mamă – copil. Prin dragostea mamei, nebunia se estompează, viața capătă nuanțe de vară, de căldură, de verde, ca ochii mamei.

Cartea este o poveste a întâlnirii cu iubirea, iar această întâlnire are loc într-un peisaj rural care amintește de Alice în Țara Minunilor. Un decor reprezentat de un lan de floarea soarelui și rapiță. Galbenul este interesul pentru Eu și pentru propria extindere. Nu întâmplător, mama simte că în acel spațiu, (galbenul fiind culoarea vieții și a luminii) deși se îndreaptă spre marea trecere, are speranța alinării și a reconcilierii. În unele cosmologii, galben auriul este culoarea pe care o are pielea pământului înainte de înverzire sau la începutul anotimpului ploios, fiind asociată cu misterul reînvierii. Aleksy se apropie de mamă după o ploaie strașnică și după ce străbate acest tărâm magic creat de Tatiana Țibuleac:

„Când m-a găsit mama, totul se terminase. S-a culcat lângă mine pe prag tăcută și udă, ca o fotografie în developare, și a început să mă curețe cu rochia ei albă. M-am lipit de ea ca o rană de un plasture. Am stat amândoi așa – eu plângând, iar ea netezindu-mă pe cap cu mișcări circulare – cum făcea Mika în copilărie.” (p. 41)

Mama devine, astfel, o iubire mărturisită prin care se realizează împăcarea cu sine. Figura centrală este mama, însă cea de fond, umbra celor două personaje este Mika, fiica și sora pierdută. Ea este personajul care mișcă totul și care scoate la iveală sentimentele, trăirile celorlalte personaje. Pierderea și absența Mikăi produce dezechilibre aparent ireconciliabile, destabilizează și deținează destine.

„Dacă trăia Mika, nu ajungeam aici, mi-a spus ea mai târziu, când eu mă ridicam deja pe scară ca să mă duc la culcare, iar ea a rămas tristă în colț, ca o lumânare în întuneric.” (p. 81)

Rivalitatea dintre frați, așa numitul complex al lui Cain, este resimțit de Aleksy după moartea Mikăi deoarece mama intră într-o stare de catatonie, de rupere de lume, care durează 7 luni,

timp în care-și neglijează complet fiul și se ascunde în durerea pierderii. Această retragere în sine este, de cele mai multe ori, firească deoarece trauma pierderii este extrem de dureroasă și o duce pe mama care și-a pierdut copilul în stări de neputință. Fuga ei către sinele tăcut a fost o etapă de parcurgere a doliului.

O altă tematică întâlnită aici, dar și în alte opere ale tinerilor scriitori, este tatăl absent. Tatiana Țibuleac adoptă o strategie dură. Rezolvă latura emoțională, dar nu pe cea identitară. Aici își spune cuvântul feminitatea și duce masculinitatea la extremă. Aleksy își întâlnește tatăl în 3 rânduri, o dată este lovit de acesta, iar de două ori îl evită. Strategiile de evitare sunt descrise în tot tabloul lor psihologic. Tatăl și-a format o altă familie, iar el rămâne singur, și fără mamă și fără soție, dar și mutilat fizic în urma unui accident de mașină.

Aleksy, prin reconcilierea cu mama, începe să cunoască dragostea și să fie pregătit să o trăiască, și atunci autoarea o introduce pe Moira în scenă, introduce iubirea erotică după ce iubirea față de mamă este restabilită. Creează premisa, fertilizează sufletul, îi face loc. Moira vine când Aleksy este pregătit să o primească, când începe să dăruiască. Nu așa spune că *Vara în care mama a avut ochii verzi* este neapărat o carte a pierderilor, a doliului, a sentimentelor de autoculpabilizare, a încercărilor de dezvinovățire și de împăcare. Durerea este un proces individual, este intim, fiecare se raportează intrinsec în fața pierderii într-o manieră proprie și unică. Deși apare limpede regăsirea de sine prin acceptarea și iertarea celor care ți-au dat viață, pentru că din matricea lor te-ai născut. Este o carte plină de viață, savoare, ca un desert ce-ți oferă clipe de bucurie. Este o carte de recuperare sufletească. O carte scrisă limpede, curat, emoționant și senin. Moartea nu șterge tot ce a fost, dimpotrivă, potențează frumusețea vieții prin amintirile pe care le lasă și prin faptul că despărțirea se produce când oamenii sunt împăcați cu cei apropiați. Dacă ar fi să-l citez pe Freud așa spune „Găsim un loc pentru ceea ce pierdem.”

Mihail Voicu

M@idan (2014), gravură în metal, tehnică mixtă, 50 x 70 cm

Filosofia unei conștiințe lucide

Vasile Morar

Andrei Marga

Rațiune și voință de rațiune

București, Editura Academiei Române, 2017

Recentul volum al profesorului Andrei Marga, intitulat *Rațiune și voință de rațiune* (Editura Academiei Române, București, 2017, 324 p.), dă seama de câteva adevăruri perene ale cugetării filosofice dintotdeauna: că forța gândirii ordonatoare trebuie să facă viața oamenilor mai bună, că puterea rațiunii este, totuși, însoțită și de limitări, că voința și bunăvoința ar trebui înfrățite; că rațiunea este și pentru a da sens și coerență acțiunii omenești.

Autorul acestei excelent structurate și elaborate cărți, fin cunoscător al istoriei filosofiei universale și românești, pleacă de la o idee lansată de Fichte acum două secole, într-un moment de cumpănă pentru destinul poporului său dar și pentru cel al umanității viitoare: anume că, prin rațiune și prin voință de rațiune, prin ambele, deopotrivă, vom avea acces la fundamentul provocărilor majore pe care istoria și viața le pune în fața oamenilor de pretutindeni. Această opțiune ideatică este, în fond, perfect compatibilă cu o întregă tradiție de cugetare binecunoscută, mai ales de la Iluminism încoace.

Totodată, însă, mai este un argument tare pentru decizia autorului de a aduce în prim-planul analizei reflexive chiar statutul rațiunii și al voinței de rațiune. Andrei Marga se referă în acest sens la faptul că rațiunea și forțele contrare rațiunii s-au împletit cu evenimente tragice sau catastrofice în ultimul secol. Oricum, rațiunea singură, după cum ne avertizează autorul, „n-a putut evita nici instrumentalizarea ei și n-a putut ocoli nici alte «patologii» ale sale, recunoscute sau nu. Mai este necesară și voința de rațiune, una care să presupună obligatoria memorie atât asupra binelui, cât și asupra răului. Mai este necesară și o etică a acțiunilor corecte, utile și eficiente, mai este necesară și o grijă permanentă pentru a nu se instala în lumea actuală un Alzheimer istoric față de răul absolut”.

Andrei Marga își construiește demonstrația, pe cât de amplă, pe atât de aprofundată, în patru „pași”, în patru părți: I. Moștenirea; II. Pragmatismul reflexiv; III. Concepte; IV. Aplicații.

În primul „pas”, eminent analitic, reflecția autorului se concentrează asupra chipului în care, în istoria gândirii, rezolvarea tensiunii contradictorii dintre „moștenire” și „contribuție proprie” depune, până la urmă, mărturie despre prezența sau absența unei opere filosofice autentice. În mod clar, lipsit de orice echivoc, Andrei Marga nu se sfiește să califice ca indecentă atitudinea de nerecunoaștere și de nerecunoștință față de precursori, după cum el este convins și de faptul că rămânerea doar la ceea ce s-a moștenit îl va priva pe cel care procedează în acest fel de însuși calificativul de filosof.

Cum procedează Andrei Marga pentru a răspunde la asemenea chestiuni deloc minore, acum,

când el însuși se află la vârsta sintezelor? Pe lângă moștenirea clasicilor filosofiei universale, gânditorul nostru găsește de cuviință că trebuie să re-evalueze opera unor gânditori și creatori români, mai mult sau mai puțin aflați în centrul atenției: Virgil I. Bărbat, D.D. Roșca, Lucian Blaga, Constantin Noica, Eugen Lovinescu, Constantin Brâncuși, Liviu Rebreanu și Adrian Marino. Ideea care străbate această primă secțiune a cărții este, realmente, tulburătoare: care este, la aceste personalități, într-un fel exemplare ale culturii noastre din ultimul secol, cota de participare a rațiunii și a iraționalului („dincoace” de rațiune sau „dincolo” de rațiune), în conturarea „soluțiilor existențiale viabile” pentru poporul român aflat în cumpăna vremilor? În acest context, Andrei Marga nu ezită să se interogheze asupra unei teme actuale și, totodată, străvechi și veșnic noi: poate fi cineva filosof dacă el însuși nu are o atitudine filosofică și etică în fața existenței? Răspunsurile sunt date cu multe nuanțări în tot cuprinsul cărții *Rațiune și voință de rațiune*.

Astfel, în mod explicit, Andrei Marga dezvoltă în partea a doua a cărții, până la nivel de discurs teoretic, o ipoteză formulată de ceva vreme în volumele, cursurile și conferințele sale: că trebuie să fie o construcție teoretică atotcuprinzătoare pentru timpurile noastre, care, cu rădăcini (moștenire), cu trunchi și ramuri roditoare (innoiri) să fie capabilă să ofere răspunsuri și soluții adecvate pentru, de pildă, tema complexității, pentru relația dintre absolut și relativ, și, deloc la sfârșit, pentru problema sensului. Pragmatismul reflexiv este, după Andrei Marga, numele unei asemenea

Mihail Voicu
monotipie, colaj, 80 x 60 cm

Autoportret (CNP)

abordări și direcții în filosofie. În viziunea sa, care vine în prelungirile innoitoare ale unor filosofi reprezentativi, din grila anglo-saxonă, dar și franceză, pragmatismul reflexiv are darul de a lămuri satisfăcător și cerințele de coerență teoretico-logică ale unei teorii, dar și pe cele legate de etica practică: sensul genuin al justiției, recuperarea identităților sau analiza implicațiilor pe care le poartă cu sine conceptul dinamic al națiunii.

În celelalte două părți ale volumului *Rațiune și voință de rațiune*, intitulate „Concepte” și „Aplicații”, Andrei Marga se auto-obligă să descifreze teme încărcate de dificultăți, pericole, dar și pasibile de deschideri salvatoare: cum va evolua „ordinea viitoare a lumii”, cum se poate restructura viața publică pe dimensiuni morale, cum putem întrezări „destinul Europei” după evenimente mai mult sau mai puțin îngrijorătoare. În același timp, Andrei Marga, deloc fără argumente din zonele antropologiei, psihologiei, sociologiei, științelor politice și, evident pentru el, din zona teoriilor morale, reevaluează o temă „în expansiune”: empatia, ca bază, nu singura, pentru o reconstrucție etică a lumii, în care virtutea iubirii - din marile tradiții etice ale umanității - să devină „o forță activă” în istoria comunităților omenești, și nu doar un deziderat iluzoriu.

Cu volumul *Rațiune și voință de rațiune* al lui Andrei Marga ne aflăm în fața unei construcții ideatice, filosofice, relevante, cu o mare doză de originalitate. Una comparabilă cu ceea ce se publică acum la editurile notabile ale lumii. Iar ceea ce marchează această carte este și miza sa morală. Andrei Marga aparține acelor conștiințe lucide printre intelectuali care găsește că neglijarea eticului este inacceptabilă, atât pentru teoreticieni cât și pentru „oamenii de decizie”.

Andrei Marga îmbină discursul academic riguros cu expresia clară și frumoasă a unei limbi făcută pe înțelesul oricui este reflexiv și interesat tot timpul de temele unei vieți cu sens și valoare. Prin urmare, va fi o carte ce se impune a fi citită și de filosoful profesionist, dar și de nespecialistul care are propensiuni spre deslușirea lumii în care trăiește. După opinia noastră, această categorie de cititori nu este deloc mică și, oricum, Andrei Marga își are cititorii săi care-i așteaptă cărțile cu îndreptățită curiozitate și nerăbdare.

Introspecție și meditație

(o cronică puțin altfel)

Aurel Hernest

I. Epilog închipuit al regisirii de celălalt

A doua secțiune a volumului *Târziu dar neînserat*, semnat de Marius Dumitrescu și apărut la Editura Grinta în anul 2015, se deschide cu poemul „Regăsirea de celălalt”, care începe așa: „Marius Dumitrescu iese din cârciumă/ și-a băut cafeaua/ cu poetul Marius Dumitrescu”.

E binedispus? Aiurea! Mai curând nostalgic, în el adiind „ca un tremur de pleoapă/ amintirea lor cea mai veche”; vede sau revede clar „cum dă iarba, cum începe amurgul/ cum îmbătrânește lumina”. Și asta nu e totul! Un puseu de nostalgie are și poetul Marius Dumitrescu atunci când îl înghiontește pe Marius Dumitrescu, cel cu cafeaua, zicându-i: „Sună-I! Sună-I, pe X!”.

Dialog:

M.D.: – Alo?!

X, cu voce circumspectă, răspunde: – Da?!

M.D.: – X-ulică, ce faci mă?

X-ulică (circumspect) – Bine. Dar cu cine vorbesc?

M.D.: – Cu Marius, mă! Marius Dumitrescu.

X-ulică: – Marius Dumitrescu?! Care Marius Dumitrescu? Cel care și-a băut cafeaua cu poetul Marius Dumitrescu sau, nu cumva... chiar poetul...?

M.D.: – Da, mă, el sau el, pentru că „din timp în timp se mai întâlnesc/ să se piardă împreună/ ori el și el”, pentru că „schimbă uneori înserările/ alteori viețile între ei”.

X-ulică (confuz): – Aha! Dar parcă îndoia-la nu-mi dă pace și mă face să te-ntreb: și totuși acum cine mă caută, poetul ori... Sau, mai bine, spune, spune ceva despre tine ca să mă dumiresc singur cine mă caută!

M.D.: – Trei cărți de poezie scoase în ultimii ani, te pot lămuri? Una de eseuri și o alta de însemnări și reflecții filosofice despre cotidianul acaparator, ar explica dualismul existenței și spirituale a celui „Frumos fără voie” care explodează din sine „Târziu, dar neînserat” (virgula de după „târziu” aparține redactorului acestui dialog).

X-ulică (aproape convins): – Ee!! Ai înviat?! Știi, uneori, nostalgic și eu, deh! om sunt! – mă gândeam la toți cei care ne frecam atunci pe frunte cu poezie pentru a-i ameți pe ceilalți cât suntem de talentați și realizăm că dezamăgirea cea mai mare era pierderea poetului Marius Dumitrescu, cel care mi-a transmis prin gurița lui Marius Dumitrescu cel cu cafeaua cum că acesta a pus uneltele în cui și că... ce mai... e pe ducă! Tristețea mă trimitea la caietul unde poetul își scrisese senin, dar premonitoriu, niște versuri în genul epitafului și reciteam cu amărăciune: „și ce-o să faci, Doamne, cu toți visătorii/ iscați sub durerea și slava culorii/ (...)/ ei care pot să dezgroape morminte/ truidori pe câmpii de culori și cuvinte”. Am citat doar patru versuri însă întreg poemul e o reflecție tragică asupra condiției creatorului de artă, drept care, în momentele acelea

realizăm ce pierdere se întâmplase printre truidorii cuvintelor pentru că, pe acest poet l-am găsit a fi cel mai bun (talentat) și cel mai de perspectivă (evident, după gustul meu) din generația Acea.

Cu adevărat dumirit, am ridicat o rugăciune de mulțumire, așa cum se face înaintea începerii unui lucru folositor:

„Mulțumesc lui Dumnezeu că are grijă de făpturile sale și nu le abandonează la greu. Le simte credința și le păstrează harul cu care le-a înzestrat. E și cazul lui Marius Dumitrescu, poetul, care deși mai bea o cafea (din ce în ce mai des) cu tizul său, omul, simte visceral singurătatea și teama, neștiind „ce să facă cu viața lui cea nouă”, infinitul poeziei contrapus timpului limitat al celui-lalt, de altfel, muritor: „acum prin mijlocul ei de câmpie/ ninsă și orfană de orizont/ se tot duce înspre dealul pustiu”.

După care am pornit să mă afund în universul poetic al lui Marius Dumitrescu, parcurgând răbdător...

II. Cartea poem cu poem

Aceleași cuvinte. Poezia din debutul acestui volum este, mai ales pentru cei care-l cunosc cât de cât pe autor, o mărturisire sinceră dar argumentată despre propria condiție ontologică. Prin dramatismul paradoxului condiție reală/ condiție spirituală mărturisirea alunecă spre o *mea culpa* de care ar vrea să scape; știe despre turnul de fildeş atât de dorit de orice creator, dar și despre consecința izolării: „când mi-am dat seama/ de toate acestea/ rămăsesem deja/ foarte singur” drept care, se încrede în Dumnezeu care „ne va judeca/ dar fără să ne spună/ de ce”. Angoasa poetului despre utilizarea cuvântului are teme în cea mai înțeleaptă carte a creștinismului, respectiv Noul Testament unde apostolul Pavel, în 2 Corinteni 3.6, zice: „căci litera omoară, pe când duhul înalță”. Și totuși o meserie, specială ce-i drept, precum cea a autorului, e necesară; cineva trebuie s-o facă, au existat judecători încă din vremea patriarhilor, și vor exista cât timp oamenii vor fi oameni. Evident că paradoxul amintit mai sus deranjează un caracter prea introspectiv, o fire poetică prea reflexivă, dar atunci când îți faci meseria cu bunăcredință, deci cu duh, litera, cuvântul nu face decât să însemneze acel exercițiu.

Și a fost seară... În sine, e un poem frumos, dens, care incită prin metafore inedite, dar al cărui înțeles îmi scapă, chiar după lecturi repetate. Pare o pictură modernă care impresionează ochiul dar nu stârnește cuvântul... Îl iau, deci, ca atare, și las altui cititor mai avizat posibilitatea de a emite considerații aplicate.

Declarație de avere. După titlu, dar și după conținut, mă lămuresc întrucâtva că această a treia poezie a volumului are locul său bine găsit după anterioarele. Deci după ce, în primul poem autorul ne informează cine e, apoi aduce vorba despre părinți, în prezentul depune conștiințios o sentimentală declarație de avere despre ce are („aurul din frunze/ corăbii am pe mări care-au secat”), cum le-a obținut („în mâna dreaptă mi-a-ncol-

țit creionul”), despre datorii și rate, probleme cu fiscalul, cu creditorii, conturi goale, impozite mari, deci viața sa e „de inger pauper”. O poezie puțin ironică iar prin prozodia și relaționarea dintre termenii prozaici (datorii, bănci, rate, fisc, creditori etc.) și cei eminamente lirici (uimire, brumă de talent, eternitate) duc cu gândul la stilul lui Adrian Păunescu.

Scurtă vorbire despre noroc. Cu fiecare următoare poezie, autorul mai comite o indiscreție despre percepția eului său pe care îl scrutează din perspective și sub tonuri diverse. Aici, ca și în anterioara, ironia e inspirată de zicerea unui cunoscut contemporan. Autorul renunță la prea cunoscutele versuri populare: „Când s-o-mpărțit norocul/ fost-am eu dus la lucru” și, prin urmare reflecția iese cam așa: „dacă norocul te-ar pune la masă/ nu ți-ar da din țuica lui/ nici din țuica/ de sufletul morților”. Prin urmare, zice autorul, ești norocos dacă inima îți va tresări de lumina-nvierii, adică vei înțelege menirea ta pe pământ.

Doar o stare. În strofa a treia e străveziu ce stare urmează după perioada „când memorie o să ne fim”, „uitare care se târăște/ către poarta cea ferecată”. E vorba despre acea trecere de aici, dincolo, „o stare, un loc/ pentru ceară și pentru lumină”.

Amurgul continuu. Din nou despre angoasele zilelor câte ți-au mai rămas, când faci bilanțuri și, ori nu găsești sensul vieții, ori înțelegi starea de captivitate când „ai devenit/ propriul tău personaj” dar nu vrei să crezi că ceea ce se întâmplă face parte din firescul lumii.

Discursul îngerului bufon. Încă o reflecție despre condiția naivului și inadapabilului. De multe ori, visatul cu ochii deschiși, amăgirile, imposibilitatea înțelegerii unei realități care pare a nu avea logică îi determină să-și creeze o realitate paralelă unde frustrările acumulate plusează egoul. Rezultatul? Subiectul se crede un „rege fără regat”, însingurat: „mă plimb doar după ce-a-nnoptat/ lung aclamat de felinare”, își exercită imaginativ puterea: „uzurp coroane pierd imperii”, practică demagogia: „cu adevăruri mari vă mint/ de la tribunele tăcerii”... Și, rușinat de sine, ca un autentic bufon, are și momente de sinceritate când își recunoaște inadapabilitatea: „mă-ncurc ades în proprii pași” iar ceea ce urmează e momentul când „în suflet mi-e pustiu” și se instituie starea de urgență. Atunci, oare ce se mai poate întâmpla?

Cranii de ingeri. Încă o meditație asupra vieții definită aici drept „o barieră nepăzită”. Mai reținem formularea splendidă pentru cele două etape fascinante ale sale, copilăria și moartea, care sunt „două eternități” între care suntem: „devastați de îndoieli”, „sentimentali proști confuzi”.

Schimbarea la față. Un poem construit pe o temă biblică. Plecând de la arătarea lui Dumnezeu lui Moise sub forma unui rug aprins, atât de luminos încât acesta și-a acoperit fața, în poem se spune că ceea ce a urmat a fost „vremea fricii” care a vremuit până ce a apărut Lumina lumii, Mântuitorul Hristos, care și-a schimat la un moment dat înfățișarea devenind la rândul său o lumină strălucitoare de dumnezeiască, insuportabilă vederii propriilor ucenici.

Uneori. Chiar și nouă ne vine uneori să ne certăm viața pentru că ne-a „însemnat cu aura prăfuită” a unui așa-zis defect (al tăcerii bătute-n cuie, în cazul poetului) că suntem purtătorii ei de himere, mai totdeauna o respirație, „suflare de viață” suflată de Dumnezeu, cum zice Biblia despre crearea lui Adam, doar legături între generații – „țărâna cu țărână”. Nu vreau să interpretez ultima

Mihail Voicu

Intro I (2005), acuarelă, pastel, 50 x 60 cm

strofă, poate că greșesc, dar cu siguranță și noi ne-am gândit la posibilitatea de a ne pune viața la punct. Dacă noi, creatori și iubitori de lucruri materiale ne mai certăm viața, despre poet, creator și stăpân peste iluzii, ce să mai zicem?

Clipa unei treceri. O meditație, o altă perspectivă despre viață, despre durata, întotdeauna prea scurtă. Prilejul priveghiului devine o posibilitate de a mai prelungi – „făcând tot/ ce se poate ca moartea lui/ să dureze mai mult” – ceea ce fusese „o trecere o secundă”, ca un meteorit „clipa unei treceri/ scânteind/ fără să se arate”.

Penumbra. Introspecție asupra actului creator. Originalitate: „ochii mei privind/ însângerează tot ce/ ar putea fi real”; perspective inedite: „străzile/ aleargă pe străzi/ oamenii se ascund/ în oameni/ copacii se retrag în foșnetul frunzelor” precum și puterea și curățenia creației.

Nuntă amânată. Poem împănat cu trimiteri – e drept, original exprimate – la trei poeți mari ai literaturii române. Încă la începutul poemului sintagma invocatoare: „Iubita mea să...” precum și prozodia ne duc instantaneu cu gândul la *Aruncarea în valuri* de Adrian Păunescu, deși ceea ce urmează e altceva decât motivul dragostei consumate într-un decor marin. Poetul creează un tablou de iarnă („ianuarie afară aiurează”) de atmosferă bacoviană („du lampa mai aproape de fereastră”) unde introduce, livresc, fantoma Revizorului școlar eminescian care e preferat ca oficiant al unei cununii non-formale. Mai jos, în strofa ultimă, pentru definitivarea atmosferei de solitudine, se recurge din nou, evident într-un mod original, la folosirea unui motiv clasic, de la același iubit *nănaș* Eminescu cetire, respectiv al plopilor fără soț, aici numiți „golașii plopi cu plâns impar”. Altmăneri e un poem dens, de atmosferă, cu imagini create de metafore inspirate: „îmbracă noua rochie de aer/ eu fracul de-ntuneric am să-mbrac” etc.

Mereu și mereu. O meditație asupra umanului gest al îmbrățișării – semnificații și consecințe în diverse ipostaze. Cristic, semnifică iubirea pentru copii – creații ale lui Dumnezeu. Consecința? Alungarea singurătății. Îmbrățișarea „risipește” când precede o despărțire dar e și „risipită” atunci când vine ca expresie a unei iubiri sau a unei reunități. Dar ipostaza cea mai emoționantă, expresivă

11. Intro I, 2005, acuarelă, pastel, 50 x 60 cm și completă a îmbrățișării este atunci când vine firesc, pe cale maternă, din „obârșia sângelui”, ea fiind și cristică, risipitoare și risipită, duioasă, muștrătoare, posesivă, protectoare, iubitoare moderat sau la modul excesiv.

Destăinuire. Un fel de haiku! Prin conciziunea și delicatetea spuselor, așa pare! Nu respectă norma, forma fixă a originalei expresii artistice japoneze (trei versuri, 5+7+5 silabe). În laconicul enunț poetul sugerează una sau mai multe căi prin care poate fi înțeles. Condiția este să-l uimești sau să-l iubești așa cum e, dar extrem de mult! Însă imposibila cunoaștere totală a cuiua trimite cu gândul la cel care cunoaște omul până în cea mai nevăzută fibră a sa, la Dumnezeu Tatăl, Cel care-i „va închide ochii”.

Necunoscuta oarbă. Moartea, singura certitudine după ce te naști, e tema acestui poem. Poetul-om își nuancează angoasa ancestrală definind-o „necunoscută dar și oarbă”. Deocamdată nu-i dă târcoale, ba mai mult, e de el „însingurată” pentru că e optimist, surâsul devenindu-i zâmbet ori chiar hohot. Dar pentru că, rațional, se vede în „fântânile secete/ ale ochilor ei” caută ajutor în acel optimism, o prematură însoțire a morții nefiindu-i potrivită pentru că, spune poetul, „viața hohotește în mine” iar amânarea, și de ce nu, salvarea o vede în creație, în „cuvintele care nu mă pot îngropa”.

Băteau clopotele. Ce să fac? Să mă prefac că nu am văzut-o, n-am citit-o, n-am memorie, că n-am auzit de Marin Sorescu?! Autorul însuși m-ar detesta dacă nu aș spune că această poezie sună *a la...* Recunosc că tema, parabola, metaforele sunt altele, dar, la final, tot la fel zic. Am eu vreo vină că țărani din Bulzești Doljului au același mod de exprimare precum cei din Mihăeștii Argeșului?

Scenariu. Nu l-aș cataloga poem, poezie ori ceva aparținând genului liric, fiind, așa cum îi spune numele un scenariu care pornește de la două pilde biblice. Se vrea a fi o pildă nouă, dedusă dintr-o ipotetică schimbare de perspectivă. Lipsa unei singure precizări suplimentare face construcția vulnerabilă supozițiilor. Înțeleg că printre mesele la care chefuiu fratele fiului risipitor și prietenii săi năvălesc porcii (în fapt diavolii) dintr-o altă pildă biblică, înnebuniți de străluci-

rea mărgăritarelor (a învățăturilor și faptelor cristice). Era un chef imoral, iar năvălirea diavolului nu pare a fi un fapt iresponsabil pentru că, se știe, diavolul nu este niciodată iresponsabil, doar vehiculele prin care se manifestă sunt.

Pogorârea în iad. O poezie pe gustul meu! În vers clasic, densă metaforic, plină de sensuri creștine. Iar imaginea ultimă, cea cu „o mână străpunsă de cuie” care e întinsă pentru ca „la Cer împreună (prin lume) să suie” e atât de plastică încât dacă nu cumva s-a pictat deja, ar trebui reprezentată pentru a întări credința în mântuire și Mântuitor. Ideea mi-a venit asociind-o în gând cu detaliul mâinilor din pictura lui Michelangelo de pe Capela Sixtină cunoscută drept Crearea lui Adam.

Rugăciunea de fiecare zi. O poezie de inspirație și atmosferă religioasă despre purificare. Recunoașterea păcatului se va întâmpla după penitență și aderarea deplină la credința în Mântuitor – numit aici „pâinea și vinul”. Atunci, zice însetatul de Dumnezeu, „sufletul meu va spânzura/ în fața ochilor mei/... / ninsore mi se va face privirea”, până la final. Final pe care, totuși, crediciosul nu și-l vrea imediat, ci vrea să se bucure deplin de darul dumnezeiesc al vieții, oricât ar fi de grea („nu mă goli și de ultimul plâns”). Original, rugăciunea nu o încheie tipicul „mântuiește-mă!” ci, mult mai poeticul „umbrește-mă!”

Crepuscul bolnav. O altfel de percepție asupra finalului vieții, sugerată de reminiscențele sonore ale flașnetarului care „asmute câinii melancoliei”, imaginative – „trăim cu încetinitorul”, întărite de metafora din ultimele versuri: „obosiți/ am pedala/ pe marginea gropii”.

Amândoi. Un Adam și o Evă (zic eu), – „un El și o Ea/ aceeași dramă”, versuri dintr-un cântec! – realipiți, își consumă dincolo de Eden timpul alocat într-o realitate care nu-i ofensează pentru că „suferind de transparentă/ au „lacrima beteagă”, nu știu să urască. Urmează câteva exemplificări despre cum reușesc, rețeta terapiei de cuplu perfect, rezultatul fiind adorația maximă a trecătorilor care „s-au născut doar să ne vadă”

Spălarea de sânge. Câteva reflecții, aș zice, filosofico-religioase despre păcat, blestem, iertare, toate revendicate de firea omenească. Păcatul e „răzbunare a noastră pe noi” (sublim!); blestemul „trece prin noi doar cât suntem vii” și paradoxal, „fără vărsare de sânge nu există iertare”. Puțin cam forțată această reflecție asupra iertării prin folosirea imaginii dure a „vărsării de sânge” care bruschează!

Un fel de sfială. De fapt, pare a fi vorba despre o mare sfială după o introspecție temporală, când, deși ai „instinctele incendiate”, singurătatea e atât de intensă încât vede „roua cuvintelor”, va să zică prospețimea și strălucirea lor efemeră, percepute doar într-o anume perioadă și doar sub un anume unghi. Invocația supremă „Dumnezeule...”, urmează uimirii (sfiei) mai sus amintite dar și conștientizării adâncimii spațiului „dintre/ noaptea soarelui orb și presimțirea luminii „recte dobândirii cunoașterii, a căderii solzilor de pe ochi.

Fântâna plină cu ceață. E o scriere ermetică. Nu-i zic poezie, pentru că nu mi se pare a avea nici cel mai mic fior ci doar niște cuvinte care-mi pun serios la treabă organul inteligenței – creierul – și nu inima. Abia la final apare cheia: „niciodată o fântână plină cu ceață/ nu face mai mică/ distanța dintre sete și apă”, adică idealul se inter-pune invariabil între dorință și realitate. Aplicând cheia constructului de mai sus, ai revelația unei

expresii logice, dar seacă, o cabală, o cimilitură care pe mine nu mă satisface. Dar, ca să fiu totuși corect, strofa a doua e destul de bine garnisită cu metafore, dar atât de stilizate și șocante încât aproape că trec neobservate sau le ignor în foamea de emoție.

Albă flacăra înghețată. O altă construcție cu imagini și angoase hermeneutice, destul de ermetice, la care, identic ca și în precedenta analizată, cheia apare în ultimele două versuri. De imaginile „stea ca un ochi/ care plânge cu țurțuri/ ori „frigul albă flacăra înghețată” nu mă pot bucura în lipsa sugerării contextului.

Pun deoparte volumul și privesc, la început absent, coperta care pare decorul unui film S.F. Dacă în debutul lecturii m-am exprimat livresc cum că urma să parcurg universul poetic al lui Marius Dumitrescu, poem cu poem, senzația pe care o am în acest moment, stimulată și de conceptul copertei este chiar aceea a unei călătorii galactice, poposind pe îndelete din stea în stea, explorând și plecând mai departe, uneori neputându-mi explica pe deplin ceea ce văd și simt. Dar nici nu este obligatoriu! Ce ar mai rămâne simțirii dacă totul s-ar putea explica?! Aș strivi „corola de minuni a lumii” și aș ucide „cu mintea tainele, ce le-ntâlnesc/ în calea mea” (Lucian Blaga).

Așadar, înapoi în universul ademenitor!

Căderea din asemănare. Da! Ceea ce părea a fi o umilă introspecție poetică dublată de o efuziune religioasă, exprimată prin adaptarea expresiei biblice „scrâșnirea dinților”, sfârșește emfatic la credinciosul sugerat în versurile acestei poezii. Tentantă zicerea lui R. M. Rilke, „dar dacă mor, Tu cui rămâi Stăpâne?”, însă umilința creștină pare a fi umbrată de exagerarea propriei credințe. Deși citatul șochează, mai trebuie meditat asupra conținutului.

Cel mai singur. Celor care se exprimă înfricoșăți atunci când vine vorba despre propria moarte (sau a altora) le spun: „singura certitudine din viață e moartea”. Poetul zice aici și mai adânc: „cel născut nu este/ al nașterii ci al morții”. Poezia de față e încă o reflecție asupra vieții cu focusare expresă asupra punctului său final prin metafore reușite: „se întunecă viețile viilor”, „cenușa cheltuirii” – trecutul, „o aripă neagră de înger”. Angoaselor metamorfozate, sugerate astfel, le administrează antidotul împotriva depresiei instalate la gândul morții individuale, prin întrebarea retorică: „eu nu sunt singur/ nu-i așa dragostea mea?”

Banchet derizoriu. E mai curând o șaradă, o cimilitură, despre persoane atipice, dar alăturate logic: criminali, gardian, călău. O singură imagine îmi suscită interesul anume cea în care-i numește pe criminali „ingeri dezafecți”. Restul îmi blochează mintea iar simțirea îmi e violentată de versuri precum „taie unii în carnea altora/ tunele adânci sângerând”.

Cu mult mai eu. Din nou o meditație filosofică, iar rezultatul, încă un pas spre autocunoaștere. Constatarea că „eu sunt trupul trupului/ meu și încă ceva” redă printr-un joc de cuvinte o evidență ancestrală despre contribuția fiecărui individ în vremea trecerii lui prin viață.

Comentariu apocrif. Mai direct spus, epitaf. Când eram copil eram senin, „transparent”, zice poetul. „Când mi-am scris prima dată numele”, am devenit dependent de literă ca mijloc al dobândirii și acumulării de cunoaștere, dar mi-am pierdut și puritatea, puțința de a visa: „mi-am pierdut obișnuința/ de a privi prin mine/ până departe”.

Natură vie cu pasăre. Imaginile demobilizante precum „pasăre muribundă” și „grădina schingiuită de brumă”, cea de-a doua cu o valoare imaginativ-emoțională deosebită, contrastând plăcut și benefic cu imaginea din versurile lui O. Goga „Văl de brumă argintie/ Mi-a împodobit grădina”, alăturate unora introspective – „îți este prădată fi-ece oră”, „nu ești tu călătorul din caleașca iluziei”, relevă existența sensibilității.

După tăcere. După prima lectură am găsit încă o alcătuire ermetică, cu imagini dispartate care nu mi spuneau mare lucru, doar mă șocau prin duritatea lor („iarbă de sânge”). La reluare, primul vers, „frumos fără voie”, mi-a aprins becul și, după o minimă informare, am aflat că e titlul unui volum anterior de versuri și astfel am dedus că e vorba de o autoevaluare sentimentală a evenimentului lansării volumului cu pricina. Am mai întâlnit la altcineva un asemenea mod de a marca momentul, atmosfera și starea de spirit fiind cam aceleași – disproporționate în raport cu așteptările.

Doar iarba. Probabil că pauza întâmplată în lecturarea volumului a dezacordat și inteligența și sensibilitatea pe care tocmai le pusesem întrucâtva la punct. Prin urmare, prima lectură nu mi stârnește nimic, doar constat că e de un ermetism care mă dezamăgește. Degeaba imagini create de metafore dacă nu percep emoția. Poate la o ulterioară lectură voi fi mai permisiv.

Cât despre *Poem de dragoste*, îl găsesc sublim prin concizie (trei versuri în opt cuvinte) și sugestie. Zero poetic, zece ca ofertă de reflecție filosofică!

Tatuat cu semne. O perspectivă (privire) dintr-un unghi incomod despre autorul literat (vezi titlul dar și afirmația de la început: „joci rolul celui ce scrie/ scriind rândurile acestea”). Dedublat, „autorul, personajul, complicele” se manifestă original, auster, discret, cvasinecunoscut, lipsit de lauri dar dedicat creației care-i lasă semne precum un tatuaj.

Anturaj poeticesc. He! He! *Ou sont les neiges d'antan?* Cui nu-i e dor de vremurile când eram prieteni cu Fr. Villon? Sau cine nu regretă că n-a stat măcar o dată la masă cu poetul liber? Iar dacă reneagă aceste vise, atunci nu poate susține că a trăit sau dacă insistă, îi pot spune că de fapt a fost un mort viu. Villon a pledat „vinovat” de poezie

și a acceptat ștreangul, pe când *noi-unii*, ne-am dezis de consum de libertate prin poezie, deși duhneam de ea.

Dincolo de aparențe. Din nou, *ceva* ermetic. Versurile sugerează niște stări absurde, paradoxale „ca și cum” cele patru ipostaze de referință ar fi altfel. Remarc: „absurdul și-ar etala pretutindenea (de ce nu pretutindeni?) puritatea” și jocul de cuvinte „gândul gândit de mine/ și-ar fi sieși gând”, care mă împinge către disciplina logicii dar și, mai nou, spre cea a programării în informatică.

Presimțirea iernii. Stricto sensu, îl iau ca pe un pastel modern despre iarnă. Spre deosebire de *Iarna* lui V. Alecsandri, care e un pastel liniștitor, cel de față e dens, apăsător, dramatic. *Presimțirea iernii* e „o durere a orizontului”. Poate fi și astfel dacă extrapolăm și ne gândim la iarna biologică.

Ultima ocazie. Poezia folosește tema mult uzitată a asemănării dintre bălciul arhaic și realitatea noastră. Deși „nu mai confirmăm nici o regulă”, petrecem „trăind frenetic”, ahtiați după câștig, după ultimul câștig, și astfel constatăm că ne-am aflat angrenați în *comedia* vieții, precum eram odinioară în atmosfera bălciului.

Teroarea locului comun. Titlul mă satisface pentru că definește lupta pe care am purtat-o, o port și o voi purta toată viața. Uneori, de pildă, în aceste zile, pare a mă învinge, nu prin adoptare, ci printr-o repliere în așteptare. Deci în poezia cu acest titlu, după descrierea unui loc original, bun pentru repausat, „cimitirul meu personal/ un fel de spațiu al făgăduinței”, autorul revine la angoasa sfârșitului care naște reflecții vesel-triste: „moartea pare o veselă presupunere/ oamenii... / devin știri/ și lucrurile... devin cuvinte”. Situația e tratată la modul probabilistic prin expresii ca: „pare” sau „poate”.

Despre asemănător. Deși sunt adeptul formulării precise, atunci când ea există în limba română, nu pot să nu remarc și să nu apreciez inventarea celor două sintagme pentru prea poeticele cuvinte bunică și bunic, adică „mama tatălui meu”, respectiv „tatăl tatălui meu”. Prin urmare, ea însăși creatoare de viață, bunica, cu respect și discreție, în clipa ultimă, cere ca în sfânta zi de duminică să nu tulbure odihna Creatorului, să-i fie amânată pentru a doua zi trecerea, odihnindu-se în răstimp. Cuvincios și la fel de respectuos, bunicul se așază imediat la rând și moare și el „fără să spună un cuvânt”.

Mihail Voicu

Intro II (2005), acuarelă, pastel, 50 x 60 cm

Curriculum vitae. Expresia din titlu e, în zilele noastre, printre cele mai folosite. Citind poemul s-ar putea traduce „Destin asumat”. După evidențierea celor două certitudini care îi marchează viața, poetul își devoalează particularitățile nesensizate poate de ochii celorlalți: harul: „nu mi se ghicesc aripile”, discreția și universul creator: „lecția singurătății bine învățată”, „nu cer cu-mprumut/ bani sau răni sau vise”, individualismul: „nu complic viața nimănui” pentru ca, în final, să iasă poemul, direct din inima sa.

Când litera. Recent-descoperitul cugetător Vasile, apoi Hemingway (se sugerează în nota din finalul poemului), dar și Pavel din Biblie sunt de acord și afirmă că, da, „litera omoară”. Îngerul i-a auzit sau i-a citit și-l sfătuiește cu înțelepciune pe poet: „din scris mai degrabă/ se moare decât se trăiește”. Dar, creația, ce-ar mai fi fără literă? Sufocare, „în propria apă întunecată a cuvintelor mele”. Și pentru că e vorba de har, același înger îl eliberează pentru că, zice același damnat, „o vreme am putut/ acum nu mai pot”, pentru că altfel, creația cum s-ar putea?

Autoportret. O introspecție în sine, prin schimbare de perspectivă dubitativă: eu cred că sunt cum mă văd, însă poate sunt și cum mă văd alții!

Cu *Regăsirea de celălalt* am început această serie a degustărilor. Cred că am înțeles bine mesajul, deci nu mai insist. E reușită, emoționează prin originalitate, prin mijloacele artistice utilizate.

Aproape blues..., chiar insomniac fiind, e mult mai reconfortant să-ți „gălgăie” o melodie în urechi trompeta lui Charlie decât să-ți bruscheze auzul o motocoasă înfuriată așa cum mi se întâmplă mie acum. Deși pare a se referi la un coșmar, e unul plăcut chiar divinității.

Ultimatum. Acestă poezie îmi aduce aminte de una scrisă de mine, puțin mai burlescă parcă, având ca temă aceeași revoltă în fața oglinzii, căci, zice autorul, „se dilată oglinda/ cu rânjetul tău cu tot/ stinge apoi lumina/ ce pleacă din tine/ pentru o mie de ani”. Iar ceea ce revoltă nu e doar reflexia unui anume fizic, ci și a realizărilor sale, așa acoperit în cămașa de forță a destinului.

Cel orb. Abia ce avansasem ideea că pentru înțelegerea unor poeme cheia s-ar afla către sfârșitul lor (vezi *Fântâna plină cu ceață*), că iată, poetul vine aici și confirmă: „am început cu sfârșitul poemului/ ca să-mi treacă de spaimă”. Da, pare a fi o formulă benefică, miraculoasă, pentru „cel orb”, care „avea ochii plini cu priveliști” (un novice în metafore prea sublimate). Pe ingenuitatea acestuia mizează poetul dornic să se transforme într-o „călimară de limfă și nervi”, așadar în ceva viu. Numai că orbul nu răspunde rugăminții ci preferă întunericul său. Poetul e neînțeles, ori orbul e prea orb, de fapt un ignorant?!

Atunci acolo trezirea. Angoasa destinului închipuit răzbate din acest poem. Un punct critic, o răscruce, o cumpănă în viață la o vârstă fragedă și ingenuă („sudaarea nașterii/ trupul mi l-a spălat „și „nelogodit cu frica”). Urmându-și nepătrunsul curs, destinul îi arată că e nepregătit („față în față cu moartea prin glonț/ a fost ca o trezire din morți”) și din farsa închipuită câștigătorul este - cum altfel?! - tot destinul.

Disperarea îngerului bufon. Un poem ca un strigăt de pasăre singuratică într-un peisaj de toamnă târzie a vârstei biologice: vânt rece, amintiri despre zilele senine, fericite și pline care au rămas din anotimpul anterior. Regretele sunt accentuate dramatic prin închipuirea unei răzbu-nări: „aș pătrunde-n ochiul lumii/ de nisip umil grăunte/ lamă rece de stilet/ ca să-i jefuiesc pri-

virea”... Totul pentru a lua din cupa vieții încă o sorbitură - de vin sau de venin - „să mă satur de mizeria/ ultimului ei secret”.

După toată răutatea zilei. Conform credinței populare, timp de patruzeci de zile după deces, sufletul repausatului hălăduiește liber între casă, mormânt și locurile pe care le-a colindat împreună cu trupul. E motivul acestui poem care surprinde cea mai dramatică perioadă a vieții spirituale a omului: neodihna care obosește sufletul și care-l face să se hotărască inevitabil spre părăsirea acestei lumi. Numai că rânduiala spune că abia după scurgerea perioadei similare cu cea a unicei Înălțări, femeia lui „are să vină acolo/ să-l plângă și să-l dezlege”.

Până la margine. Încă o meditație asupra vieții încadrată între cele două puncte de reper: nașterea și moartea. Între ele, zice poetul, totul e necunoscut, pentru că „nu știm/ cât mai avem/ până la marginea zilei/ până la marginea cerului/ până la margine” (moartea), e sub „zodia fricii” dar, odată ajuns la margine, „nu-i mai e frică/ fiindcă toate spaimile vieții/ pe gură l-au sărutat”.

Intrare în toamnă. Aș vrea eu, dar nu e după mine!... Aș fi vrut ca această poezie să fie un pastel tandru dar, în ciuda atmosferei sugerate în debut: „aerul toamnic” e așa de „subțire de picură/ lumina prin el/ plutesc resturi de suflete/ stoluri prelungi de mirese”, toamna e un pretext pentru o introspecție asupra sinelui căci „la orice colț de stradă/ pânđește singurătatea” și „se aud zgomotele zilei de ieri”, iar sugestia ce se instăpânește este că anotimpul evocat e de fapt cel biologic.

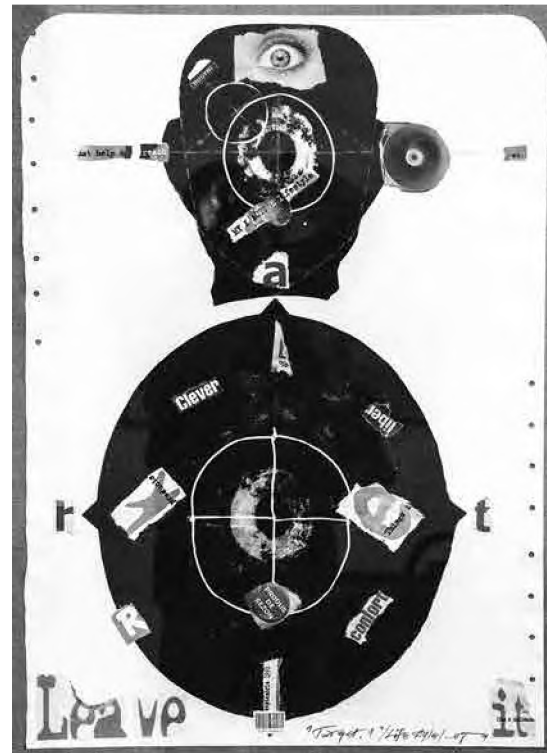
Ordin prietenesc. Trei versuri, zece cuvinte, un fel de haiku... Senin, vesel, despre abordarea morții: „să dau probă de un mormânt”. Dacă n-ar fi invocat îngerul ca însoțitor pentru pregătirea minuțioasă a etapei finale, ar fi fost mai nimerit Ivan Turbincă, cel care a arătat că știe și poate amâna ceea ce e inevitabil. Primul vers ar fi arătat așa: „Hai cu mine, Ivane!...”

Un vechi tabiet. Din nou mi se induce senzația că se vorbește despre toamnă ca anotimp și despre avatarurile sale prin metafore insolite, originale și reconfortante: „toamna se face/ aur ușor prăfuit/ pe urmă desfrâu/ de ruginuri flămânde/ pe urmă ploaie”... Ce bine mi-ar fi prins un pastel senin de la un capăt la altul dacă finalul poemului nu m-ar fi dus cu gândul tot spre anotimpul biologic care degenerază înspre iarnă „când afară începe să ningă/ și nu se mai face nimic”.

Spațiu ostil. Relativitatea existenței atunci când deschizi ochii... Niciodată nu ești pregătit pentru schimbările pe care le percepi și de aceea prima senzație e aceea de ostilitate pentru că, deși nu te știai amnezic, afli că ești.

Transparentă și încă ceva. Se apelează la mitul lui Iov pentru a compara puterea iubirii. După care urmează niște reflecții despre ipostazele adevărului lumesc care „nu este numai ce-i frumos în lume/ nici numai ce-i urât/ ... pare uneori de necrezut/ alteori un simplu accesoriu/ al cuțitului de ghilotină”. Legătura între cele două concepte își are explicația în faptul că Iov a avut credință și implicat iubire în adevărul suprem și nu în adevărul conjunctural, divers, personalizat, care nu admite iertarea.

Ca strigătu-n pustie. Poemul are ca motiv câteva meditații avute în fața frescelor tematice reprezentându-l pe Mântuitor în perioada Patimilor și după. Povestea morții Sale „se deapănă firesc”, „nepătimaș ca strigătu-n pustie”, grație lumestiilor vopsele de pe pereți care „mă privesc/ mărturisind tăcut că nenumitul/ în pasta lor ca-n trup a

Mihail Voicu
carborundum, colaj, 80 x 60 cm

Target I (2017)

încăput”, zice autorul. Da, uite revelată aici virtutea icoanei despre care puțin își dau seama: subțirea pasta învește în sine un duh de credință.

O definiție. Scurtă. Iarăși o compoziție în genul haiku. Despre vedere. Cea materială și cea spirituală, alcătuită pe antonimele întuneric și lumină („înluminat”, zice poetul).

Și tălpile cerului. Poemul debutează cu o metaforă despre viață, foarte originală: „în mine moartea/ n-a mai crescut/ de când eram copil”. Însă inevitabil, vine vremea când „greul văzduhului e tot mai greu”, viața se resimte ca „o durere”, „o cicatrice, o rană”, enumerarea arătând că amurgul e tot mai prezent.

Eram suntem. Din nou, o amintire despre perioada când „eram”. Atunci „ne prefăceam că înțelegem ce nu vom fi”, că ne vom integra lumii chiar prin vicii, prin naivitate și eram ahțiați după zbor. Concluzia: „e mult de atunci/ eram suntem/ de negăsit”.

Iarna de totdeauna. Un poem din care rețin invocarea repetată a mamei ca simbol al copilăriei dar și o imagine superbă a ninsorii, descrisă ca „un dans de fluturi șovăielnici”. Foarte frumos și jocul de cuvinte din strofa a treia: „Care sunt mai sunt încă mai sunt”.

III. Nelipsita concluzie

„Târziu dar neînserat” devoalează latura afectivă a poetului Marius Dumitrescu, indiscutabil foarte prezentă în paginile citite. Apreciez, de asemenea, introspecția profundă de care dă dovadă, însă nu pot spune același lucru despre expresia lor artistică foarte enigmatică, absconsă, departe de gustul meu.

Multe poeme din carte sunt valoroase prin lucrătura bijutierului-autor, prin simbolistică, prin atmosferă, prin simplitatea mijloacelor. Dar, în opinia mea, nu au căldură, nu ard. Introspecția și meditația le fac inaccesibile sufletului, fiind plăcute doar spiritului. Acelui spirit dispus să-l urmeze pe al autorului care s-a scufundat în sine și relatează, uneori extaziat, alteori speriat, ce adânc, ce întunecat și rece este universul său interior. Dar și ce promițător prin nemărginire!

O metaforă a pustiului existențial

Adrian Țion

Radu Ulmeanu
Siberii
Cluj-Napoca, Editura Tribuna, 2017)

Daleko Cибирь! Titlul romanului scris de Radu Ulmeanu, *Siberii* (Editura Tribuna, Cluj-Napoca, 2017), induce prin severitatea cuvântului imprimat pe coperta cărții un ecou frisonant. Mai ales că substantivul utilizat la plural nearticulat amplifică senzația de îngheț spiritual și pustiire fără limite. Dimpotrivă, Siberia nu e așa de departe, ne sugerează autorul, și fiecare traversează în viață Siberia lui, singurătatea și pustiul lui existențial, după cum eroii romanului amintit străbat „Siberiile lor” într-o lume dominată de dogmatism odios precum cea închistată în lozincărie rizibilă și ideologie comunistă. În această noapte încețoșată a totalitarismului românesc îi este dat să trăiască lui Vlad, eroul romanului, care, de mai multe ori, „simțea năruindu-se peste el tone de singurătate”. Deși în semantica substantivului din titlu s-a strecurat, din anii stalinismului, conotația sinistă, traductibilă prin groaza deportărilor, prozatorul are în vedere doar „Sibirul des pomenit în anume literaturi pravoslavnice, ținuturi îndepărtate, clausturate, sugerând un delir al pustiului, fizic sau sufletesc, după caz”. Aceste trimiteri sunt făcute când Vlad, ajuns prin forța împrejurărilor profesor suplinitor la Baia de Aur, după repetate încercări de a-și afla un rost în viață, traversează cea mai cumplită perioadă a existenței sale și devine captivul unor stări și gânduri suicidare. Criza trece, dar gustul amar al deambulărilor personajului prin ceața vieții persistă și este chiar amplificat în urma unor experiențe nefericite cu semenii, colegi, nomenclaturiști, securiști.

Amprente apăsate autobiografice ale romanului sunt combinate cu ficționări elocvente proiectate pe fundalul epocii, reconstituire tranșantă, agrementată cu ironii și invective, cuprinsă în două perioade „glorioase” din trecutul României: înainte și după decembrie 1989. Între ele nu e contrastul sperat, visat dintre noapte și zi, ci același pustiul devastator ca o Siberie simbolică, definitiv cuibărită în sufletul eroului decepționat de degradingoladele istoriei. Prima parte a narațiunii, intitulată *Benedict*, se poate citi ca un bildungsroman ce-l are ca protagonist pe Vlad, străveziu alter-ego al autorului, venit din Scuteni (Satu Mare) să studieze în „Clujul nenapocalizat” la Filo, dar, fire mai boemă, frecventează mai mult birturile decât sala de curs, acumulând absențe și, implicat într-un scandal la cămin, este exmatriculat de decanul Mircea Zăciu, obligat să ia drumul pribegiei. Se întoarce în orașul provincial din nord, lucrează periodic, se mută cu studiile în „dulcele târg al Ieșilor”, unde se simte străin, dar îl întâlnește pe Negoită Irimie din Cluj, invitat la o manifestare literară. Ține legătura cu colegii clujeni, scrie poezii și proze scurte, unele inserate în textul romanului, cunoaște alți scriitori importanți ai perioadei și caută să se afirme în publicistica literară. Debusolarea eroului transpare sub formă

onirică, oglindită în ceea ce scrie: un personaj dintr-o schiță se îndrăgostește de o salcie. Cunoaște succese, dar și dezamăgiri, toate notate cu umor picant și acut spirit de observație. Narațiunea curge firesc, în cascade nestăpânite, ca la o șuetă, comentariul dezinhibat și calin. Noaptea totalitară nu e chiar așa de sumbră. Tinerețea triumfă și întâmplările evocate au hazul lor. Unda de nostalgie a acestor căutări și rătăcirii din anii de studenție și poststudenție este concentrată în leitmotivul preluat alintător din poetul Ben Corlaci, un alt exilat în Siberia lui, „pe care comuniștii au încercat să-l șteargă din istorie”: *Doamne, ce tânăr era/ și ce frumos îl chema Benedict!*

Partea a doua, *Răsărit și apus*, trasează linii de conivență cu un destin asumat prin forța împrejurărilor, repovestit în cheie ironică și analizat lucid, cu cugetul curat. Vlad e de fapt un revoltat funciar, portretizat laconic așa: „Cam toată viața lui fusese o confruntare cu Autoritatea.” Strategiile narrative utilizate de Radu Ulmeanu în acest roman au scopul de a urmări din diferite unghiuri pe Vlad, dar și de a comenta cu vervă nepotolită evenimentele istorice prin care trece. Povestirea la persoana a treia îi permite o minimă detașare, mai mult un moft auctorial, în vreme ce relatările la persoana întâi ale celor doi angajați ai Securității, doamna Marchiș și ofițerul de la București, îmbogățesc dosarul urmăririi și salvează de la liniaritate subiectul, îmbogățindu-l cu picanterii sexiste. Cronologia faptelor e deseori întreruptă ex abrupto de lungi dezbateri aproape pe marginea evenimentelor trăite, constituind ele însele material de documentare și reflecție, deoarece scriitorul le trece cam pe toate prin filtrul propriei judecăți. Sunt reveniri obsesive la evenimentele din decembrie 1989 din București și Scuteni, felul în care „emanații” s-au cățărât în funcții pe principiul „la vremuri noi, tot noi”, felul în care s-a făcut instaurarea puterii comuniste în România, momentul (nefructificat) de glorie al Tovarășului din august 1968, după invadarea Cehoslovaciei, alături de întâmplări cu scriitori, cum este întâlnirea cu adulatul Nichita Stănescu și plimbarea lui prin diferite sate din județ ca prinț al poeziei.

În timpul când îndeplinește „apostolica misie” de profesor într-o localitate de munte, „la Valea Neagră din deal” (absurdul e și toponimic, nu numai politic!), Vlad cunoaște agresivitatea arivistului Petru Cionteleu, profesor de istorie și secretar de partid pe școală, care și-a ucis copilul născut din legătura incestuoasă cu sora lui Letiția. Ca să nu-i strice lui „strălucita” carieră politică, Letiția își asumă în întregire crima, dar se sinucide în închisoare. De la crima politică la cea familială, infracțiunile însângerează viața societății, numită mai târziu „multilateral dezvoltată”. Ironiile nu lipsesc nici în modificările jucăușe ale unor ziceri: „Doamne (sau Tovarășe) păzește!” După ce primește un post de profesor la o școală de periferie din Scuteni, Vlad își intensifică drumurile periodice la București, gândind prietenii literare cu

Geo Dumitrescu, recent debarcat de la *România literară* de Nicolae Breban, apoi întreține corespondență cu Florin Mugur în vederea publicării unui volum de versuri. Aici se vede câte vise își făceau tinerii poeți din perioada „toarășului și a toarășei” și cât de greu puteau să ajungă, uneori numai prin concurs, să fie cuprinși în planurile editoriale. În paralel cu aceste restricționări și programări era teroarea urmăririlor de către oamenii securității, mai ales că Vlad înființează la Scuteni un cenaclu literar, pentru a promova cultura locală și bârfește pe la colțuri cu cenacliștii. După Revoluție se ciocnește tot de vechii nomenclaturiști, înființează o editură cu unul din fruntașii orașului, Mircea Mocanu, cu care pornește în Olanda după o tiparniță modernă. Aventura acestui drum făcut cu o rablă de mașină este un episod tragi-comic scris cu măiestrie de autentic umorist. Ceremonia înmormântării asociatului său Mircea Mocanu este extinsă în mod joycean și cuprinde acide comentarii despre oamenii politici de azi. În pagini de acest fel recunoști imediat pe editorialistul Radu Ulmeanu din *Acolada* unde se războiește, din păcate în van, cu mentalități, obtuzități, cutume. Altă breșă în narațiune conține o incursiune la sânge asupra soartei evreilor din România, vina lui Antonescu văzută prin prisma lui Teșu Solomovici (evreu român), care adoptă o poziție cât se poate de obiectivă asupra controversatei probleme în biografia scrisă despre mareșal. Epilogul alipit artificial, cu „exercițiile de respirație integratoare” ale eroului, dă o tentă poetică viziunii compozite de reintegrare în sacralitatea hristic-maternală.

E greu să rezumi într-o pagină conținutul epic și ideatic al unui roman atât de complex cum este *Siberii* de Radu Ulmeanu. Pornind de la datele autobiografice, prozatorul vrea să cuprindă și reușește în mare măsură să panorameze virulent, cu patimă de prozator versat, o întregă epocă de creștere și descreștere a regimului comunist din România, la care adaugă răsăritul și apusul iluziilor noastre despre democrație. Nu știu dacă *Siberii* este „capodopera autorului”, așa cum subliniază entuziast Ion Cristofor în prefață. Asta ar însemna să-i ignorăm creația poetică, și ea exemplară, dar sunt sigură că nu greșesc considerându-l un roman de referință scris în ultimii ani la noi.

Meloterapie cu bucăți de cer

Ani Bradea

De obicei, înainte de a citi o carte o răsucesc pe toate părțile, mă uit la textele de pe ultima copertă, văd dacă are o prefață, sau o postfață, caut minime informații despre ceea ce urmează să îmi ocupe o parte din timp. Sunt însă și excepții: cărți primite de la autori cunoscuți, cărți ale scriitorilor mari și foarte cunoscuți, sau pur și simplu cărți care nu-mi dau răgazul să le cercetez copertile până când le-am isprăvit de citit și ultima pagină, cum mi s-a întâmplat în cazul celor trei povestiri ale lui Lorenzo Viscidi Bluer, reunite în volumul *Omul care întâlnea canguri, Povestiri pentru cei neliniștiți și ipohondrici*, apărut în 2014 la Editura Studia din Cluj Napoca, traducere din limba italiană de Mariana Damian.

Citind, așadar, pe nerăsuflăte povestirile: *Omul care întâlnea canguri; Tărâmul îngropaților și al înviaților și Omul cu cravată* am neglijat în totalitate informațiile despre autor, cuprinse în prefața la ediția italiană, de Giorgio Segato, sau pe cele de pe coperta a patra, care m-ar fi lămurit într-o oarecare măsură. Ignoranța aceasta, până în momentul în care m-am hotărât să scriu despre carte, s-a dovedit a fi folosită. Mi l-am imaginat pe autor cu totul altceva decât este el în realitate și, probabil, nu este tocmai o abordare greșită. Scriitorul Lorenzo Viscidi Bluer se vrea, cred eu, a fi altcineva decât artistul plastic de succes cu același nume, născut la Veneția, sau, oricum, o altă fațetă spirituală a acestuia, întregind o personalitate artistică extrem de complexă.

Cititorul este întâmpinat, imediat sub titlul primei povestiri, cu *Premisă: se recomandă, înainte și în timpul citirii, următorul fond sonor: Giovanni Battista Pergolesi: Stabat Mater și Miserere, Antonio Vivaldi: La stravaganza*. Eu am răspuns provocării, cu atât mai mult cu cât era pentru prima dată când întâlneam un autor care-mi prezenta, la pachet cu cartea, și o rețetă de preparare a lecturii, a atmosferei pe care trebuia să mi-o creez pentru a „simți” tex-

tul cât mai bine, motiv pentru care am fost sigură că am de-a face cu un compozitor, sau cel puțin cu un meloman care s-a apucat de scris. Legăturile, însă, cu bucățile muzicale alese, cu compozitorii lor, dar și cu principala preocupare a autorului, și cea mai de succes, aceea de artist plastic, le-am făcut mai târziu, după ce am terminat de citit cartea, dar și multe alte articole despre Lorenzo Viscidi Bluer, „pictorul de albastru”, cum a fost poreclit.

M-a intrigat să descopăr un artist care crează cu bucurie, din bucurie și pentru bucurie, care-și numește lucrările „santinele ale luminii” sau „cristale ale muzicii”, care celebrează viața prin pasiunea, din care și-a luat și numele de artist, pentru nuanțele de albastru, simbol al infinitului, viața ca zbor (*Avem aripi*, spune artistul, *nefârșite ca cerul, mult mai mari decât carnea noastră!*), dar care scrie despre suferință și moarte! E adevărat însă că și moartea este îmbrăcată în culori senine, în frânturi de cer, nu în nuanțe cernite (haine gri, bine croite, au doar personajele negative din carte), poartă cravate viu colorate, alta în fiecare zi, cu toată suferința care transpare printre rânduri și care se încearcă a fi înăbușită cu muzică și cu multă speranță în lumina de dincolo de noapte. Despre acest contrast scrie și Giorgio Segato, în anul 2000, prefațând volumul apărut în Italia: *În pictură preferă ample fonduri albastre, conturate uneori într-o fereastră sau icoană, bogate în frământări cromatico-figurative; în povestiri folosește o sintaxă simplă, cursivă, cu timpuri scurte și bine modelate, urzite în jurul unor viziuni, când cu caracter ireal (...), când oniric, cu alunecări frecvente în planul ironiei și mai rare în lumea tentațiilor explicative, deși niciodată expuse moral (...), dar întotdeauna amestecate într-un substanțial sentiment existențial, impleri de eliberare autobiografică, de o autoreferențialitate moderată și niciodată debordantă, chiar și atunci când devine glasul așteptării unui Nou Regat – ca un New Age și ca o așteptare a drep-*

tății, a armoniei, a seninătății sau a unei căutări estetice ca depășire a păcatelor trupești, a fricii de moarte, a singurătății (...).

Cele trei povestiri au cel puțin un element comun: personajul lor principal este un bărbat singur, suferind de o boală incurabilă, foarte aproape de moarte. Dacă în primele două, *Omul care întâlnea canguri*, și *Tărâmul îngropaților și al înviaților*, lupta cu boala se dă pe un plan al evadării fantastice din realitate, al misticismului dus până la impunerea ca normă obligatorie unei existențe care nu mai poate fi suportată rațional, în cea din urmă, *Omul cu cravata*, „salvarea” vine din artă, din „poleiala” vizuală, estetică a grotescului, a trupului mutilat de efectele devastatoare ale suferinței.

Ființe supranaturale, care să vină doar chemate de puterea gândului neinteresat să cerceteze, pot exista oriunde, așa cum și un cangur, pe post de înger păzitor, poate apărea într-o grădină din Padova, dacă proprietarul caută cu orice preț evadarea dintr-un trup bolnav într-o lume imaterială, lipsită de chinuri fizice, unde, cu ajutorul muzicii, *el depășește legătura cu corpul, cu durerea și cu sicriul*, pentru că în muzică, universul divin devine o singură catedrală infinită.

Muzica „se aude” peste tot în această carte, de aceea am căutat să înțeleg alegerea pozițiilor din *Premisă*. Am constatat că recomandarea nu este deloc întâmplătoare. Giovanni Battista Pergolesi a trait doar 26 de ani, dar a fost, în toată scurta sa existență, diform, târându-și cu greutate un picior, suferind de tuberculoză încă din copilărie. *Stabat Mater* este cântecul de lebadă al lui Pergolesi, compus, în ultima sa iarnă, într-o mănăstire unde se retrăsese grav bolnav, și unde moare la începutul primăverii. Vivaldi, compozitor venețian, și el cu o sănătate șubredă, a murit datorită unei îmbolnăviri subite. *La stravaganza* este un set de douăsprezece concerte dedicate unui reprezentat al uneia dintre cele mai vechi familii venețiene. Desăvârșirea creației prin suferința fizică, trecând împreună cu opera dincolo de granițele materialului, în veșnica lumină, este mesajul și totodată legătura pe care o face scriitorul cu opera artistului, acolo unde se fac cercetări și experimente pentru înlocuirea materialelor și formelor tradiționale, convenționale și descoperirea altora, noi, prin care formele și culorile să creeze, ele însele, lumină. O lumină pe care scriitorul o sugerează, o promite chiar, dincolo de întuneric, de moarte.

Omul care întâlnește canguri pe post de înger, sau cel care asistă la înălțarea morților la cer în forma lor fizică, materială, ori cel care poartă în fiecare zi o cravată nouă, colorată, țipătoare, pentru a le da semenilor săi prilejul unei întâlniri plăcute, în care să fie preocupați de frumusețea și bogăția cromatică a accesoriului vestimentar și nu de hidoșenia trupului măcinat de boală, oricare dintre aceste personaje își bazează utopia pe credința absolută. Orice urmă de îndoială, sau dorință de cercetare, distrug fragila punte ridicată, cu multă trudă, deasupra suferinței de dinainte de moarte. Pentru că, atât prietenia cangurului meloman Ronald, cât și tărâmul celor care se înalță la cer, dispar atunci când apare nevoia de a înțelege. Lorenzo Viscidi Bluer crede că tocmai în renunțarea de a găsi explicații raționale oricărei întâmplări din viață stă, până la urmă, fericirea noastră.

Continuarea în pagina 20

La Institutul Român de Cultură și Cercetare Umanistică de la Veneția, Lorenzo Viscidi (Bluer) a expus în anul 2014; expoziția s-a intitulat *La gioia della luce* și a fost prezentată publicului în Noua Galerie, ce se află pe Strada Nuova (strada principală a Veneției). Cu această ocazie, l-am cunoscut pe Bluer, un om cu caracter puternic, educat bine, sociabil, plăcut la vorbă, mare povestitor, zâmbitor (mai tot timpul zâmbește, nu l-am văzut nicicând încruntat sau trist), activ – la modul superlativ chiar (parcă nu are stare, se află într-o constantă explorare: citește, socializează, ascultă atent, face complimente tuturor, nu critică de fel pe nimeni, își aranjează mereu lucrările – le iubește, fac parte din el, e delicat în același timp – răspunde la obiect întrebărilor, nu se laudă pe sine și nici opera sa, ci își prezintă lucrările cu multă simplitate, cu gingășie, alături de un banc bun, dacă se poate). Am avut șansa îmbucurătoare de a descoperi un om minunat, care mi-a oferit oportunitatea de a-i traduce singura carte de proză publicată până în prezent.

Iubește proza și poezia în aceeași măsură în care iubește arta plastică, iar din punctul meu de vedere excelează în toate la același nivel. Cu ocazia traducerii am reușit să înțeleg mai profund lucrările sale de artă, viziunea sa artistică, paradigma coloristică în spatele căreia se sting și se aprind atâtea sentimente, gânduri, supoziții, trăiri, întrebări existențiale care se regăsesc în noi toți.

Mariana Damian

Flavia Adam

aparențe

la urma urmei,
durerea nu-i ceea ce pare –
o tăietură la degetul mic,
o prăpastie la vedere,

știi asta,
știi asta și totuși
distanțez tot mai mult
cele două maluri de piele,

cele două fâșii de-ntuneric,
sub care roșul
a început să vuiască
a moarte.

reîntoarcere

te-ai întors –
pereții par vii,
celulele lor se strivesc
de corpurile noastre lucioase,

să nu mai pleci,
să nu mai pleci niciodată –

am trecut prin foc,
am trecut prin pucioasă,
am coborât în iad și am înviat,

după o vară întreagă
în care-am crezut
că ai căzut la pat,
că ai murit neștiut,
fără ca eu să te fi cunoscut
îndeaproape.

sub acoperire

ne îndreptăm spre Oravița
vagonul e plin
o toamnă incertă se culcă sub roți

intrăm în tunel
povestea începe
întunericul se lipește
de geamuri
de sol

ne ținem tari –
Oprișor se agită:
toată lumea cu mâinile la vedere

rădem cu toții
ne pregătim de final
la capăt
un soare stelat ne intră în ochi

suntem oameni noi –
călătorim în poem,

un spațiu alb, liniar,
un câine cu stomac micșorat,
ce lipăie liniștit
aerul

sosia

trec des pe lângă tine și știu
că niciodată
nu te voi mai privi ca atunci.
gata cu imaginea zeității:
ești un bărbat în carne și oase,
un pui de om crescut într-un uter.
probabil că mama ta
era mai frumoasă decât alte femei.
probabil că purta sandale roșii, ușoare
și-a cunoscut durerea de la prima ta lovitură.
că te-a iubit. atât de mult te-a iubit,
încât nu ți-a spus nimic despre mine.
trec des pe lângă tine și știu
că nu voi purta niciodată sandale,
că între noi au fost atât de multe războaie
încât un uter locuit de-o sosie a ta
n-ar face-altceva decât să întindă
la maximum
coarda.

incognito

amiază de august
aerul răsucit
lumina zbatându-se în ochiul de apă

oameni

oameni

oameni

pretutindeni oceane de oameni
un țârm de asfalt peste care
scriu dragoste cu litere mici

cât corpul tău cald se desface încet
și se pliază perfect pe al meu
precum o dâră de soare electric
pe luciul capotei

pe mare

e-aici. intră în camera mea:
tot o inimă, tot un zâmbet.
mimez somnul cum aș mima
o moarte în care
de mult nu mai cred.
el se schimbă,
pereții se schimbă –
în ochii mei se face-ntuneric.
de data asta, mă va ucide.
va râde,
se va întoarce în pat,
cât eu voi visa că plutesc
pe-o mare extrem de limpede și de caldă,
în timp ce mâini invizibile mă aruncă
dintr-o parte-n cealaltă a corpului.

floarea-soarelui

niciodată pregătită
pentru-o singurătate adevărată,
una în care totul să fie până la capăt.
una în care să deschid ochii larg
și bănuielile și furia ta să dispară.

Flavia Adam

una în care să levitez cu tot corpul
și să m-opresc la jumătatea distanței
dintre podea și tavan,
doar ca s-ascult o pisică Burmilla,
moartea-ntorcându-se-n somn
precum o pălărie de floarea-soarelui
neagră
și
grea,
în direcția luminii.

atingere

în orice zi de joi aș putea
să-mi fac o rochie nouă.
să dansez în mijlocul vostru,
să-mpart tot frigul în porții mici
până când, de undeva de sus,
foarte de sus, ar începe să ningă.
eu n-am văzut niciodată un înger,
niciodată lumina lui albă n-a coborât
îndeajuns de aproape.
dar după modul în care
îmi înfloresc brațele,
și gleznele
și plămânii
de fiecare dată când
corpurile noastre se-ating,
am toate motivele să admit
că ești unul.

parodia la tribună

Flavia Adam

Aparențe

în concluzie, țineți minte:
poezia nu e ceea ce pare –
ea e tăcerea dintre cuvinte,
deci e un lucru foarte mare

știi asta încă
din facultate și totuși,
problema e tot mai adâncă,
mulți dintre noi nici nu-și

dau seama că sunt pierduți
în întunericul din câte-o carte -
eu o să mă distanțez de ei
până la moarte!

Lucian Perța

cu aripa-i zugrăvită, îngerul s-a desprins ca o rană,
dând sens lungului drum al clipei suspendate în mine;
fericiri ar fi putut răsări din seminția lui,
încastate în sfredelitoarea durere a facerii...

dar am țipat ca un prunc
înlăuntrul caldelor mamei viscere
și m-am născut
când aerul astringent dimprejur risipea un ecou:
...cine ești tu să îmi vorbești de moarte?...

atât a fost –
o cădere,
un gol,
doar un imperceptibil sunet de sare al unei foșniri...,

apoi,
în cristalul lentelor zări,
mai văzut-am doar umbra zugrăvitei lui aripi
picurând în zadar
nostalgia...

din risipiri,
din surpările zilei de mâine
se-nalță în mine în fiecare noapte
podul
mamei
cu jucării...

miros de aer scămos
izvorând din firul spectral de lumină ivit
prin spărtura de cer;

marionete zăcând, păpuși cu ochi rătăciți,
bucăți de lut și lemn în așteptarea cioplirii,
gheme de cârpă înfășurate pe trupuri de vis -
din trupu-mi de piatră, doar ochiul aleargă
reconstruind plinătatea aceluia pod interzis.

pe mama o știam dincolo (așteptând în odaia vecină?)

dar de atunci, ușa se-nchide în mine,
se rup și cad amintiri sub a lor greutate
când clipele,

lentele prăbușiri în tăceri,
încă mai zăbovesc privind cum
locul acela se întoarce în mine
în fiecare noapte.

„Cine ești tu să îmi vorbești de moarte
În cărțile din veacul de apoi?”
„E zugrăvitul înger care-adapă
Cumintea zbatere a clipei dintre noi...”

cine ești tu, care îmi locuiești dospirea -
daimon sau corp de lumină coborât din vecii?

suave atingeri împletesc în mine un prunc,
care nu se mai naște...

în interior,
zbaterei abia perceptibile își învață
primul lor zbor...

...or știu -
fără căderi nu poți
fura marea ta
evadare...

printre pietre aride încape doar apa
ce-și simte căderea și izvorărea

fragmente de aer în stare solidă se suprapun
pregătindu-mi strivirea

se comprimă în sine zvâcniri, așteptând
să-mi contemple zidirea

sâmbur de vis
germen de fum
NEUITAREA...

ce simte oare sâmbânța primind îngroparea?

copil fiind, nicio viață nu scapă de moarte!

pe vecinul nu-l pot scoate din casă,
e prea înalt -

vom deschide noi puțin apartamentul
să-i încapă picioarele...
dar vom închide celelalte camere
ca să nu simțim tălpile morții
cum dau târcoale...

și pruncul vecinei este jelit
spune mama -
nu zăbovi prea mult pe holul de bloc,
puiul meu...
totuși, eu îmi lipesc urechea de ușa
morții cu mult curaj,
căutând să deslușesc lama unui cuțit
cum julește, răzuie pielea...
jelit, julit, răzjelit, răzuit...
sensurile colindă-n vertijuri cortexul cald
și frivol de copil...

iar când, în sfârșit, nu mai pășesc în pantofii cei mici,
cum călcam hotărâtă în bocanci de adolescență
imună -
brusc,
mama s-a înveșmântat
când avea 42 -
pentru frig...
și a plecat luându-mi cu ea acceptarea
de mână...

așa, urlând, am reușit doar să-mi tac
neputința
și m-am lungit pe următorul sfert de veac
târându-mi căința...

dar astăziul bate *din noi* vârste noi
ca fiecare noapte să îmbrățișeze o dimineață...

...așa deci e dincolo de 42:
nicio moarte nu scapă de viață!

Îmi ascut în timpane inima,
o țesătură de zbaterei

praf peste sărutările mamei și neputința
de a înțelege pentru ce m-a născut...

alergând
într-un suflet m-a născut

mă tot salva:
de la moarte mă tot salva
ca să mor
nu atunci, nu deodată,

ci lent...
în infernala-mi lascivitate,
scurgându-mă ca picăturile chinuitoare din
timpane:

prea ritmat
prea alert
pentru atât de înceata murire
pe care, ca să n-o iert,
mă încă salvez
find
așa cum am învățat de la mama -
într-un suflet
când s-a dus să mă nască.

Mihail Voicu

Gest (2016), colografie, colaj, 35 x 50 cm

Logodnicul

Puși Dinulescu

I

Gică era intelectual. Citise chiar *Metoda lui Roger*, a lui Guy de Maupassant, o povestire în care distinsul autor francez descrie cum Roger, un libertin notoriu, și-a petrecut noaptea nunții.

Roger ăsta își iubea viitoarea nevastă, nimeni nu-l silise s-o ia, dar se posomora tot mai mult acum, când liota asta pestriță de nuntași zâmbăreți și mieroși se uita la el cu subînțeleș, îi făcea cu ochiul, ba și cu tot capul, arătând la mireasă și zâmbindu-i complice,

Așa că în loc să se ducă la camera nupțială, o șterse de-acasă și se duse la o casă de toleranță, unde folosi pe una din favoritele sale pe post de înlocuitoare de mireasă.

Se-ntoarse a doua zi și nu mai călcă tot restul vieții în vreun local de perdiție și desfrâu. Ba fu chiar un soț model. Dar apropiatii aflaseră ce făcuse Roger în noaptea nunții și vorbiră de-atunci încolo de *metoda lui Roger*, știută numai de ei, bărbații...

Dar cu Gică, eroul nostru, altfel ședeau lucrurile.

Gică n-o iubea pe Fericirea. Uitasem să vă spun că cea care avea să-i devină logodnică se chema Fericirea Popescu, părinții ei fiind soții Popescu. Ei se gândiseră să-i dea din start un nume, care să fie ca o emblemă. Și nu numai pentru ea, ci și pentru cel ce se va învrednici s-o ieie.

Și-o luă acum Gică.

Spre deosebire de Roger, care trăise în alt secol, Gică trăia deja cu Fericirea.

Făceau naveta amândoi la Giurgiu, unde ea era profesoară și el profesor.

Dar nu chiar în Giurgiu, mai hacana puțin, prin niște sate de pe drumul ăla spre Giurgiu.

Gică era și el fiu de intelectuali, tatăl – un fost avocat, iar mama – casnică, dar care făcuse în loc de liceu la pension, că așa era pe-atunci și era și ea fiică de avocat...

Dar acum nu prea mai era nevoie de avocați, că statul democrat-popular era el singur și judecător și procuror și avocat. Nu mai trebuia să se despartă cele trei calități. Ajungea una singură...

Treaba se petrece prin anii '60, când tatăl de mult nu mai profesase avocatura și lucrase, totuși, într-un serviciu destul de bun, de unde de curând se și pensionase. Mama, deși doar casnică, fiind foarte activă, se manifestase în cadrul comitetului de părinți, cât timp Gică fusese elev și ajunsese chiar vicepreședintă la liceul ăla mare, unde învățase băiatul, remarcându-se și cu prăjiturile teribile pe care le făcea pentru bufetul școlii. Totul era însă din entuziasm și pe veresie, întrucât regimul făcuse oamenii destul de rușinoși, când era vorba de câștiguri în bani.

Toată lumea, cu excepția așa-zișilor bișnițari, care mai făceau câte o găinărie de afacere, o ducea prost, adică la limita subzistenței. Mâncare cât de cât era, dar cu îmbrăcatul și cu altele, mai nasol. Iar să ai mașină, era un lux, că una nouă ca s-o iei, trebuia să stai câțiva ani la coadă, iar credite nu existau, doar pensionarii se mai creditau între ei, într-un fel de așa zisă *roată*, la care îți venea rândul, tot așa, după niște ani de așteptare. Iar dictatorul, cel mai iubit dinte pământeni, era capul, fără de care picioarele și mâinile nu se mișcau,

stomacul nu devora, nici plămâni nu respirau și nici gurile nu mai mâncau...

Vorba vine...

Dar căcat se mânca. Cu lingura mare. Și chiar cu polonicul.

Dar nu despre asta e vorba aici, unde ne ocupăm doar de Gică și de Fericirea...

El o aducea pe Fericirea și acasă și părinții lui o plăceau foarte tare.

Ba și pisica familiei, motanul Goguță, un patruped mare, foarte leneș, dar cu un IQ mult peste medie, o adora...

Cum apărea Fericirea și cum se-așeza, Goguță îi sărea în brațe și începea imediat să toarcă.

Avocatul, un om foarte blajin, devenit și mai blajin odată cu vârsta, cădea în extaz, văzând afecțiunea extraordinară a cotoiului.

Câteodată, Fericirea era invitată la masă, iar mama lui Gică, doamna Eleonora, mai pe scurt Nora, se uita cu mare drag la cea care-i va fi în curând noră. Căci așa se hotărâse.

Și veni marea zi, ziua logodnei, sau, mai bine zis, seara logodnei.

Fără prea mult fast, că oricum, erau și ei destul de strămtorați, după cum am mai observat și fură doar ei patru în sufrageria familiei, dar și cu motanul Goguță, desigur, care de sub masă se tot freca languros de picioarele descălțate ale Fericirii, lăsându-și chiar acolo pe covor o mostră din prețiosul său lichid seminal.

II

Cei patru mâncau, udau totul cu șpriț, mânca și Goguță ce mai prindea de sub masă, dar la șpriț, acum, ca dealtfel niciodată, nu poftea, că nu le-avea cu băutura asta...

Bătrânul Gică, avocatul, ca și cucoana Eleonora, erau numai zâmbet și fericire. Ar fi fost ca ei și Fericirea, dacă nu l-ar fi privit din când în când pe cel care acum era logodnicul ei, pe Gică cel tânăr, profesorul, care se ridica din când în când și ieșea afară la o țigară.

Gică se simțea de parcă ar fi fost capturat și deja se gândea cum să evadeze.

Nu-i plăcea nici veselie tatălui, nici a mamei și cu atât mai puțin a Fericirii, care gângurea ca o păsărică și de care i se părea că-l privește acum ca pe un bun achiziționat. Și era așa de sigură de ea și de încântată că-și luase în fine ce i se cuvinea de fapt, dar și de drept, că se transformase toată în ceva prea dulce și prea lipicios...

Fericirea era cu cinci ani mai bătrână, ea - 30, el - doar 25. Și distracțiile ei nu prea se potriveau cu ale lui. Fericirea îl tot târa pe Gică pe la tot felul de prieteni, adică de perechi. Și stăteau în cur toți patru la televizor și flecăreau.

Gică se plictisea și se considera un martir, fiind prea tânăr pentru chestii d-astea.

— Ce să mai vorbim? se gândea el. Ce să mai bârfim? Ce să mai batem apa-n piuă?

Și la toate reuniturile astea, Gică tot tăcea, Fericica și ăilalți tot vorbeau, tot sporovăiau și iar vorbeau și iar sporovăiau și Gică tot tăcea, tăcea și se-nvenina. Era de parcă ăilalți vorbeau într-o limbă pe care el n-o înțelegea.

Mihail Voicu

offset, xilogravură, 60 x 50 cm

Autoportret (2 în 1)

Dar el nici nu propunea alte feluri de distracție, doar se complăcea și doar se băltea în mizeria asta de viață! Fără orizont, fără perspectivă, practic, fără niciun chichirez!

Și-acum iar, la masa asta, Fericirea tot vorbea, mama tot vorbea, iar Gică și taică-său tot tăceau. Taică-su însă era numai zâmbet și lumină, iar Gică numai fiere și întuneric...

Dar mai era și o chestie foarte, foarte serioasă: Fericirea mințea!

Uneori fără motiv, alteori cu, dar ea tot timpul părea că minte, chiar dacă nu mințea tot timpul!

— De ce mă-sa dracului tot minte? se-ntreba Gică, dar nu deschise deloc acest subiect, n-avea niciun chef să intre cu Fericirea într-o comunicare prea profundă.

Vroia să evite o plictiseală în plus.

Doamne! Ce mai plictiseală! Și masa asta de acum, care nu se mai termina și motanul ăsta de sub-masă, care numai la ea trăgea și maică-sa, care tot râdea și Fericirea asta, care tot sporovăia și tatăl care tot zâmbea...

Și-n fine, masa se termină și tinerii se retraseră în camera lui Gică.

Deși profesor, tânărul Gică era un non-conformist. În contrast cu toată casa, care era mobilată cât mai burghez și mai interbelic posibil, la el în cameră era dezastru. Tot felul de afișe, cât mai colorate, o saltea pusă direct pe jos, rafturi cu cărți, destul de multe, pe vremea aia cărțile erau ieftine și-n noaptea lungi de iarnă, altceva decât să citești nu prea era. Televizorul era acaparat de dictator, radioul era mai bun, dar Europa liberă nu se prindea chiar atât de ușor. Însă cartea rămânea de bază. Cu ea zburdai prin alte lumi, cu ea te desfătai la șoapta de dincolo de moarte a marilor oameni care au fost, cu ea speranța într-o lume mai bună, mai normală, își prindea lăstarii, în a cărei dezmiardare stătea până te cuprindea somnul izbăvitor...

Dar acum lui Gică nu-i ardea nici de femeie și nici de somn. Îi venea mai degrabă să urle, să urle ca lupul înfometat în noaptea lungă de iarnă, după ce a rămas izolat de toată haita și prins într-o cursă ticăloasă, din care scăpare nu mai putea fi.

Și-atuncea Gică își lăsă logodnica pe salteaua aia mizerabilă, care stătea direct pe jos și plecă în oraș.

Era vară. Găsi unul din foarte rarele autobuze de noapte și ajunse în centru.

Bucureștii erau încă București. Dictatorul nu apucase încă să-i transforme într-o capitală de tip sovieto-asiatic.

III

Ajunse în față la Lido.

Sus era berăria aia miraculoasă.

Aici puteai oricând, la orice oră din noapte, să întâlnești amici.

Mai ales dacă erai băiat tânăr, fără obligații conjugale și stăteai acolo până pe la patru dimineața, dar nu pot să jur cu mâna pe cruce că era chiar așa. Dar era bine și era vară...

Atunci când se răcea, te puteai duce la Berăria Central, pe vizavi de Sfântu Gheorghe și unde am văzut eu cu ochii mei clienți duși de guler și aruncați în stradă efectiv. Toți sau mai toți care scăpau din pușcărie, acolo se duceau și-și făceau veacul, dar veneau și intelectualii și tineret și curve și tot ce vrei...

Dar să ne-ntoarcem la Lido. Jos era celebrul strand cu valuri, ma-mă! Ce chestie! Și asta chiar în inima orașului și loc de taină mai era aici, la parter, în restaurantul propriu-zis, unde în fiecare noapte se-nființa cu nelipsita lui lavalieră Tașcu Gheorghiu, sau Nea Ciuli, cum i se mai zicea, nu știu de ce, bătrânul boem, traducător din cele mai frumoase versuri ale lumii... El era un matein, adică adept al lui Mateiu I. Caragiale, cel cu pecetea tainei și autor al celui mai superb roman românesc, nu mai lung decât o nuvelă. *Cel mai superb*, cred că merge spus, nu? Totuși...

Intrase, deci, Gică sus, la berărie și așa cum spera, dădu peste niscăi amici. Adică peste Ion Marai, un profesor de franceză, peste unul, Costel Secuianu, economist, parcă și mai era și-o muiere acolo, pe care Gică n-o cunoștea. Și care era destul de mișto. Vorbea ea mai mult. Veni până la urmă și Tavi Stoica la masă. Fata povestea că fusese măritată c-un ospătar.

— Păi, de ce l-ai luat? se miră Tavi.

— I-am simțit-o pe aia de dimineață, mărturisii fata.

Încercă și Gică la un moment dat să spună ceva, dar Tavi i-o tăie:

— Taci, bă, că nu tu ai p.. la masa asta!

Se referea desigur la organele genitale ale tipei ăleia.

Gică înghiți afrontul, dar nu reacționează, fiindcă Tavi, deși se spunea de el că e scriitor, mai era și cunoscut ca bătaș, având o alură ca atare, de bătaș, nu de scriitor...

De aceea nici nu mai stătu Gică prea mult și o luă pe jos către casă. Vroia să lase să treacă noap-

tea. Nu era vorba să-și liniștească gândurile, fiindcă era acum destul de senin și vroia numai să se simtă bine, așa cum era acum, sub adierea ușoară a nopții, cu berea din creier, care-l băgase într-o reverie ușoară, ca o mângâiere de puf de pasăre, ținută lângă obraz, în timp ce inima micuței vietați se aude cu ritmul ei de ceasornic de lux.

Lângă un gard, se opri și se ușură. Apoi privi cerul, pe care norii se mișcau încet, descoperind în fine luna, pe care se pare că tocmai atunci Neil Armstrong cobora.

Rușii se zgâriau pe ochi.

IV

Și Gică se tot gândea. La Fericirea asta se gândea, care acum, chipurile, era a lui.

El înțelegea că Fericirea îl iubește și că îi este credincioasă, dar dacă el n-o iubea, ce să facă?

Numai așa, s-o suporte? Și unde mai pui că Gică ăsta era un tip destul de năvălaș. Nu se putea lăsa călărit...

Totuși, ea nu-l înșela, dar ce? Trebuia neapărat să-l înșele? Și ea-l iubea...

Dar Gică nu prea-nțelegea ce-i cu dragostea ei. Iar de iubit, putea să-l iubească și alta... De ce numai asta și de ce să se cantoneze numai în ea? Care la-nceput e drept că-l interesase, dar acum povestea prea se cam zaharisise. Sigur că fusese comod cu ea, fiindcă-i organiza și programe, ca să-ncerce să-l scoată din plictiseala asta... Ba se duceau în câte-un week-end la Sinaia, ba-l ducea la mare, unde-avea ea o soră măritată cu un inginer de-acolo, ba nu știu mai ce, ca să nu mai vorbim de la câte teatre și la câte cinematografe îl tot ducea. Și el se tot lăsa dus.

Altceva era dac-ar fi fost Geta. Idila cu Geta fusese cu trei ani în urmă. A fost ceva devastator. Era definitiv și crâncen cu Geta... Care mai și pretindea că-i fată. Poate și era. Oricum, în toată dragostea lui ea-l ținea în șah etern. Era studentă în anul întâi și abia trecuse de majorat, dar era atât de talentată la fente, că bietul Gică nu se descurca deloc. A mers pân-acolo că s-a dus la ea acasă și a cerut-o de nevastă, dar maică-sa i-a răs în nas și l-a dat pe mâna fetei, care ba îl săruta de-l înnebunea, ba se uita la el ca la un străin și-l întreba, cu o privire fixă, de mort, ce mai vrea. Și el nu mai putea în felul ăsta, așa că rupse relația cu brutalitate. Dar mai cădea de multe ori pe gânduri și uneori trecea chiar dinadins pe sub geamurile ei, că doar-doar întâmplarea i-o va scoate în cale.

Dar întâmplarea sau poate chiar Geta însăși nu se-ndurară de el.

Așa că acum era în problema asta cu Fericirea, care i se părea cam stupidă, nu numai Fericirea, dar și toată problema cu ea... Iar Fericirea cam se-măna cu Geta, că și una și alta erau blonde și cu ochii verzi, Geta puțin mai înaltă și c-un zâmbet cam batjocoritor, înfipt mereu în stânga buzelor ei.

Cu gândul la Geta, ajunse acasă, când tocmai noaptea începuse să se ridice de pe oraș.

Gică pica de somn. Dar n-avea unde să se culce, decât în camera lui. Se lăsă obosit pe unul din cele două fotolii antebelice, care stăteau acolo cam de formă, fiindcă dacă nu erai atent riscai să-ți intre vreun drot în cur.

Pe saltea dormea Fericirea răscăcărâtă.

Și privindu-și cu dezgust logodnica, profesorul încercă să se gândească iar la Geta. Și-și închipui că ea coboară, în fine, din casă, că se aruncă în brațele lui și că-l întreabă, ca într-un film, pe care îl văzuseră amândoi cândva:

— Unde ai fost până acum?

Și apoi îl luă cu delicateță somnul și se lăfăi în brațele lui generoase până aproape de prânz.

V

Logodna s-a rupt cu greu. Deși la-nceput, Gică era dispus să cadă la pace. Dar cum mergea el într-o dimineață pe navetă, îl întâlni pe procurorul V. Fuseseră camarazi de armată, la școala militară de ofițeri de rezervă. Și V. îi povestise de ce pățise el. Cum rămăsese într-o pană mare de bani, dator la cel care trebuia să-i devină socru cu o sumă foarte mare și cum se băgase iar în armată și tocmai la parașutiști, unde salturile se plăteau foarte bine...

— Păi, tu ești jurist...

— Eram înnebunit. Și nu mă mai puteam însura, că socru-meu vroia banii... Dar stai să-ți spun cum a fost...

Și descriind situațiile prin care trecuse, reuși să-l impresioneze și pe Gică. Apoi, Gică îi zise de problema lui: că se-nsoară ca să divorțeze.

La care, V. îi spuse:

— Mai bine te spânzuri!

Și-i arătă cât de greu se divorțează, că veniseră niște legi, care dacă erai legat, era foarte greu să te mai dezlegi. Și Gică se sperie de asta mai tare decât îl speriasse V. de salturile alea cu parașuta. Și dacă ajunse acasă, îi zise maică-si că nu mai divorțează.

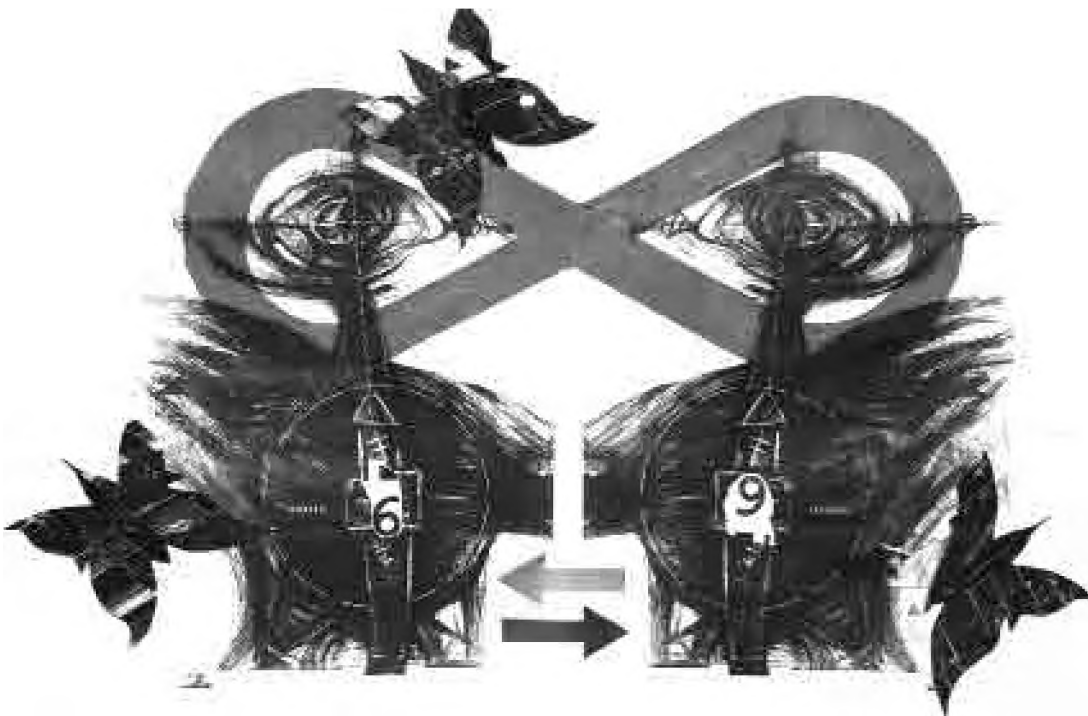
— Ești un Ionescu! îi strigă maică-sa.

Am uitat să vă spun că pe profesorul Gică îl chema de fapt Gheorghe Ionescu.

Dar profesorul nu se impresionează și nu ținu foarte tare să demonstreze lumii întregi ce însemna să fii un Ionescu autentic, așa că maică-sa se mai întâlni cu Fericirea vreo două-trei luni de zile, până veniră ploile reci ale toamnei și până fata se-ncurcă bine de tot cu un inginer silvic și cu care se duse în Ardeal, unde și muri peste câțiva zeci de ani.

Iar Gică nu se mai logodi niciodată și nici nu se-nsură, deși dacă i-ar fi spus cineva în tinerețe că va ajunge așa, i-ar fi răs în nas.

Dar, uite, că așa e viața, nu tu o faci cum vrei, mai mult ea fe face și te desface, cum nici cu gândul n-ai gândit vreodată și parcă e totul așa, ca un vis, în care nu știi cum ai intrat și din care nu știi nici cum mai ieși sau dacă mai ieși vreodată, cumva...

Ziua cu flori (I)

Pavel Nedelcu

Premiul II la Concursul Național de Literatură „Ioan Slavici”

Dar poștașul nu îi adusese pensia, ci factura la curent electric. Deschide-o tu, Petre, spuse doamna Maria, și citește-mi totul, că eu știu că nu văd bine de aproape. Optzeci de lei, spuse poștașul ridicându-și chipiul de pe frunte cu un deget, de parcă ar fi vrut să se scuze. În alte timpuri, a fi mesager era o meserie periculoasă, dacă ajungeai cu vești rele la curtea regelui și se putea lua viața, nu știm câtă istorie cunoaște poștașul Petre, dar ceva din responsabilitatea apăsătoare a curierilor de altă dată încă mai șade pe umerii săi, poate de aceea are uniforma prăfuită. Aoleu, spuse doamna Maria, dar de ce așa mult, Poate e recalcularea, Chiar și așa, e prea mult, eu plătesc baniiăștia în patru luni, Știu eu ce să zic, spuse Petre înghițind în sec, n-aveți o cană cu apă?

Poștașul bău cana cu apă și i-o înapoie doamnei Maria, apa mirosea a clor și a rugină de țeavă, cui nu-i convine să-și aducă de acasă, spune o vorbă din popor, mai era și rece, ceea ce cu vremea de afară putea avea repercusiuni negative asupra gâtului personajului nostru, dar dacă vor fi, ele se vor manifesta cu siguranță în următoarele zile, nu are rost să scriem despre ele acum. Deocamdată, Petre mulțumi frumos și dădu să plece mai departe, nu era să-și petreacă întreaga zi în fața ușii doamnei Maria, este un poștaș responsabil pe jumătate de sector în București, la blocurile cele mai înalte, sute de familii așteaptă de la el vești împăturite în plicuri, însă întrebarea veni, Petre se așteptase la ea, își pregătise și câteva răspunsuri pe care, însă, le cam încurca, să o punem pe seama lipsei de experiență, este încă un poștaș tânăr, Pensia când vine, întrebă doamna Maria. Ce-i drept, doamna Maria își pusese în întrebare prea multă speranță pentru ca Petre să îi poată răspunde sec, și apoi nu ar fi fost plauzibil, doar abia ce băuse apă. Știu eu ce să zic, spuse Petre pentru a doua oară într-un timp atât de scurt încât replica începu să-l caracterizeze, astăzi încă nu ajunseseră banii pentru pensie și, fiind vineri, de-acum mai sigur e să așteptați până luni, dar cum luni nu lucrăm pentru că e a doua zi de Paște, și nici marți, rămâne de-acum pe miercuri. În fața unei atât de incerte supoziii doamnei Maria îi pieri speranța. Aproape că ne vine să spunem că îi pieri cheful de viață, dacă nu am vedea-o totuși zâmbind în timp ce închide ușa. A fost un zâmbet amar, într-adevăr, dar tot zâmbet se cheamă, Rămâi cu bine, Petre, spuse ea cu gravitate, deși cea care rămânea era de fapt ea, nu poștașul: așa-i cu sintagmele fixe, pot deveni contradictorii dacă nu sunt folosite cu atenție.

Doamna Maria închise ușa, intră în bucătărie și lăsă factura pe masă. Luă un pix din vitrina de sticlă a dulapului în care își ținea, cu gura în jos, cel mai bun set de pahare cu picior. Rupse o bucată de ziar dintr-o pagină pe care se făcea reclama la un șampon pentru bărbați. Fondul complet alb al paginii propulsa înspre cititor un recipient negru, de forma unui fus, ce nu stârnea deloc apetitul pentru cumpărături al doamnei Maria. Acolo, pe fondul alb al ziarului, scrise cu cele mai

mari cifre (să le vadă) următoarea socoteală: 80-55=25. Acești douăzeci și cinci de lei reprezentau suma pe care doamna Maria mai trebuia să o adauge la pensie pentru a putea plăti factura la curent electric. Cam mulți, spuse ea subliniind cu două linii paralele rezultatul. Încercă să își amintească cât consumase în ultima lună, de câte ori pornise reșoul pentru a face mâncare sau a se încălzi. Fuseseră un sfârșit de martie și un început de aprilie friguroase în București, o doamnă de vârsta ei are probleme de circulație, nu se încălzește nici dacă doarme îmbrăcată sub plapuma de lână, tot trebuie să lase reșoul în priză două ore lângă pat, de la șapte la nouă, o zi da, una nu, cea în care nu dădea drumul la reșou făcea mâncare cu aburi, aceștia încălzeau bucătăria cât de cât. Radioul, de el nu se putea despărți, dacă îl scotea din priză se simțea prea singură, dar becul îl aprindea foarte rar, învățase să facă lucrurile pe întuneric, la lumina reșoului. În urmă cu doi ani, când încă mai trăia soțul ei, aveau gaz în apartament și apă. Atunci încă se trăia bine, deși se făcea economie, nu făceau baie des și nu lăsau să curgă apa degeaba, luau mai mult de la robinetul din curte, pe care nimeni nu trebuia să-l plătească: apa provenea dintr-o conductă istorică a Bucureștiului, trasă de nemți pe timpul războiului tocmai din Parcul Tineretului, pe sub Cimitirul Bellu și Ferentari. Cine știe unde

se vărsa mai încolo, dar în Rahova, în curtea interioară a unui bloc cu tencuiala avariata de atâta vreme încât culoarea cărămizilor devenise neagră, un racord își scotea țeava îndrăzneț dintre dalele cubice de piatră și se înclina apoi la nouăzeci de grade, de două ori consecutiv, direcționând apa înspre o găleată de tablă.

Doamna Maria opri robinetul și ridică găleata. Era grea, deși o umpluse doar pe jumătate, noroc că locuiește la parter, altfel cine știe dacă ar fi reușit să o care până la etajul doi sau trei, căci blocul nu are lift, asemenea construcții întortocheate nu au nevoie de magicul paralelipiped mergător, sunt prea strâmte chiar și pentru scări. Cumpărătorii apartamentelor de deasupra sunt tineri, când vor îmbătrâni se vor muta la țară lăsând casa moștenire copiilor, iar dacă nu au casă la țară, atunci o vor vinde pentru un apartament la parter într-o altă zonă a orașului. O cană se scufundă în găleată, ia apă și o toarnă în ghivecele răspândite în bucătăria doamnei Maria. După ce toate florile din ghivece primesc apa mult deziderată, ea se așează pe scaunul ei și, de la masă, lertați-mă dragele mele, spune, voi margaretelor și voi garoafelor, cele roșii, cele roz și cele albe, țin la voi în egală măsură, v-am crescut până acum, ați înflorit cu mult înaintea celor din curte pentru că v-am oferit condiții de primăvară. Este adevărat, și vă mulțumim pentru asta, răspund florile încetând să se mai legene în încercarea de a impresiona soarele, Apollo e al meu, dă-te mai încolo, îți trag o petală-n tulpină de ți-o-n-doi, așa se amenință florile una pe cealaltă atunci când cresc prea aproape. Însă nu am altă soluție, continuă doamna Maria, ridicând factura cu cifra totală întoarsă spre flori, nu reușesc să plătesc

Mihail Voicu

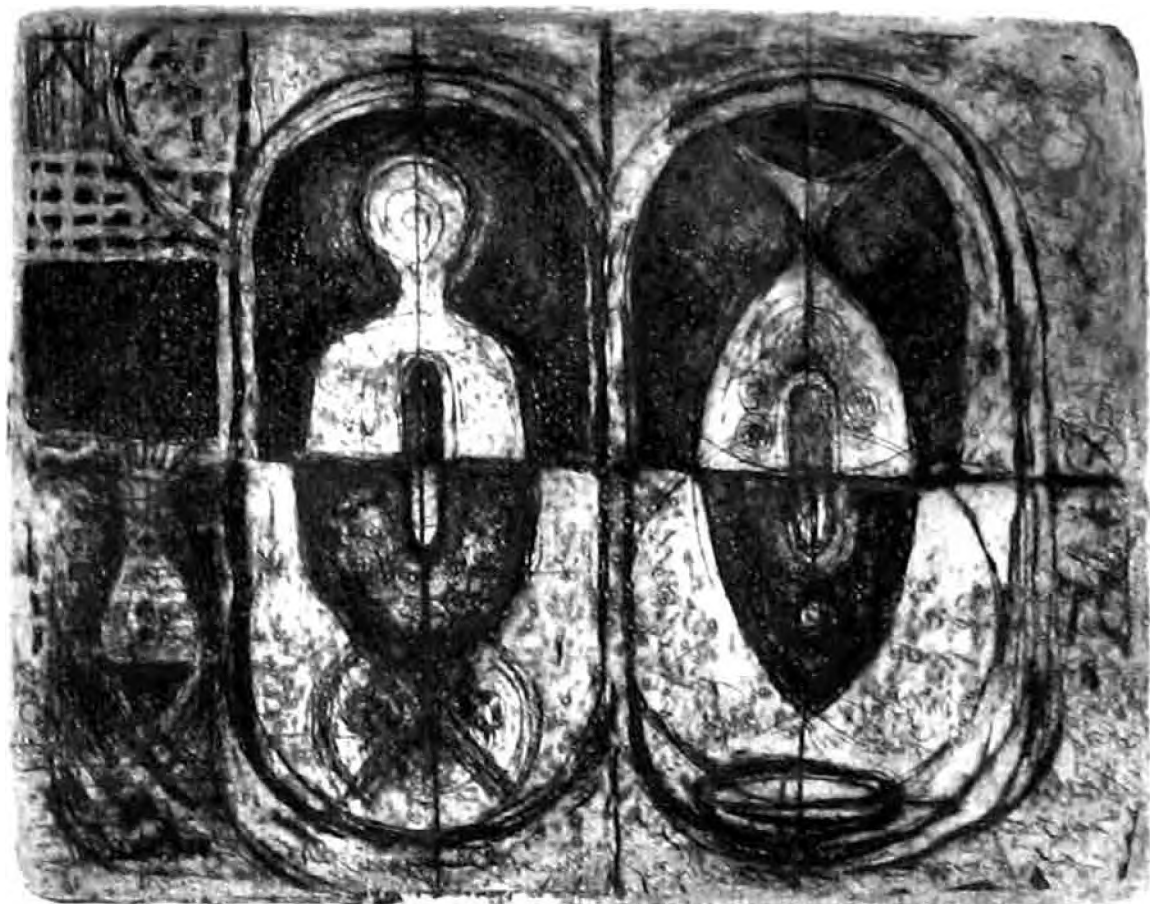
Omul-Pește (2015), acvaforte, acvatinta, 50 x 50 cm

factura doar din pensie și să mai și trăiesc o lună. Florile au început să se agite la auzul acestor vești teribile, a-ți cunoaște viitorul e mereu înfiorător, aprilie e luna cea mai nemiloasă, spunea un mare poet, Cum rămâne cu Apollo, s-au întrebat ele posomorâte, acum speranța ca zeul soare să le mai mângâie corpurile descreștea radical, și câte plăceri mistice cunoscuseră ele în timpul fotosintezei!

Aprilie este luna cea mai nemiloasă. Anul acesta, în București, primăvara dorește să intre în posesia orașului, însă iarna nu renunță încă la domeniu, Vrei să plec, soro, îi spune ea primăverii, mai așteaptă! Foarte urât din partea ei, se simte încă puternică și face pe dura, de când cu încălzirea globală nu mai știu nici anotimpurile când trebuie să vină sau să plece, iar primăvara e prea slabă încă pentru a riposta, are nevoie de mai mulți copaci înmuguriți în armata ei verde, de mai multă iarbă și mai multe flori.

Doamna Maria taie florile cu un foarfece, pune câte două garoafe de culori diferite în fiecare buchet, înconjoară totul cu margarete și rămurile de tuia. Florile se ceartă, nu prea se înghit familiile între ele, nici clasele, margaretele sunt vulgare și au înnebunit garoafele, nicidecum nu poate fi înțelegere între ele, Buzatelor ăstora nici nu le poți spune flori, râd margaretele, Bine că vouă vă poate spune omul așa, Omul chiar ne spune așa, Asta pentru că oamenii nu pot înțelege limbajul florilor, pentru ei e de ajuns să fim colorate și să avem un miros, nu neapărat plăcut, culori cât mai vii fură mințile femeilor și stârnesc generozitatea bărbaților, Nu și în cazul vostru, spuseră margaretele, și se putea simți în vocea lor răutatea, dar cele două garoafe nici măcar nu își schimbă expresia, Noi suntem florile morții, răspunseră cu gravitate, îndreptându-și mândre tulpinile cu inflorescențele spre cer. Nici măcar nu au vrut să asculte scuzele margaretelor, care își dăduseră seama că exageraseră și încercau să mai reducă din tensiune. Ramurile de tuia încercau să facă pace, Noi ce să mai spunem, spuseră ele, nici măcar nu facem flori, conurile noastre sunt cele mai urâte dintre conifere, nu servesc nimănui, se usucă pe jos în bătaia soarelui după ce s-au desprins de ramuri, le iau înainte trecătorii, înjură cu ciudă și jind. O margaretă mai împăciuitoare ajunsese în situația, umilitoare de-a dreptul, de a-și împinge tulpina în mijlocul celor două garoafe, iar asta nu pentru că se dezzechilibrase, ci cu intenția clară de a le strânge mâna, adică frunza, în cea proprie, pentru a se-mpăca. Margaretele se temeau de moarte și, fiind foarte credincioase, voiau să se împace cu toată lumea înainte de a se ofili definitiv. Garoafele, fiind florile morții, nu se mai temeau, și chiar dacă acele garoafe nu participaseră niciodată la moartea efectivă a unei persoane, legendele circulau în ghivecele lor, printre rădăcinile familiei. Toate florile știau că vor muri din momentul în care doamna Maria le retezase tulpina. Au stat o vreme în vasele cu apă, fără speranță, fotosintezând cu ultimele puteri, conștiente de destinul iminent la care trebuiau să se supună.

A doua zi doamna Maria s-a spălat pe față în curte, și-a pus baticul cel mai curat, fusta cea mai curată și o vestă, ciorapii groși de lână pe care și-i împletise singură, a luat douăzeci de buchete de flori din bucătărie și le-a așezat unul lângă celălalt, cu mare grijă la geometria întregului, într-o navetă de bere găsită într-o altă zi rezemată de gheana de gunoi din spatele blocului, și-a făcut o cruce sănătoasă, adică apăsată și întrucâtva tea-

Mihail Voicu

Echilibru (2016), acvaforte color, 40 x 50 cm

trală, privind spre Dumnezeu, adică spre locul în care dumnezeii credea că acesta locuiește, veghind peste umanitate, se încălță cu o pereche de ghete de-ale soțului răposat care îi veneau de minune cu ciorapii de lână, închise ușa cu o dublă, triplă rotație de cheie și ieși în stradă, inspirând adânc acea primăvară rece ca o iarnă mediteraneană, sau poate chiar mai rece de atât căci, după spusele celor de la radio, Un nou val de frig de origine estică se va abate peste sud-estul țării, curenții împing masa de aer rece spre interiorul Europei, naiba știe ce-or mai vrea să zică cu asta, spusese doamna Maria închizând radioul și reținând din acea știre doar faptul, evident de altfel la ieșirea în curtea interioară, că și aceea va fi o zi friguroasă. Dar dacă am lăsa frigul să ne încurce, nu am mai trăi. Omul e măreț pentru că poate lupta împotriva condițiilor atmosferice, deci împotriva Naturii, adaptându-se, prin inteligență, la orice. Gândul acesta îi venise în cap doamnei Maria, poate nu așezat în aceleași cuvinte, totuși mintea umană poate reflecta uneori la lucruri mărețe, exprimându-se simplu și concret: să nu o subestimăm niciodată, există o mare diferență între ceea ce putem exprima și ce putem gândi. Florile se împospătară, aerul dimineții era tăios și rece, mai bătea și un vânt nu tocmai plăcut, de vreme ce își pierduse orice direcție și, prin urmare, sufla de niciunde și de peste tot.

Doamna Maria aștepta tramvaiul alături de alți rahoveni zgribuliți. Dinții dărdăiau în guri atât de puternic, încât puteai crede că era zgometul tramvaiului sosind în stație. Doi elevi cu gîz-danele în spate își țineau umerii la nivelul urechilor și clipeau des din gene, să nu li se lipească. Un bătrân cu un baston de lemn se rezema de gardul ce delimita stația de restul străzii. Putem spune despre el că se uita în pământ privind în gol, iar asta fără să ne contrazicem, căci a se uita și a privi sunt două acțiuni diferite, una implică mai multă profunzime decât cealaltă. O femeie gospodină cu un fular înfășurat de mii de ori în jurul gruzului ținea în mâini o sacoșă de rafie: cine știe unde se ducea, probabil la cumpărături în piață,

se gândi doamna Maria, acuș e Paștele și n-o să mai găsească nimic pe tarabă. Pusese naveta pe balustrada de fier și o susținea cu mâna albăstrită de frig și ridată de bătrânețe, să nu îi alunecă florile în stradă. Să ne imaginăm cât de ușor ar fi putut să se întâmple nenorocirea, bietele flori călca-te de roțile cruzi ale mașinilor, automobilele fără inimă ar fi presat margaretele și garoafele, șoferii, grăbiți spre locul de muncă sau să ajungă la cumpărături înaintea altora s-ar fi enervat, Ia-ți, bre femeie, florile de sub mașina mea, și nu poți să nu le dai dreptate, dacă vreo tulpină mai tăioasă ar fi pătruns în cauciucul mașinii, acesta s-ar fi spart, vai, ce tragedie, cine ar fi plătit daunele materiale, dar cele morale, pasagerul din dreapta și cei din spate s-ar putea speria de la o asemenea explozie, poate șoferul mergea cu viteză și i-a sărit mașina într-o parte tăind calea altei mașini care venea cu viteză, ciocnirea iminentă a dus ambele autoturisme pe contrasens, acolo unde au agățat o altă mașină, a treia, care venea și ea tot cu viteză, s-ar fi rostogolit cele trei alunecând pe șinele de tramvai, le-ar fi blocat și pe acestea, poliția ar fi fost anunțată, ar fi investigat cauzele dezastrului, nimic, doar din roata primei mașini s-ar fi înălțat mândră o garoafă, Noi suntem florile morții, ar fi spus dânsa, intrând cu această replică în cronicile istorice românești despre neamul garoafelor. Toate acestea s-ar fi putut întâmpla de la tulpina unei singure garoafe aflate în locul nepotrivit la momentul inoportun, de unde putem trage concluzia că vorbele din bătrâni nu au dată de expirare, iar cel care a spus prima dată că o femeie nu se atinge nici măcar cu o floare a fost un înțelept desăvârșit: dacă un automobil (ba chiar trei!) a avut o soartă atât de cumplită, să ne imaginăm ce ar fi putut păți o biată femeie! Spre norocul nostru și al șoferilor, doamna Maria ține bine naveta și, când tramvaiul se apropie, reușește să o ridice cu suficientă atenție încât să evite întreaga tărașenie.

Tramvaiul o luă din loc scârțâind din toate încheieturile, era un tramvai bătrân, ca orașul.

Tușeau tramvaiele ziua, orașul tușea noaptea, o tușe continuă stăpâna capitala, câinii vagabonzi tușeau, arborii de pe marginea bulevardelor, Casa Poporului însăși, cu sălile sale faimoase, Muzeul Antipa tușea, exponatele clătinându-se în interiorul cutiilor de sticlă, Guvernul tușea sub scaunul fiecărui parlamentar, Șoseaua Kiseleff și Arcul de Triumf, cu bandiera fixată în bătaia vântului tușeau făcând să vibreze asfaltul. Era tușea de iarnă comună de care nu te puteai ascunde niciăieri, microbii se răspândeau în masă și, după câteva zile, toată lumea din București suferea de aceeași boală: singurătatea. Doamna Maria tuși în direcția florilor sale, căci acestea erau oricum contaminate de când fuseseră tăiate din ghivece. Femeia cu plasa de rafie se așezase pe scaunul din fața ei și îi arunca căutături răutăcioase. Vreți și dumneavoastră un buchet, întrebă doamna Maria politicoasă, aproape umil, indicând naveta cu palma deschisă. Femeia își trase puțin fularul din fața gurii; în tramvai nu era mai cald decât afară, așa că nu era cazul să se renunțe la fulare, mănuși sau căciuli. Lumea composta biletele încercând să le apuce cu mâinile înfășurate în țesăturile de lână. Nu de puține ori le scăpau la picioarele altor călători, Fiți drăguț, spuneau apoi, sau drăguță, în funcție de gen, îmi înapoiți și mie legitimația de călătorie? Dar cel căruia îi era cerută această favoare, deși ar fi fost dispus să o facă, nu ar fi reușit fără să-și scoată mănușile, or să-ți scoți mănușile într-un tramvai din București pe timpul iernii însemna să-ți supui mâinile la riscul degerării, umflături roșii îți apăreau pe degete în câteva secunde, buricele își pierdeau sensibilitatea și începeau să amortească, Îmi pare rău, am mănuși, răspundea cel căruia i se ceruse favoarea, atunci călătorul în chestiune lăsa biletul pe jos până când zărea controlorii, iar când aceștia se urcau și strigau într-un glas, Bună ziua, biletele la control, bietul călător încerca să-și facă loc cu umerii și coatele, ținându-le de pe un picior pe altul până când ajungea cât mai aproape de propriul bilet și, când venea rândul său la prezentat, îl arăta cu vârful bocancilor, Acolo e, domnule controlor, spunea cu tristețe, l-am scăpat.

Vreți și dumneavoastră unul, întrebă deci doamna Maria, iar interlocutoarea sa își dete fularul din fața gurii, pesemne că voia să-i vorbească, dar nu se auzi nimic, nu se știe dacă din cauză că îi înghețaseră cuvintele în aer și nu mai reușiseră să se propage sau pentru că se răzgândise, doamna Maria are vederea scurtă, nu a reușit să observe dacă buzele i s-au mișcat. Totuși, a înțeles că această gospodină nu dorea niciun buchet, a trecut de prima și chiar de a doua și a treia tinerete, nimeni nu i-a cumpărat vreodată o floare nici măcar atunci când a curtat-o, adică cu foarte mult timp în urmă, atât de mult încât câteodată se gândește că a inventat pur și simplu un anume Dinu din liceu, cu buza de jos groasă și ochii negri, înalt și manierat, cu degete lungi și albe, pantofi curați și umeri atât de lați încât nu ar fi reușit să-l cuprindă cu brațele în timp ce el, transpirat, ar fi explorat abisuri ascunse într-o cameră întunecoasă de garsonieră, în timp ce afară ploua iar la paterfon vocea lui Michael Jackson mângâia fumul de țigară din cameră. Nicio floare astăzi, niciuna ieri și timp de zeci de ani, soțul nu e cel mai romantic bărbat, nu i-a spus niciodată că o iubește, atunci când l-a întrebat a preferat să-i ardă o palmă care a făcut să-i sară muci în castronul cu ciorbă, era frig în București și atunci, pe timpul se știe cui, nasurile curgeau în continuu, cele ale vatmanilor, ale câinilor vagabonzi, ale securiștilor și ale poporului, acestea din urmă transformându-se noaptea într-un nas colectiv, imposibil de suflat, cam de mărimea celui care se perinda pe străzile din Sankt Petersburg în povestirea lui Gogol. A înțeles doamna Maria toate acestea sau doar și le-a imaginat, diferența nu e atât de mare pe cât se crede.

Doamna cu sacoșa de rafie se ridică, ajunsese la piață. Coborî din autobuz tastând cu piciorul fiecare treaptă. Se lăsă apoi cu toată greutatea pe trotuarul din stație, de parcă s-ar fi aruncat într-o barcă de salvare. Doamna Maria se uită după ea preț de câteva secunde, în timp ce femeia încerca să treacă strada. În lipsa unei treceri de pietoni, trebuia să aștepte un moment prielnic,

fără tranzit de automobile. Era imposibil, unii bătrâni așteptau cu orele, în timp ce înăuntrul pieței deja se vindeau lactatele cele mai proaspete, fructele și legumele cele mai bune, florile cele mai frumoase. Prinși în mijlocul străzii, între un trotuar și celălalt, vara cu soarele frigându-le cefe, iarna cu gerul mușcându-le obrazii, bătrânii noștri ori se transformau în cuburi de gheață, ori se uscau precum smochinele. Puteau să se miște abia noaptea, când traficul devenea mai lejer. Treceau strada gâfâind, târându-și plasele și toiegele, șotânc-șotânc, cu frica de a nu fi luați înainte de botul vreunui automobil grăbit. Însă după ce ajungeau de partea cealaltă erau atât de oboșiți, încât nu mai reușeau să înainteze nici un metru. Și, de fapt, la ce bun să mai înaintezi când piața era demult închisă? Rămâneau în fața porții până a doua zi dimineață, nedormind toată noaptea de teama de a nu li se fura de prin buzunarele jachetelor și pantalonilor, sau de prin cele ascunse ale fustelor, în cazul doamnelor, banii cu care veniseră la cumpărături. După ce a doua zi de dimineață reușeau să cumpere alimentele de care aveau nevoie, nu fără ca unii dintre ei să uite complet după ce veniseră și să se limiteze la a lua de pe tarabe primul lucru care se nimerea și în care își înfingeau gingiile cu foame nestăpânită, bătrânii trebuiau iarăși să ajungă în stație. Se așezau pe marginea trotuarului și așteptau. Câteodată, din cauza somnului care îi cuprindea (efect al nopții nedormite de dinainte) ratau momentul în care mașinile se răreau și ar fi putut să treacă. Bătrânii de lângă ei le dădeau coate, dar până se dezmeticeau bine era deja prea târziu, alții mai sprinteni o luau înainte și reușeau să își tragă picioarele la milimetru, chiar înainte ca automobilul să măture totul în calea sa. Ajunși de partea cealaltă, le făceau semne celor rămași în urmă, încercând să-i încurajeze. Se urcau apoi în primul tramvai care trăgea în stație și, după două zile de hoinăreală, ajungeau în sfârșit acasă. Nevestele sau bărbații rămași în locuințe se bucurau să îi revadă, îi îmbrățișau cu lacrimile în colțurile ochilor, căutând în sacoșe după ceva de mâncare.

Însă doamna Maria nu cobora la acea stație, ci la capătul liniei, adică în Piața Unirii. Acolo erau treceri de pietoni în abundență, nimeni nu rămânea blocat atât de multă vreme. Ba chiar multitudinea de zebre îi făcea pe cei mai puțin obișnuiți cu orașul să se dezorienteze. Nu rareori puteai vedea provinciali sau turiști care escaladau blocuri cu bagajele în spinare, pentru că un grup de tineri *graffiticieni*, sau artiști de stradă, cum își spuneau dânșii, desenase noaptea pe fațade dungii albe paralele. Se pitulau a doua zi după vreun chioșc sau stăteau pe malul Dâmboviței la taclale, prefăcându-se că admiră apa, când de fapt râdeau pe înfundate de vreun turist nefericit care arunca cârlige și ancore pe blocuri în speranța că sforile legate de ele îl vor susține în timpul escaladării. Spera ca de partea cealaltă a ceea ce el credea a fi o trecere de pietoni să dea de renumita clădire a poporului.

Niciun controlor nu se urcă la bordul tramvaiului, niciun bilet nu fusese scăpat în acea dimineață. Doamna Maria coborî în Piața Unirii după ce tramvaiul își făcu rondul, flexibil ca un șarpe și la fel de silențios. Tramvaiele, deoarece se învârt în cerc, sunt cele mai plictisite mijloace de transport din lume. Fiind singurele care merg prin oraș pe exact același traseu, nici un centimetru mai la dreapta sau la stânga, lipsa

Mihail Voicu

MegaFonie, V-IX (2016), offset, chine colle, 50 x 60cm

de entuziasm pentru o nouă cursă lipsește cu desăvârșire. Scuiță acest tramvai călătorii din vintrele său cu o fâșătură, alții însă așteptau în stație și se năpustiră înăuntru nerăbdători, pentru unii ultima stație era prima, punctele de vedere variază în funcție de direcția în care se călătorește. Așa se întâmplă și în viață, unii coboară unde ceilalți urcă și lumea merge înainte, chiar dacă înainte pentru unii înseamnă înapoi pentru cei care călătoresc în direcția opusă. Doamna Maria trecu de partea cealaltă a străzii. Cum spuneam, aici trecerile de pietoni abundă, iar dumneai nu le confundă, calcă doar pe cele corecte. Chiar în fața trecerii, pe celălalt trotuar, o florărie-chioșc se înalță, răspândind mireme în jurul său. Vanzătoarea o privește pe doamna Maria cu ciudă în timp ce scuiță pe jos coji de semințe. Mai are puțin și își îngroapă picioarele de tot, semn că în acea dimineață nimeni nu a cumpărat, căci dacă ar fi făcut-o, vanzătoarea ar fi trebuit să se urnească de pe taburet, or asta ar fi împrăștiat acele coji. Sau poate le-a spus clienților să-și ia singuri florile pe care le doresc, bazându-se pe corectitudinea lor, iar clienții nu au fugit cu florile înainte să le plătească, așa cum s-ar aștepta un florar paranoic. E o metodă, aceasta, de a-ți încălzi picioarele atunci când nu poți merge, dar funcționează doar la cei cu dinți antrenati. Florăreasa noastră are în spate campionate locale și naționale de spart sămânță între dinți, și chiar dacă trofeele de aur și argint au fost amanetate din lipsuri economice, diplomele îngroașă acasă o mapă de carton ce nu mai face față, s-a plâns recent patroanei, care nu a auzit-o, o fi cunoscând diferite tehnici de spargere a cojiilor, dar asta nu face din ea o vorbitoarea a limbii cartonicești. Dacă mai câștigi vreun campionat, eu o să vărs, mă simt plină și am amețeli, a spus. Poate ai rămas însărcinată, au propus diplomele, Voi să nu îndrăzniți să vă băgați în discuție, s-a supărat mapa, încruntându-se. Doamna Maria se simte privită, privirea o apasă chiar și atunci când se întoarce, concurența în București e mare, mai ales în centru, dar ei Dumnezeu i-e martor, așa se spune pentru a jura că ceea ce se afirmă este adevărat, deși este foarte probabil ca Dumnezeu să nu fie atent în momentul acela, cine știe câți pronunță fraza în același moment, distanța e mare, Dânsul e bătrân, s-ar putea să nu audă foarte bine, lucru ușor de dedus din situația milioanelor de amărăți care, deși îi cer zilnic ajutorul, rămân în continuare la fel, ba chiar își duplică și triplică numărul, ceea ce pentru comunitate e îmbucurător, însă nu îmbunătățește situația individului și nici relația acestuia cu providența. Dar Dumnezeu i-e martor, spuneam, orice ar vrea să însemne asta, că doamna Maria nu vrea să fure pâinea de la gură altor florari, deși o face, dar este nevoită, însă faptul că, așa cum se va vedea în continuare, se perindă prin oraș schimbându-și mereu locul de vânzare, asigură daune minime unei singure florării, poate doar un client, doi pierduți, ceea ce ar reprezenta o margine de profit total neglijabilă. Degeaba, așadar, se uită încruntat florăreasa, nu are decât să-și vadă de chioșcul și de semințele ei și să suporte frigul, doamna Maria a și lăsat-o în urmă trecând de cealaltă parte a Bulevardului. Casa Poporului, impozantă, enormă, se pierde îndărătul arborilor abia-nfrunziți. Doamna Maria o ia în direcția opusă, încă o trecere de pietoni și e în Parcul Unirii.

Primele mămici din lume

— Țara păpușilor este țara în care stă o fetiță. Este țara acelei fetițe.

— Este casa în care stă o fetiță.

— Orice păpușă are țara ei și limba ei.

— Țara păpușilor este chiar fetița, căci ea este prima păpușă pe care o are.

— Păpușile învață să vorbească și să umble odată cu fetița, adică cu prima ei păpușă.

— Prima păpușă n-a fost făcută de mâini omenești, ea a fost născută de prima mămică din lume.

— Prima mămică din lume este mămica mea, zise Sânzi.

— Ba nu, prima mămică din lume este mămica mea, zise Ela, pentru că eu sunt mai mare decât tine, și mămica mea a fost mămica mea înainte de a fi mămica ta mămica ta.

— Ba nu, zise Sânzi, pentru că orice mămică este prima mămică din lume, așa că degeaba te lauzi că te-ai născut cu două luni înaintea mea.

— Și-atunci, dacă eu am o surioară, mămica mea nu mai este prima mămică a mea din lume? întrebă Rita, sora mai mică a Elei, nedumerită și busumflată.

— Nu, o repezi soră-sa, Ela, pentru că întâi și-ntâi este mămica mea, apoi mămica ta, așa că tu nu ai prima mămică din lume.

— Ba nu, nu-i drept, și eu vreau să am prima mămică din lume, nu numai voi.

— Nu plânge, proasto, că și mămica ta este prima mămică din lume, pentru că de fiecare dată când o mămică este mămică, atunci este, de fiecare dată, prima mămică din lume, zise Sânzi.

— Păi cum să fie prima de două ori? o întrebă Ela pe Sânzi, dacă a fost prima o dată, nu mai poate fi prima și a doua oară.

— Ba poate, fiecare mămică poate, pentru că de fiecare dată când este mămică este prima. Întâi a fost prima mămică pentru Ela, apoi a fost prima mămică pentru Rita. Așa că, deși aveți aceeași mămică, ea este de fiecare dată prima mămică. Prima mămică a Elei și prima mămică a Ritei.

— Așa e, zise Rita, și eu trebuie să am prima mea mămică, nu numai voi!

— Întâi a fost prima mămică a Elei, apoi a fost prima mămică a Ritei, mai preciză, ca și doamna învățătoare la clasă, Sânzi. Ce-i așa de greu de înțeles?

— Ba nu, zise Ela, care nu voia să cedeze dreptul ei de a avea doar pentru sine prima mămică, prima mămică a Ritei este barza. Nu așa și-a spus mami, că te-a adus barza în cioc? Atunci barza e prima ta mămică. Na!

— Dacă pe mine m-a dus barza, atunci pe tine te-a cumpărat tata de la Mall, no!

— Ha, ha, ha! râse Sânzi, tati tău a cumpărat pentru mama ta un ursuleț și până când a ajuns cu el acasă, ursulețul era Ela.

— Și când a ajuns taică-tău cu maimuța acasă. Maimuța era Sânzi.

— Și când a ajuns barza cu mine acasă, Rita era Rita. Prefer barza, decât să fiu cumpărată pe bani.

— Taci, că pe tine te-a cumpărat de la second hand, de-aceea ești a doua!

— Ba nu, că dacă eu nu vrei să am prima mămică din lume, atunci nici tu nu ai și nici Sânzi nu are, pentru că și mămicile voastre au câte

o mămică, așa că nu-s ele primele mămici din lume. Na!

— Și dacă mămica ta a avut o mămică, atunci și mămica mămicii tale a avut o mămică, și și mămica mămicii mămicii tale a avut o mămică, zise Sânzi.

— Așa că voi aveți o mie de mămici, numai eu am barza mea.

— Ba nu, pentru că nouă nu ne trebuie o mie de mămici. Ne trebuie numai una.

— Și-atunci ce facem cu celelalte mămici de dinainte de mămica noastră?

— Celelalte mămici, începând de la bunica încolo, zicem că sunt păpuși. Așa că noi avem o mie de păpuși.

— Ba nu, avem două mii de păpuși, pentru că avem câte două bunici, nu câte una.

— Ba numai o mie, pentru că numai o mie dintre ele au avut fete, celelalte au avut băieți.

— Cele care au avut fete, au avut la început câte o bebelușă, adică o păpușică.

— Mămica ta a fost păpușica mămicii ei.

— Și noi suntem păpușicile mămicilor noastre.

— Și-atunci noi suntem mămicile păpușilor noastre.

— Așa că noi suntem primele mămici din lume.

29 decembrie 2009

Cele trei grații

— Măi bădiță bădișor
Nu mă săruta, că mor.

— Ba nu e așa, zise Ela, e altfel, că doar nu vrea să moară, vrea să o sărute, și el stă și se uită la ea și nu știe, de prost ce e, ce să facă:

— Măi bădiță bădișor
Sărută-mă, că altfel mor.

— Ba nu e nici așa, zise Nona, că doar nu vrea să o sărute numai o dată, ci de mai multe ori, și-atunci să nu o sărute numai o singură dată, ci de mai multe ori, și în mai multe zile și întotdeauna, până devine babă bătrână:

— Măi bădiță bădișor
Sărută-mă până mor.

— Ba nu, că ea vrea să moară sărutată, zise Sânzi, și-atunci atâta să o sărute până moare în timp ce el o sărută.

— Cum să moară, zise Ela, că Prințesa Adormită s-a trezit printr-un sărutat. Și încă pe buze.

— Nu-i bine, zise Sânzi, că dacă moare, se termină povestea. Și noi nu vrem să se termine, ci abia să începă cu un sărutat.

— Sărutat sau pupic? întrebă Nona. Că nu-i același lucru.

— În nici o poveste nu-i vorba de pupic, poate doar în Albă ca Zăpada, că la pitici le era destul de mare și un pupic.

— Așa e, pupicul nu este decât pentru pitici.

— Da, dar numai el o sărută pe ea, ea nu-l sărută?

— Nu, ea nu-l sărută, că nu-i voie.

— Nu-l sărută, că nu-i igienic.

— Ba nu-l sărută, fiindcă e proastă.

— Ba îl sărută și ea, ca să nu moară.

— Cum să moară, dacă o sărută?

— Și-atunci ea ce face, nici nu moare nici nu sărută?
 — Da, pentru că ăla e doar un bade, nu-i un prinț.
 — Da, și ea ce e, prințesa pădurii cu pitpalac roșu?
 — Ba nu, că-i prințesa pădurii cu bufniță de aur.
 — Ba nu, că-i prințesa muntelui de zăpadă verde cu pădure de cocostârci violeți și cu bufnițe albe.
 — Și ce, bădișorul nu știe sărută?
 — Nu, că bădișoru-i de la țară și-i analfabet.
 — Și ce, ăștia de la oraș sărută pe litere?
 — ăștia de la oraș sărută doar mâna.
 — ăștia-s proști, că doar nu trebuie să știi alfabetul ca să poți vorbi.
 — Și de vorbit vorbești cu gura și cu buzele, nu cu creionul pe hârtie.
 — Păi, dacă o sărută pe buze, înseamnă că-i spune ceva.
 — Îi spune să nu moară, că-i păcat.
 — Ba îi spune că o iubește.
 — Și ea, când o sărută, tace?
 — Tace când o sărută, dar după aceea nu tace, că-i spune să o mai sărute o dată.
 — Deci, el îi spune ceva când o sărută, și ea îi spune după aceea, dar cu vorbe.
 — Și dacă nu-i spune, el n-o mai sărută?
 — Păi, stă și el un pic, trage aer în piept, ca și atunci când te scufunzi în apă, și-apoi face ce-i zice ea.
 — Și dacă el nu s-a spălat pe dinți?
 — Dacă nu s-a spălat, atunci nu i-ar mai fi spus să o sărute.
 — Dacă nu s-a spălat pe dinți, atunci și-a cumpărat gumă de mestecat.
 — De unde, la țară, gumă de mestecat?
 — Poate că a mestecat frunze de mentă ori de busuioc.
 — Ba poate că a mestecat un ou clocit.
 — Ba o ciupercă turbată.
 — Ba poate c-a mestecat coada șoricelului.
 — Ba laba găștei.
 — Ba ochiul bouului.
 — Ori iarba fiarelor.
 — Stați așa cu mestecatul, că doar nu-i bou.
 — Nu-i bou, dar are coarne.
 — Dacă are coarne, atunci e centaur.
 — Ba, dacă are coarne, e Minotaur!
 — Și-atunci ea e Pasiphe, regina regelui Minos.
 — Ba nu, că ea e Ariadna, care-l ajută pe Tezeu să omoare Minotaurul închis în Labirint.
 — Ba ea e firul de ață care-l ajută pe Tezeu să iasă din labirint.
 — Ba ea este tocmai labirintul cu minotaur cu tot și cu Tezeu cu tot.
 — Ba nu, că ea e de la țară.
 — Și insula Creta ce era, nu tot o țară?
 — Nu era o țară, că era un regat.
 — Ba era o insulă.
 — Și dincolo de insulă era apă.
 — Și lângă apă, la umbră, era fata.
 — Și lângă fată era bădișorul ei.
 — Și lângă bădișor era zeița Venus.
 — Și zeița a zis să o sărute, că dacă nu moare.
 — Cum să moară, dacă e zeiță?
 — Zeiță-nezeiță, i se terminase combustibilul zeiesc și așa se alimenta ea cu viață, ca și mașina de la pompa de benzină.
 — No, asta-i bună, o să i-o spun și lui mami, că sărutarea este combustibil zeiesc.

— Lasă că mami a ta știe mai multe, nu trebuie să-i spui tu ce și cum.
 — Și ce, a ta nu știe, că a ta este profesoară și încă la facultate. Și-i învață și pe alții.
 — Și ce dacă-i învață, că-i învață pe bani! Și la bani nu le pute gura.
 — Ba le pute, că banii nu se spală pe dinți.
 — Ba se spală, în mașina de spălat.
 — Ba în mașina de tocat carne.
 — Ba în storcătorul de fructe.
 — Ba în ibricul de făcut cafea.
 — Ba nu, în calculator, îi scanezi, și-apoi vezi dacă nu au viruși, și dacă au, îi devirusezi.
 — Îi duci la medicul de familie și le faci vaccin.
 — Îi duci la cofetărie și-ți cumperi o ciocolată.
 — O ciocolată Poiana.
 — Și-n poiană stă o vacă.
 — Atunci e ciocolată Milka.
 — Și-n poiană stă un alun.
 — Atunci e ciocolată Africana.
 — Și-n poiană stă o veveriță.
 — Atunci poiana are coadă.
 — Și-n poiană stă un lac.
 — Atunci poiana are o oglindă.
 — Și oglinda are trei fete.
 — Și fetele se uită în oglindă.
 — Și-n oglindă nu e nimeni.
 — Și-atunci fetele sar în lac.
 — Bâldâbâc, bâldâbâc, bâldâbâc!
 — Și-ncă-un bâldâbâc!
 — Păi, suntem numai trei, cine-i al patrulea bâldâbâc?
 — Al patrulea bâldâbâc este chiar bâldâbâcul. Ce, el nu s-ar scălda?

— Nu, că nu are costum de baie!
 — Nu-i bâldâbâc, că-i bâldâbâcă!
 — E o bâldâbâcă blondă.
 — Ba e o bâldâbâcă brunetă.
 — Ba e o bâldâbâcă albă, de la Polul Sud.
 — Ba e o bâldâbâcă roșie, de la Polul Est.
 — Ba e o bâldâbâcă neagră, de la Polul Vest.
 — Ba e o bâldâbâcă albastră, de la Polul Nord, o auroră boreală.
 — Și în lac sunt trei rășuște, care fac mac-mac-mac!
 — Și în lac sunt trei broscuțe, care fac oac-oac-oac!
 — Și în lac sunt trei balene, care fac pfiuu-pfiuu-pfiuu!
 — Și balenele beau apa și-o aruncă într-un nor!
 — Și norul îngheață apa și o face de zăpadă.
 — Și-n zăpadă stă o cioară, care face câr-câr-câr.
 — Și în cioară stă un ou, care face bum-bum-bum!
 — Și în ou stă o poveste.
 — Și-n poveste suntem noi!
 — Și noi spunem o poveste.
 — Și povestea suntem noi!
 — Și noi scriem o poveste.
 — Și povestea suntem noi!
 — Și povestea-i bădișorul.
 — Sărută-mă bădișor.
 — Și sărutul suntem noi!

7 ianuarie 2010

Urmare din pagina 11

Meloterapie cu bucăți de cer

(...) *m-a cucerit ideea creaturilor care apar din dragoste și dispar atunci când iubirea este subminată de curiozitate, de interes sau de nevoia de a înțelege. Există momente și ființe care pot fi iubite, surprinse în esența lor, în intensitatea lor, fără a întreba, a pretinde sau a proiecta nimic. Învingem moartea tocmai prin faptul că ne bucurăm de ele.*

Dar, pe lângă muzică, în carte există și multă culoare. Mai ales albastrul (am înțeles apoi, văzându-i și lucrările de artă, că obsesia datorită căreia a fost numit *pittore del blu* trebuia dusă și în literatură), prezent în bucățile de cer presărate peste tot, în fiecare povestire. Cerul este uneori mai aproape, alteori se îndepărtează, dar întotdeauna este senin, atîta timp cât nu ne grăbim să-l cercetăm, firește. *Iubiți cerul înainte să îl analizați!* - ne îndeamnă, imperativ, autorul.

Din toată corola aceasta de interese artistice nu poate lipsi poezia, mă gândeam, în fața unor imagini de un lirism incontestabil (ca aceea în care de pe cadavrele neîngropate, care ar putea fi așezate pe stânci verzi, ieșite din mare, *carnea ar dispărea fără părere de rău, ca o maree care se retrage...*). Și da, Lorenzo Viscidi Bluer este și poet. O spune și Ștefan Damian, în *Tribuna* (nr. 310/1-15 august 2015), într-un articol intitulat *Veneția cu prietenii*, de unde aflăm că Institutul Cultural Român din orașul de pe ape a orga-

nizat, în 20 iunie 2015, un festival de poezie (*Festival del pensiero in/verso*), unde, printre participanți, s-a numărat și Lorenzo Viscidi Bluer, poet! (În altă ordine de idei, vara lui 2015 s-a remarcat printr-o prezență generoasă a culturii românești în lagună, participarea strălucită a lui Adrian Ghenie la Bienala de artă, a lucrărilor artiștilor Ilarion Voinea și Marcel Voinea în galleria de artă a Institutului românesc de cultură, sau poezia lui Ștefan Damian la festivalul mai sus amintit fiind doar câteva exemple). De asemenea, despre interesele literare ale lui Lorenzo Viscidi mi-a vorbit și traducătoarea volumului, Mariana Damian, într-un text despre autor, pe care a avut amabilitatea să mi-l pună la dispoziție, text în care se precizează că acesta este pasionat de poezie (mai ales de opera lui Camillo Sbarbaro) și a început să scrie proză scurtă de la o vârstă fragedă.

Acum, la capătul acestor rânduri, nu știu dacă potrivit ar fi să spun că Lorenzo Viscidi este un scriitor care transformă întunericul în lumină, un poet care vede prin transparentele create de artist, sau pur și simplu un artist poet care creează lumină. I se potrivește oricare dintre aceste variante, sau, mai bine zis, toate la un loc, pentru că el este Bluer!

Mulțumirile mele se îndreaptă către Mariana Damian, care a făcut posibilă apariția acestei cărți în limba română și care m-a ajutat cu multe informații despre autor. Mai jos, sunt câteva considerații personale ale traducătoarei.

Fereastra, colțul și ungherul

Mircea Moț

Câteva repere ale spațiului în care evoluează „personajele” din poemul *Luceafărul* rețin atenția, cerându-și dreptul la posibile semnificații, spre care textul eminescian orientează cititorul.

În aparență limitat, spațiul terestru este emblematic pentru condiția Cătălinei. *Casa*, în text *castelul*, prin însăși condiția ei, reproduce întregul. „Orice edificiu construit după date strict tradiționale - scria un René Guenon - prezintă, în structura și dispunerea diferitelor părți componente, o semnificație «cosmică», susceptibilă, de altfel, de o dublă aplicație, conform relației analogice dintre macrocosmos și microcosmos, adică o semnificație care se referă în același timp și la lume și la om” (René Guenon, *Simbolurile științei sacre*, Traducere din franceză de Marcel Tolcea și Sorina Șerbănescu, Controlul științific al traducerii de Anca Manolescu, București, Humanitas, 1997, p.249). Castelul în care trăiește fata de împărat are niște *bolți*, întărind ideea că acesta reproduce în planul terestru întregul, cosmicul.

Comunicarea dintre spațiul limitat, închis, al vechiului castel și cosmic se realizează prin *fereastra*, cu sugestiile ei de deschidere, dar și de perfidă limită, pe care aparenta sa transparență o maschează cu multă abilitate. Dicționarul de simboluri o menționează „ca deschidere spre cer și lumină”, ea, fereastra, simbolizând „receptivitatea; dacă fereastra este rotundă, este vorba de o receptivitate asemănătoare celei a ochiului și a conștiinței (...) dacă este pătrată, se referă la receptivitatea terestră în opoziție cu aportul cerului”. În egală măsură, fereastra temperează semnificativ realitatea concretă, purificându-i evident materialitatea.

La începutul poemului eminescian, *fereastra* este asociată unui *colț*, pe care lectura nu-l poate eluda, fiindcă fereastra și colțul marchează locul unde așteaptă Luceafărul. Prin *fereastra*, Cătălina receptează întregul, zarea, în primul rând, dar și mările ca reflectare a spațiului celest, acele mări asociate ființei care prin *cărări* își înseamnă traiectoria individuală: „Privea în zare cum pe mări/Răsare și străluce,/ Pe mișcătoarele cărări/ Corăbii negre duce”. Pe de altă parte, *colțul* trimite evident spre unghiul definit ca „punct unde se întâlnesc muchiile unui obiect sau laturile unei figuri” ori „fiecare dintre unghiurile formate de două străzi”. Colțul înseamnă o concretizare a unghiului, ceea ce presupune deschidere generoasă, perspectivă, dar, în același timp, limitare, opusul deschiderii fiind punctul și realitatea concretă, o limită cu alte cuvinte. Este exact ceea ce o definește pe Cătălina, care nu-și repudiază condiția de pământean, ci dorește să obțină certitudinea că toate elementele întregului se află în aceeași condiție, sub regimul absolut al unei comparații la care ea apelează. Fata de împărat îi cere lui Hyperion să coboare „în jos”, să dovedească în primul rând că este compatibil cu un alt nivel al întregului (cu atât mai mult cu cât el are orgoliul că aparține sferei!), să se identifice așadar cu fiecare parte a întregului. Tocmai aceasta îi cere Cătălina, pe care o interesează dacă Luceafărul poate ființa și altfel: „Tu te co-

boară pe pământ/Fii muritor ca mine”.

Hyperion îi oferă la început fetei universul adâncurilor, extremitatea, nelipsită de aceleași palate care o definesc, de data aceasta fiind vorba însă de palate de mărgean: „Colo-n palate de mărgean/ Vei duce veacuri multe/ Și toată lumea în ocean/De tine o s-asculte”. Poate că lecturile poemului eminescian nu au acordat suficientă atenție mărgeanului, care, ca „arbore al apelor”, participă, după dicționarul de simboluri al lui Jean Chevalier și Alain Gheerbrant la „simbolismul arborelui (axă a lumii) și la cel al apelor adânci (origine a lumii)”. Mai mult, se subliniază că „simbolismul coralului ține atât de culoare, cât și de faptul că are particularitatea deosebită de a întruni în natura sa trei regnuri: animal, vegetal și mineral”. Se pare că Hyperion recunoaște complexitatea și superioritatea Cătălinei, ceea ce-l determină să ceară nu atât moartea, ci, în primul rând, dobândirea unei condiții spre care tânjește și care implică devenirea ca trecere prin forme dar și iubirea ca garanție a unei trăiri intense. Este exact ceea ce-i cere el unui demiurg supus propriului cuvânt rostit *in illo tempore*: „Iar tu, Hyperion, rămâi/Oriunde ai apune...”. Demiurgul îi poate oferi lui Hyperion doar ceea ce a fost configurat de „cuvântul meu dentâr”, neputând relua însă actul Genezei: „Dar moartea nu se poate”.

În seria elementelor care definesc convingător atitudinea ființei eminesciane, alături de *colț și fereastra* trebuie plasat *ungherul*, cu aceeași trimitere spre unghi. Colțul unde aștepta Luceafărul este înlocuit prin ungherul unde Cătălin o întâlnește pe Cătălina: „Și-n trecăt o cuprinse lin/Într-un ungher degrabă”.

Mă despart de perspectiva lui Alex. Ștefănescu asupra lui Cătălin, ceea ce nu exclude deosebita considerație pentru originalitatea și profunzimea punctului de vedere al distinsului critic literar. „Disprețul față de rivalul luceafărului - scrie Alex. Ștefănescu - este afișat fără de reținere. Psihologia și comportamentul care i se atribuie sunt ale unui servitor (...) Nu-l prezintă pe Cătălin nici măcar ca pe un servitor stilat, ci ca pe unul de origine dubioasă, pripăsit la palat. Indiscret, lipsit de modestie, grosolan-sănătos (roșu în obraji), ca toți

Mihail Voicu
acvaforte color, 40 x 50 cm

Messa (2016)

oamenii de rând, pregătit mereu să șterpească ceva din locuința stăpânilor, el are obrăznicia să încerce să o seducă pe ascuns, «într-un ungher», pe fata de viță împărătească”.

Viclean în măsura în care împrumută însăși viclenia formelor amăgitoare al lumii și instabilitatea acestora, Cătălin are într-adevăr acea sănătate a naturii, a elementarului, a cărei nostalgie pajul nu o maschează. El primește atribute ale naturii, după cum fata de împărat le primea pe cele sacre și celeste. Cătălina nu este doar unică, ci și o ființă a cărei mândrie „în toate cele” amintește armonia creației perfecte: „Și era una la părinți/ Și mândră-n toate cele./ Cum e Fecioara între sfinți/ Și luna între stele”. Spre deosebire de Cătălina, puternic fixată în „lanțul uman”, Cătălin este „copil din flori și de pripas”, cel care poate înțelege corect condiția Cătălinei, un amestec de uman și de năivitate a copilului care-i legitimează visul („Tu ești copilă, asta e”). Cătălin este rezultatul unei nașteri miraculoase. În contextul scenariului din ceremonialul nașterii, floarea vizează tocmai această naștere miraculoasă, fiind vorba de cei născuți prin mirosirea unei flori. Mai ales că floarea este considerată „un receptacol al forțelor uraniene ce vin spre ea sub forma razelor solare, a ploii sau a picăturilor de ploaie” (Lucia Berdan, *Fețele destinului. Incursiuni în etnologia românească a riturilor de trecere*, Iași, Editura Universității „Al. I. Cuza”, 1999, p. 22). Nu este deloc întâmplător faptul că „o dulce ploaie”, asociată florilor de tei confirmă în poem condiția lui Cătălin.

Textul eminescian nu-l plasează pe Cătălin, așa cum s-ar părea, într-o ipostază ingrată, dimpotrivă. Limbajul său, accentuat „vulgar”, și gesturile ce par ale unui om grosolan au rolul de a o întoarce pe Cătălina spre realitate, pentru a o ajuta să găsească o altă modalitate de a se integra întregului. Fuga în lume despre care vorbește pajul nu înseamnă altceva decât contopirea cu acest întreg, prin anularea individualității, marcată riguros de *nume și de urme* ca semne ale traiectoriei individuale. O altă față din poezia eminesciană fuge în lume și de lume, urmându-și o altă traiectorie, mai exact „ea-și urmă cărarea-n codru”, tocmai atunci când se simte amenințată în ceea ce-i este esențial. Valabil și pentru cei doi: „Tu ești copilă, asta e.../ Hai ș-om fugi în lume,/ Doar ni s-or pierde urmele/ Și nu ne-or ști de nume,/ Căci amândoi vom fi cumiști,/ Vom fi voioși și teferi,/ Vei pierde dorul de părinți/ Și visul de luceferi”. De altfel, cei doi dobândesc dreptul la condiția paradisiacă a copilăriei și promisiunea somnului integrator, prin prezența florilor de tei, cu sugestiile lor: „Miroase florile-argintii/ Și cad, o dulce ploaie,/ Pe creștetele-a doi copii/ Cu plete lungi, bălaie”.

Colțul și unghiul marchează în poemul eminescian atitudini diferite ale individului în fața întregului. La începutul poeziei, *colțul* asigura o evidentă deschidere a Cătălinei spre cosmic, transcriind dorința acesteia de cunoaștere. Este deschiderea spre Hyperion, ce promitea lipsa de limite a perspectivei fiicei de împărat. În ultima parte, în schimb, *ungherul* devine un semn al închiderii: Cătălina nu-l mai are în față pe Hyperion, ci pe un semen, pe Cătălin, de care o diferențiază doar un semnificativ „a”, literă asociată începutului. Ungherul nu înseamnă aici o limitare, ci semnificativa întoarcere a ființei spre realitatea fenomenală, lăsându-i șansa accesului la întreg, pentru a redobândi consubstanțialitatea cu acesta.

Ierusalimul – test de integritate

Andrei Marga

Decizia președintelui american de a pune în aplicare recunoașterea Ierusalimului drept capitală a Israelului a fost prompt salută de Cehia și Ungaria, iar apoi și de alte țări. În același timp, responsabilii actuali ai politicii externe din România au ales, în locul consecvenței cu o linie mai veche a acestei politici, o neutralitate ieftină, care nu aduce nimic, nimă-nui. Să privim esențialul.

În 1863, un călugăr canadian care trăia la Ierusalim l-a informat pe președintele Abraham Lincoln asupra marginalizării la care erau siliți evreii în străvechea lor capitală. Simțul dreptății al eminentului lider american l-a făcut să exprime „speranța că evreii vor putea să-și restaureze căminul național (*national home*) în Palestina”.

Înainte și după această dată s-au petrecut, desigur, multe. Înainte, de exemplu, toți părinții fondatori ai Americii citeau în ebraică, chiar dacă nu erau toți evrei, și erau sensibili la dreptate. Ulterior, s-a ajuns la decizia (1995) de a recunoaște Ierusalimul drept capitală a Israelului restabilit, iar președintele Donald Trump a dispus recent să se pună în aplicare această decizie, lăsând statului evreu și părților interesate să poarte negocieri asupra aranjamentelor. În orice caz, Statele Unite ale Americii au reconfirmat apărarea unei soluții din rațiuni de echitate istorică.

Mulți agită astăzi fără noimă apele. În acest context, precizările primului ministru Benjamin Netanyahu că are ușile deschise în vederea negocierilor pentru o pace cuprinzătoare, sunt semnificative. Dar lumea pare să trăiască sub manipulări ample, care arată, încă o dată, cât de mult este de lucrat în materie de informare. Din nefericire, cei care decid acum politica externă a României irosesc un capital prețios adunat vreme de aproape o jumătate de secol – după gestul istoric din 1967 de a respinge presiunile la rupea relațiilor cu Israelul și după cooperarea cu statul evreu în materie de securitate. Ei plasează țara noastră, în mod greșit, pe calea care duce nicăieri.

Este nevoie de cultură și perspicacitate în abordarea relațiilor internaționale. Mai ales în chestiunea Ierusalimului, care are cel puțin patru aspecte – juridic, istoric, religios, militar – aflate, fiecare, în prim plan. Sub nici unul dintre aspecte, cei care fac acum driblinguri păguboase în jurul legitimei decizii a Casei Albe nu au dreptate.

Aspectul juridic constă în aceea că nu poate fi oprit un stat suveran să-și stabilească capitala unde dorește. Israelul este nu doar un stat care dezvoltă o democrație – încă singura în Orientul Mijlociu – și asigură, prin performanțele sale culturale și tehnologice neobișnuite, unul dintre stâlpii actualei civilizații universale, a cărui cooperare merită să o cauți, cu toate motivele. Peste acestea, Israelul este un stat suveran înzestrat cu libertăți și drepturi, ca oricare alt stat. Se poate argumenta în favoarea amânării la nesfârșit a orice pe lume, sub pretexte de naturi diferite. Sunt însă amânări care nu ajută la rezolvarea unei probleme, ci pot chiar să o complice. În de-

finitiv, nu ajung deceniile de tergiversare a aplicării deciziei, care nu au mișcat în vreun fel din loc chestiunea? Nu este mai corect să se aplice o hotărâre corectă și nu este mai integru ca ea să fie sprijinită?

Aspectul istoric constă în aceea că, fondat de către regele David, Ierusalimul a fost centrul de raliere al istoriei și aspirațiilor evreiești dintotdeauna. Faptul că unii relativizează nepermis lucrurile și dau credit tezei unor inamici, care contestă continuitatea de la evreii biblici la cei actuali, îi privește. Este ca și cum ai contesta că grecii actuali au antecesorii în grecii antici, sau italienii pe romanii de odinioară, sau chinezii actuali pe chinezii din vremea lui Confucius! Eroarea, evidentă, este penibilă și nici nu merită insistat asupra ei.

Se știe bine că evreii au fost forțați la o lungă diasporă, provocată de ocuparea Ierusalimului de către romanii conduși de Titus, în anul 70. Nu evreii au răspunderea distrugerii statului lor de atunci și a împrăstierii lor în lume. Numai reaua credință mai poate pune la îndoială o istorie atestată cu toate probele. Este sugestiv să ne amintim în acest loc replica plină de miez a unui fost mare rabin din Viena. Atunci când, la Roma, la o reuniune în care necunosătorii ai istoriei și ai situației cereau, în virtutea acelei „corectitudini politice (*political correctness*)” care nu a rezolvat nimic, ca Ierusalimul să fie capitala a două state, eminența sa a replicat, evident retoric, în mod justificat: „Atunci dați-ne Roma și vă lăsăm Ierusalimul, căci romanii l-au ocupat și ne-au scos din casa noastră!”

Aspectul religios se referă la împrejurarea că în creștinism s-a denunțat deja de mult teza lipsită de suport după care „alianța” începută odată cu Isus Hristos ar substitui „vechea alianță” a evreilor cu Dumnezeu. Ioan Paul al II-lea a arătat textual (1980) că „vechea alianță nu a fost revocată”, iar iudeii și creștinii sunt împreună în căutarea mântuirii. După îndelungi cercetări, cel mai profilat teolog din zilele noastre, Benedict al XVI-lea, a arătat, la capătul unei teme inice dezbateri din creștinism, că Dumnezeu s-a revelat mai întâi evreilor conform unei decizii ce ține de misterul său, iar lumea civilizată, tocmai pentru că este civilizată, are a respecta voința lui Dumnezeu. În monumentală sa monografie consacrată Mântuitorului, papa emerit a vorbit explicit de ascendența iudaică a lui Isus. Dincoace din multe argumente teologice, Bianca Kühnel a arătat, într-o reconstituire istorică complet documentată (*From the Earthly to the Heavenly Jerusalem. Representations of the Holy City in Christian Art of the First Millennium*, Herder, Roma, Freiburg, Viena, 1987), cât de mult a influențat Ierusalimul biblic arta și arhitectura lumii.

Din iudaismul ce-și avea dintotdeauna centrul, măcar simbolic, la Ierusalim s-au desprins, cum se știe, creștinismul și, mai târziu, Islamul. Geografia religioasă a lumii avea să capete o configurație nouă, iar fiecare dintre cele trei religii – Iudaismul, Creștinismul și Islamul – revendică

Mihail Voicu
acvaforte, 50 x 60 cm

Enoch (2015)

o moștenire proprie la Ierusalim. Creștinismul a devenit, prin epistolele apostolului Pavel, fundament al Europei, alături de moștenirea greacă și de cea romană, iar Islamul avea să dea formă culturală lumii musulmane.

Oricare au fost și sunt raporturile dintre Iudaism, Creștinism și Islam, nu se poate tăgădui, decât împotriva faptelor, ascendența lor în monoteismul iudaic și legătura lor profundă cu Ierusalimul. De aceea, în mod normal, orice discuție despre acest oraș unic în lume interesează cercurile cele mai largi ale umanității.

Dar, interesul legitim pentru Ierusalim din partea oricui nu modifică în vreun fel și nu scade nicidecum faptul istoric al fondării evreiești a Ierusalimului, cu tot ceea ce derivă de aici. Mai presus de orice, este consecventă, în raport cu Dumnezeu atotputernic, creator, stăpânitor și diriguitor al lumii, respectarea voinței sale asupra începuturilor.

Aspectul militar constă în aceea că plasaarea Ierusalimului sub controlul statului evreu și opoziția la diviziunea celebrului oraș nu i-au împiedicat nici pe creștinii și nici pe musulmanii să-și exercite credința. Nu se poate invoca vreun moment în care autoritățile au oprit vreun credincios să meargă la Zidul Plângerii sau la Sfântul Mormânt sau la Domul Stâncii. Situația de astăzi de la Ierusalim este incomparabil mai bună decât atunci când alții au stăpânit orașul și trăgeau din orice poziție în cei care veneau să se roage la locurile sfinte.

Pe de altă parte, cine ar putea uita băătăliile – cu babilonieni, asirieni, romani, perși, arabi, cruciați, turci, englezi – pentru păstrarea sau recuperarea Ierusalimului de către evreii? Cine rămâne insensibil la eroismul celor care au luptat pentru restabilirea statului Israel în 1948 (care a găsit o redare pe măsură în mereu sugestiva carte a lui Larry Collins și Dominique Lapierre, *O Jerusalem!*, Steinmatzky, Bnei Brak, 1993). Cine nu este uimit de împrejurarea că, în primii șaizeci de ani ai existenței sale, Israelul a fost atacat, de forțe numeric copleșitoare, de șapte ori și s-a apărat fără ca vreun soldat străin să fi pus umărul?

Iar dacă aspectele juridic, istoric, religios și militar vorbesc în aceeași direcție, anume, a nevoii de a se aplica o decizie, chiar și pentru a deschide noi perspective procesului de pace în Orientul Mijlociu, nu ar fi cazul susținerii hotărârii de aplicare a recunoașterii Ierusalimului drept capitală a Israelului, cu toate implicațiile? Nu a venit momentul integrității?

Reacțiile de până acum în jurul hotărârii președintelui american arată încă o dată că mai mulți oameni decât ne închipuim sunt victimele propagandei și vastelor manipulări. Când Horkheimer, Adorno și Marcuse au avertizat vizionar, și în 1947, și în 1950, și în 1961, că urmează o lume a expansiunii manipulărilor, mulți am crezut că diagnoza este excesiv pesimistă. Acum se poate observa mai bine că în această temă, ca și în multe altele, pesimismul de atunci a fost întrecut de realități.

Creștinii nu pierd nimic prin faptul că Ierusalimul revine la statutul original de capitală a evreilor. Cei care au avut ocazia să trăiască acolo știu bine că viața creștină în celebrul oraș și în lume s-a dezvoltat fără precedent odată cu restabilirea Israelului și reluarea administrării evreiești. Internaționalizarea Ierusalimului, care îi tentează pe unii, nu rezolvă nimic, căci nu rezolvă ceva băgarea capetelor în nisip și absența curajului de a spune adevărul și de a respecta istoria. Nu este cazul ca, în România, declarațiile oficiale să se ia după câțiva care ajung la Ierihon sau în alte locuri și care apoi informează trunchiat. Musulmanii nu pierd accesul la cele două moschei construite – fatalitate a istoriei – exact pe locul Templului evreiesc, distrus de romani, și, totodată prin închiderea porții celei de A doua veniri a lui Isus. O abordare calmă și pricepută – luând în seamă toate datele istoriei și tratându-l pe fiecare, indiferent că este iudeu, creștin sau musulman, cu desăvârșit respect – va fi, după lupte oarbe și șanse irosite, soluția.

Lumea civilizată nu ar trebui să tolereze folosirea accesului la locurile sfinte ca fațadă în spatele căreia se pregătesc acte teroriste. Nu se poate ceda la nesfârșit dezinformării și răutății, iar oamenii de bună credință – iudei, creștini, musulmani – ar trebui să coopereze. Se vede de departe ce aberații creează nu doar înțelegerea strâmtă și fanatică, ci și menajarea ei. În fapt, este deja prea multă amânare în rezolvarea dosarelor Orientului Mijlociu. Palestinienii au dreptul la stat separat, dar trebuie convinși că aspirația de a-i vedea pe evrei deposedați de moștenirea lor istorică și de statul propriu nu este soluție nici pentru ei.

România a avut o opțiune salutară în 1967, refuzând să rupă relațiile cu Israelul. A avut o relație bună cu statul evreu și după 1989, când a cooperat cu Israelul în domenii de securitate. A avut și alte momente. De ce nu ar continua o politică principială? De ce s-ar ceda unui oportunism dictat de ignoranță și lipsa integrității?

Integritatea – de care se face mult caz în ultimii ani pe meleaguri carpatice, mai cu seamă pentru a lovi rivalii care nu au la mână serviciile secrete! – s-ar cere și în politica externă. Prin amatorismul lor, responsabilii actuali ai politicii externe a României fac rău unor valori și mai ales acestei țări. Politica externă de excursii și sensibilitatea de lemn joacă din nou feste României, după ce în ultimii zece ani s-au acumulat cu sârg pagube. Din alt punct de vedere, ce noimă are ceea ce pare de câțiva ani obișnuiță – să te autoinviți la Ierusalim, să angajezi marea cu sarea și să faci pe dos? Asemenea apucături pun sub semnul îndoielii nu doar persoane aflate în roluri care le depășesc capacitățile, ci rigoarea și prestigiul unei țări.

„Miroase a primăvară” fragmente din volumul al II-lea

Mircea Radu Iacoban

Mihail Voicu

Mec@nism (2016), acvaforte color, 50 x 70 cm

Alte fragmente din volumul al II-lea al acestui Jurnal pot fi citite în „Convorbiri literare” (nr. 10/262 2017), „Pro Saeculum” nr.6-7/2017), „Cronica veche” (nr. 11/2017) și „Scriptor” (nr. 1/2018) Volumul I al *Jurnalului* (2004-2014) a fost distins cu Premiul Special al Uniunii Scriitorilor din România, Filiala Iași, pentru „Un jurnal oglindă a unui deceniu post-revoluționar”.

3 martie 2016

• Primesc cărți. De la acad. Mihai Cimpoi, *Dicționarul Enciclopedic Eminescu*; de la Mihaela G., *Risipiri în alb pe alb*.

• În sfârșit, o intervenție consistentă și hotărâtoare în bizara chestiune a „asasinării” lui Eminescu: sub coordonarea acad. Eugen Simion a apărut culegerea *Maladia lui Eminescu și maladiile imaginare ale eminescologilor*. Temă pe care „am combătut” în repetate ocazii. Câțiva dintre cei mai cunoscuți și autorizați medici analizează ipoteze ale istoriei literare, introducând într-o animată dezbatere, nelipsită de episoade amatoristice, seriozitatea nepărtinitoare a probei științifice. Încep cu concluziile: Eminescu n-a suferit de lues, ci de așa-numitul TAB – tulburare afectivă bipolară. Într-un singur punct opiniile somităților lumii medicale converg cu acelea ale susținătorilor tezei conspiraționismului și asasinatului: „tratamentul cu mercur a dăunat grav sănătății poetului, în bună măsură determinându-i sfârșitul”.

• Cât privește boala ca atare, și medicii, și vehementii acuzatori ai cabalei susțin aceeași idee, dar cu intenții concluzive net diferite. În vreme ce specialiștii validează vechea diagnosticare a nebuniei poetului, atribuindu-i, însă, altă origine decât luesul, cei ce acuză „asasinarea” pusă la cale de Carol I și Maiorescu (!!) neagă sifilisul doar

pentru a-i nega și consecința – suferința psihică, pe care o văd „inventată” din rațiuni malefice. „*Ar fi de plâns dacă n-ar fi de râs*” – scrie, în prefață, acad. Eugen Simion – „și totuși, aberația se lățește și face carieră, într-o cultură a suspiciunii și comploturilor, începând cu cel mitic (complotul mioritic). Așa se face că în spatele morții oricărei personalități eminente se profilează totdeauna doi ciobani abisali care vor să-l lichideze pe cel de al treilea, logodit cu o mireasă cosmică.”

• Este ceea ce am susținut constant de câțiva ani încoace (în volumele *Printre cărți*, *Printre alte cărți*, *Căminarul*, *Trăim o singură dată*), însă bolovanul a luat-o decis la vale și, dacă nici această carte datorată elitei universitarilor mediciniști n-o să-i oprească rostogolirea, se pare că nu-i nimic de făcut: fantazarea naiv-polițistă, întemeiată pe „probe” nici măcar circumstanțiale, va continua să se insinueze în mentalul nației.

• De remarcat că mai toate referirile bibliografice menționează lucrarea din 1971 a lui Ion Nica, medic la Spitalul Militar din Iași, primul care a demonstrat inconsistența diagnosticului de sifilis. Au trebuit să treacă mai bine de patru decenii și să apară diversiunea „asasinării” pentru ca meritu-oasei cercetări a ieșeanului Nica să i se recunoască, fie și indirect, calitatea (și rangul) de primă contribuție la elucidarea unei delicate chestiuni de istorie literară.

• De notat și citarea unor studii ale specialiștilor de la Universitatea din Iowa, potrivit cărora se poate vorbi despre o puternică asociere între creativitate și tulburări ale afectivității, între care și TAB. Reamintesc constatarea din teza de doctorat a ieșeanului B.C.S. Pârvu, publicată la Cluj (despre care scriam în „Monitorul de Suceava” din 17 iulie 2014): dintre cei 53 de poeți români dispă-

ruți luați în calcul, 81,54% ar fi acuzat anumite suferințe psihice. Ceea ce prilejuiește supoziția că scriitorul este una dintre cele mai sensibile antene de percepere a realității, și acuitatea rezonanței, totdeauna intens vibrantă, poate aduce subiectul creator până în pragul dureros al patologiei psihice.

- Șah cu A.Z.

6 martie

- Citesc piesa pe care mi-a trimis-o Leonard Gavriliu. Subiect ingenios, tratare cu pricepere dramatică. Dialogurile în suferință (otova – toate personajele vorbesc la fel de... nefiresc). Cu o rescriere atentă, ar putea constitui miezul unui spectacol.

7 martie

- La Casa Universitarilor, întâlnirea „radiofoniștilor”. Este un particular fenomen ieșean ce apare repetitiv în agenda citadină: foștii redactori și tehnicieni de la Radio Iași se întâlnesc ba într-un loc, ba într-altul, „vârstele” Studioului moldav reunindu-se ades festiv și gălăgios în jurul acelorași mese. Sâmbătă, pretextul a fost ziua femeii. Numai că femeile le numărăm pe degete. Mai bine de 30 de „radiofoniști” au ținut să se întâlnească în saloanele Casei Universitarilor, certificând deplina implementare a unui fenomen ale cărui resorturi se cuvin deslușite. Nici vorbă despre reuniri similare în cazul altor redacții – adevărat, peisajul gazetăresc al urbei s-a modificat substanțial după 1989, rupându-se firul unor continuități. Dar nici în restul țării, din câte știu și (n-am) auzit, astfel de întâlniri nostalgice (în esență), vii și bine inserate în realitatea zilei (în aparență) nu s-au întâmplat decât în cine știe ce momente aniversare.

- Într-o listă, pare-se, incompletă, a celor ce au trudit la Radio Iași figurează circa 200 de nume. Deloc oarecari, „școala de cadre” cum putea fi numită cândva instituția oferind vieții publice și (mai ales) culturale o serie întreagă de personalități a căror devenire își marchează drept punct inițial Radio Iași: Viorel Munteanu, mai apoi rector al Universității de Arte, C. Ștefanache, redactor șef la „Convorbiri literare” și directorul Bibliotecii Universitare, George Pruteanu, senator și publicist de marcă, C. Dedi, director al Operei Române, C. Sturzu, director al Teatrului Național, N. Turtureanu, director la „Cronica veche”, G. Ilisei și V. Arhire, directori la TVR, I. Țăranu, redactor-șef la „Cronica” (și ultimul pe listă, cu îngăduința Dvs., MRI, între altele, 11 ani director al Teatrului Național etc.). Printre cei 200 din lista generală, 35 au publicat cel puțin o carte, mulți făcând și onorantă carieră universitară. Ce-i mână pe ei în luptă cu uitarea și ce menține solidaritatea de grup? N-au deloc aceleași opinii politice, iar viața i-a despărțit nu numai de prestația instituției, ci și de incomoda stare de continuă agitație a gazetăriei ca atare. Au lucrat în diferite „vârste” ale Studioului: printre cei mai vechi, adică și subsemnatul, încă de prin 1956-1958.

- Eram student când am fost încadrat cu ½ de normă și cu aprobarea specială a Ministerului Învățământului, pe post, la început, de crainic. Atunci, Radio Iași emitea... 30 de minute pe zi, răstimp în care se rânduiau, greu de înțeles cum, un buletin de știri, o emisiune „industrială”, o alta „agrară”, un „memento cultural”, un program muzical și încă un buletin de știri – totul înregistrat pe bandă în prealabil. Dănuia o frică teribilă de cuvântul slobozit în eter și am avut onoarea să fac

primele transmisii directe pe viu, dar... tot cu textul aprobat în prealabil, căruia îi dădeam citire la microfonul deplasat cine știe unde: în direct și „pe viu” era doar zgomotul de fond!

- Datorită distanței ce le separa de Capitală și precarității mijloacelor de comunicare, radiourile regionale erau mai ferite de agresiunea politicului imediat și exacerbate. Fără a fi, desigur, imune, dar venind în coada evenimentului răsfățat pe programul I, puteau să-și îngăduie reflectări propagandistice mai reținute, spre folosul emisiunilor culturale, științifice, sportive, muzicale, ce i-au adus, de altfel, bine meritata popularitate. Motive pentru care, în 1985, Radio Iași a și fost desființat...

- La Casa Universitarilor, multe dintre vocile impecabile cândva caută să-și mascheze pronunția șuierată (placa!), se vorbește tare și apăsător (de, auzul îmbătrânește și el...), circulă albume cu fotografii de odinioară, împreună cu îndemnul la degustarea „vinului meu” ori a „prăjiturilor casei” aduse de soațele foștilor redactori. Dintr-un colț al salonului, voci bine pozate de conservatoriști-radiofoniști, susținute și de bunăvoința amatorilor, încep melodia lui Popovici, *Sara pe deal*. Spre a se poticni la strofa a doua – textul!... În mare, o emoționată și veselă petrecere studențească, asezată cu irizări triste de „remember” bătrânesc. De remarcat: nici o prezență a celor ce alcătuiesc colectivul de azi al Postului. Oare de ce? Cum nici noi, „ăi bătrâni”, nu suntem invitați la evenimentele interne ale Studioului...

10-12 martie

- Întâlnire la „Cronica Veche” (la Galeriile „Dana”) – N.T., Șt.O., Raluca, Virginia. De astă dată o discuție mai aplicată și mai productivă (proiectăm nr. 3/2015).

- La BCU, lansarea cărții *De la maluri de Prut, la malurile Senei* de Dana Konya Petrișor. Vârsta i-a adus Danei un facies tipic negruzgian. Revedere după nu știu câți ani (trăiește la Paris). Lume puțină la lansare (concomitent erau „acțiuni” la „Librex”). Cartea este prezentată decent și cald, de Al. Călinescu.

- Ora de muzică: Vivaldi, *Gloria in excelsior Deo*. Orchestra de cameră a Armeniei și corul național al armatei armene. Bunișori.

13 martie

- Citesc cartea *Reporter pe frontul din Transnistria*, de Dumitru Ion Dincă. Nici nu știu dacă a ajuns în librării – am luat-o direct din tipografia PIM. Buzoianul Dumitru Ion Dincă este relativ cunoscut în lumea literelor ca autor al unor volume de versuri și de publicistică diversă. De astă dată, Dincă își propune să surprindă, adevărat, cu mare întârziere, realități ale unui război uitat – conflictul de la Nistru din anii 1991-1992. Cartea mă interesează în mod deosebit pentru că, atunci și acolo, mă aflu în calitate de corespondent de front trimis al gazetei bucureștene „Românul”. Din câte înțeleg, D.I. Dincă, reporter la „Tineret liber”, a furnizat ziarului său materiale de presă rezultate în urma unei (sau unor) călătorii pe linia frontului; n-a avut o acreditare permanentă de la Ministerul de Externe, ci a beneficiat doar de autorizarea unor deplasări în zona de conflict. Motiv pentru care opul însumează doar 48 de pagini (de ce-o fi înseriată cartea în colecția „opera omnia”?), unele într-adevăr relevante, altele, mai deloc. Faptul că nu ni s-au încrucișat drumurile în preajma punctelor fierbinți Malovata, Cocieri, Dubăsari se explică, probabil, prin cinica harababură ce caracteriza situația de

pe linia frontului. Citez din carte: „Aici nu există propriu-zis inamici, ci doar oameni care trag unii în alții, care seucid pentru că cineva le-a spus să ucidă” (p. 21).

- De ce poate fi util acest întârziat „remember” al unui război pe care amândouă părțile combatante ar prefera să-l uite? Din pricina similitudinilor cu situația actuală din estul Ucrainei. Ceea ce vicepreședintele Ruțkoi declara în 1992 („Rusia nu-și va părăsi compatrioții la nevoie”) și întărea ministrul de Externe Kozărev („Rusia va apăra drepturile rușilor din celelalte state ale CSI, iar dacă va fi necesar, vor fi folosite în acest scop metode de forță”) constituie și acum temei doctrinar pentru Kremlinul lui Putin. Și-n războiul de la Nistru, și-n conflictul din Ucraina, Rusia a încercat și încearcă să lase impresia că nu se implică direct, deși este limpede pentru oricine că tancurile și lansatoarele de rachete ce înarmează militanții pentru „Noua Rusie” n-au fost... cum-părate pe internet!

- Îmi amintesc subterfugiile utilizate în 1991-1992 la Tiraspol, unde câte o mână de babe „revoluționare” capturau camioane cu arme și muniții de la Armata a XIV-a, spre a le preda cu tot cu șofer generalului de tristă amintire Chițac, ajuns în slujba transnistrenilor. (Aș face câteva necesare corecturi: pe ministrul Securității îl chema Anatol Plugaru și nu Ion, satul menționat la pag. 32 se numește, de fapt, Holercani, cel de la pag. 51, Grigoriopol, pe comandantul Armatei a XIV-a (pag. 52) îl chema Netkaciov și nu Netiacev – ar mai fi și destule altele...).

- Cu adevărat importantă pare a fi discuția privind Transnistria; D.I. Dincă o acroșează citând un fragment dintr-o Declarație a lui Ion Iliescu (care ar fi mers la o sesiune de comunicări științifice, nu la postul rusesc „Ostankino”): „Transnistria nu a fost niciodată pământ românesc, este «meritul» lui Stalin de a fi produs un alt factor de discordie între state”. Teză, totuși, greu de acceptat, dacă nu ținem seama și de opiniile basarabenilor. Scriitorul Serafim Saka îmi declara în 1991 (vezi cartea mea *Zece ani de foc*): „Transnistria este o excrescență ce nu trebuie nicicând inclusă în organismul nostru statal. Avem de a face cu geografia lui Stalin, iar noi, anti-staliniști declarați, vârsăm sânge pentru a-i prelungi existența. Și doar avem adevărata geografie, aceea a lui Eminescu: de la Nistru până la Tisa”.

- În sfertul de veac scurs de la conflictul de pe Nistru, opiniile s-au mai nuanțat, dar nu fundamental. „Romanian global news” a publicat recent un interviu cu generalul Ion Costăș, ministru al Internelor și Apărării în 1991-1992. El consideră că Republica Moldova, în conformitate cu normele internaționale, n-are dreptul să renunțe la un teritoriu care, de facto și de jure, îi aparține. „Totuși, s-ar putea realiza un schimb de teritorii, dacă ar binevoi Ucraina să ia Transnistria și să ne dea sudul Basarabiei, Bugeacul și Bucovina”. Și tot Costăș: „Oricum, Ucraina nu cred că va accepta un schimb de teritorii”.

14 martie

- Lansarea cărții mele la Târgul „Librex”, împreună cu alți 6-7 autori. Hărmălaie, asistență neatentă, cuvântări prea lungi. Altfel, de admirat „restartarea” editurii izbutită de Lucian V. N-am atins, în cei zece ani de directorat la „Junimea”, niciodată ritmul săptămânal al aparițiilor de acum. Adevărat, și drumul cărții era mai poticnit, mult mai complicat și mult mai chinuit, dar reala performanță de azi rămâne.

• Plăcută întâlnire cu Const. Cubleşan. Amintiri – doi foști directori de teatre naționale...

15 martie

• Drum la Trifești-Hermeziu. Întâlnire la casa Negruzzi (Dana Konya, Al. Zub, Al. Călinescu, Horia Zilieru, Const. Cubleşan, Lucian Vasiliu, Const. Avădanei, Șt. Oprea, Rodica Arghir, Mihai Dorin, pr. Merticarui ș.a. Festivitatea s-a petrecut în casa memorială Negruzzi de la Hermeziu și a avut, apoi, un moment mai aparte: scriitorii din Iași, Galați, Cluj, București au fost duși să vadă... Prutul. Iată-i înșirați tăcuți pe dig, dincoace de fâșia arată a grănicerilor și iată Prutul, adânc și misterios, curgând către Dunăre într-o liniște ciudată: nici un clipocit, râul depărteniei românilor strecurându-se parcă rușinat de misia ce i-a venit-o ingrata istorie. Tot așa privea cândva peste râu, dar din celălalt „dincolo”, copilul Grigore Vieru, la Pererâta. Cum va spune mai târziu, nu visa, ca toți copiii, călătorii astrale, ci-și dorea atât: să treacă Prutul... Cald. La întoarcere, cumpăr urzici de la amărății copiii înșirați de-a lungul șoselei.

• În cotidianul „Jurnalul Național” sunt declarat „Omul zilei”, cu o poză de parc-aș fi Lenin vorbind de la tribună în 1917.

• Încep să citesc cartea despre farmacistul Koya (de la Dana). O prea puțin știută personalitate a Iașului de odinioară (bunicul Danei).

20 martie

• În revista „Cultura” (nr. 10/508), pe o pagină întreagă, cronică lui Const. Coroiu la cartea mea „Trăim o singură dată”. O cronică informată și bine scrisă. O corectură la... corectura ce mi se sugerează: zicerea „nici eu nu mă simt prea bine”, pe care cronicarul o trece muștrător în contul lui Bernard Shaw, îi aparține, așa cum am scris, lui Mark Twain. Cât privește reproșul că l-am sfătuit pe primar să nu oprească spectacolul cu piesa Alinei Mungiu *Evangheliștii*, de la Ateneul Tătărași, îmi mențin punctul de vedere: piesele să fie eventual „oprite” prin sancțiunea publicului și a criticii de specialitate, nicidecum de către autoritățile administrative.

• La „Prima tv” filmul meu *Totul pentru fotbal*. Secționat cu 4 nesfârșite calupuri de reclame (!), comedia satirică bătrână de 30 de ani își păstrează actualitatea și are momente cu totul remarcabile. Cumplit câți actori din distribuție au plecat definitiv...

21 martie

• Miroase a primăvară: 12 grade.
• Filmul de ieri în reluare. Cu reclame cu tot.
• Aflu de pe site-ul DIGI 24 că „lacul cu nuferi” al lui Eminescu (Ipotești) este „un fals comunist”. Falsurile fiind și condamnabile, și regretabile, nu ne rămâne decât să cerem secarea „dintr-o sorbire” întru deplină respectare a adevărului istoric. Care sugerează (certitudinea nu-i deplină) că lacul cel adevărat s-ar fi aflat 500 de metri mai în stânga – ceea ce i-ar conferi oare altă încărcătură simbolică și altă funcționalitate în universul fantast al copilăriei lui Eminescu? Cum (nu) se știe, lacul dispăruse încă de la sfârșitul veacului XIX, odată cu secarea firului de apă ce-l alimenta. Oficialitățile din Botoșani, încercând să reconstituie peisajul ipoteștean-eminescian, au găsit în zonă, foarte aproape, sub aceeași poală de pădure, un lac complet colmatat – poate nu chiar cel frecventat de poet – l-au curățat, au adus nuferi din Deltă, ba chiar și mâl (pentru fixarea rădăcinilor) de pe la Dorohoi, au trasat alei și l-au inclus în itinerariile turistice. E bine? E rău? Posibil să apară fel de fel de îndoieli:

nuferii nu-s cei ai locului (*Nymphaea alba* în Deltă, *Nymphaea candida* în zona Moldovei – așa-i că-i... fals evident?), PH-ul apei ar diferi de la un lac la altul, cât or fi ele de megieșe, razele apusului cad altfel într-unul și mai altfel în celălalt... așa că-i fără îndoială un „fals comunist” (în alt ziar: „Teapă comunistă”).

• Atunci cum poate fi considerată, de-o judecăm după aceleași criterii, însăși Casa memorială de la Ipotești, reconstruită ca o pensiune de patru margarete, când atât filmul lui Octav Minar, cât și imaginea din *Istoria...* lui Călinescu ne arată o clădire din „vălătuci”, „hrentuită”, cu pereții susținuți pe dinafară de grinzi trădătoare. Tot „fals comunist” ar fi și bojdeuca lui Creangă din Țicăul ieșean, pe care filmul lui Minar ne-o arată povârnită și învelită cu tablă, nu cu șindrilă; ce să mai spunem despre casa-muzeu de la Hobița: nu-i cea în care s-a născut sculptorul, nici măcar nu se află pe fostul amplasament; abia s-au recuperat... patru bârne din ceea ce, mult mai târziu, s-a clădit pe locul adevăratei case Brâncuși...

• Alte falsuri (uneori s-ar cuveni scris cu ghilimele, alteori, nu): Casa-muzeu Dosoftei, de la Iași (nu prea are legătură cu Dosoftei – eventual, dar mai degrabă improbabil, ar fi putut fi doar tipografia, nu reședința mitropolitului), configurarea actuală a acoperișului bisericii pictate de la Voroneț, sumedenia de ample refaceri mănăstirești ce n-au putut respecta până la amănunt dispunerea cerută de funcționalitatea inițială – numai că asta, în grade diferite, se întâmplă pretutindeni în lume și la case mult mai mari. Dl Costică Macaleț, prefect de Botoșani, denunță la Digi 24 falsul de la Ipotești, oripilat de ilegalitatea celor 500 de metri despărțitori. Poate n-ar fi fost rău ca același domn Macaleț, care, ca să vezi, era șef la Ape chiar pe

timpul contestatei amenajări, să fi protestat atunci și să nu fi avizat o lucrare hidrotehnică atât de... falsă. Și inutilă? N-aș crede, câtă vreme a devenit unul dintre principalele obiective turistice ale județului Botoșani. Motiv pentru care Consiliul Județean a cumpărat lacul (tot Consiliul îl retrocedase, dimpreună cu sute de hectare de pădure, pare-se unui urmaș al boierului Pârlogeanu) după o lungă tocmală prin tribunale, și a decis să investească, în 2015, 30.000 de lei din fonduri proprii, restul din fonduri europene, pentru „curățarea și amenajarea lacului”. Curățarea fiind, fără îndoială, cât se poate de necesară: noul proprietar lăsase locul (și lacul) în totală neîngrijire, ba mai apăruse și un soi de bufet pe mal, „turiștii” de duminică perpeleau mititei și-n apă se răceau pet-urile de bere, azvârlite apoi unde se nimerea.

• Cu „amenajarea” e mai complicat. Dacă vrem autenticitate cât de cât sugerată, asfaltul e-o primă piedică. Îl scoatem? Cum este și puntea venețiană frumos arcuită; sigur, trebuia un acces către insulă, dar se putea găsi o rezolvare mai puțin distonant-spectaculoasă. Cu cât „amenajăm” mai mult, instalând o imagine de parc citadin, cu atât se pierde din fiorul, expresivitatea și aburul de mister ce ar trebui să înconjoare „lacul codrilor albastru”, falsul comunist preschimbându-se într-un fals, cum să-i spunem, capitalist! Un sculptor, altfel bine cunoscut, vrea să așeze pe insulă o creație proprie dedicată lui Eminescu; nu discut lucrarea în sine, ale cărei sensuri rămân greu de descifrat fără o raită prin biblioteca de filosofie, ci doar oportunitatea așezării pe insulă. Poate, cine știe, instalăm și un bancomat!

Mihail Voicu

Recuzita I (2015), gravură, colaj mixt, 100 x 100 cm

Între statornicie și moderna pribegie

Vistian Goia

A deseori, spre sfârșitul unui an calendaristic, suntem năpădiți de multiple întrebări: dacă am avut constanță în gândire și preocupări sau, dimpotrivă, ne-am schimbat, fără să regretăm prea mult, în conduita și felul nostru de a reacționa. Intelectualul este, de obicei, un tip reflexiv, predispus meditației, căutând răspunsuri la întrebări, fie spontane, fie abandonate cândva din multiple motive.

În contrast cu elementele naturii, citim într-o poezie eminesciană (*Revedere*), „Numai omu-i schimbător,/ Pe pământ rătăcitor...” Asemănător cumva, chiar dacă într-o exprimare naivă, poetul popular își cântă aleantul după vremurile trecute în felul următor: „Când eram în vremea mea, / Zburam ca o turturea / Și zburam din creangă-n creangă, / Ca o pasăre pribegă, / N-avea nimeni ce să-mi facă!”

Oare românii noștri plecați, după ultima revoluție, în țările europene dezvoltate, ce statut social au și ce fel de idealuri urmăresc? La repezeală și superficial, se poate răspunde că au fost stimulați de dorința îmbogățirii cu valutele străine, pentru a-și ușura viețuirea din punct de vedere material.

Din informațiile mass-media aflăm că, în majoritatea cazurilor, românii preferă profesiunile tehnice apoi cele care asigură accesul în lumea medicală, „științele comunicării” ș.a.m.d.

Considerăm că nu se pot face comparații nici cu idealurile de care au fost animați „junimiștii” din veacul al XIX-lea, nici cu generația „interbelicilor” din veacul trecut. Tinerii de atunci studiau în Franța, Germania sau în altă parte, dar cu dorința de a se întoarce în patrie pentru a contribui la progresul ei într-o direcție sau alta. În schimb, tinerii de astăzi nu sunt și nu se simt deloc stimulați să revină în patria pe care au părăsit-o. Dacă pot, pe meleaguri străine își duc mereu alți românași (bunici, părinți, nepoți ș.a.). Conduita lor ne aduce aminte de „epitaful” unui scriitor din veacurile trecute (Ioan Pralea, amintit de Eminescu în *Epigonii*), încropit de el însuși: „Toată grija mi-am luat / Și de lume am scăpat / Eu de dansa, ea de mine, / Și să ne fie de bine!”

Sigur, nu-i putem judeca și cântări la fel pe toți semenii noștri stabiliți în străinătate. Unii și-au găsit vocația și s-au realizat în profesia aleasă, alții nu s-au putut adapta și „pribegesc” din loc în loc, schimbându-și rapid profesia și idealul, dacă l-au avut vreodată. Așadar nu-i putem aprecia pe toți cu aceleași criterii docimologice. De aceea e bine să-i raportăm, pentru a simplifica lucrurile, la ceea ce-i caracteristic românului. Însă, semenii noștri contemporani se aseamănă prea puțin cu tinerii de altădată. Ei acceptă cu ușurință „moda” și „conduita” vesteuropeană și se silesc să uite cât de repede ceea ce e „românesc” în societatea în care s-au născut. Însă nu-i putem condamna pe de-a întregul. Întotdeauna s-au aflat minți

luminate care au evidențiat calitățile generației tinere. Iată, în vremurile antice, Aristotel a fost destul de aspru cu bătrânii și destul de generos cu tinerii. După gânditorul antic, „Tinerii sunt de un bun caracter, sunt creduli și plini de speranță, sunt curajoși, înfocați, dar ușor de înșelat. Adeseori sunt violenți, irascibili și conduși de mânie”.¹

Să ne amintim de relația dintre românii vârstnici și tinerii contemporani cu ei, așa cum a văzut-o Eminescu, gazetarul de la *Timpul* (din anii 1880). Când tinerii, instruiți în țările apusene, s-au întors acasă, „bătrânii” i-au așteptat cu masa întinsă și cu lumânări aprinse, bucurându-se că sunt tobă de carte. Însă, în loc să le mulțumească, ei le repetau cuvintele: „libertate, egalitate, fraternitate și suveranitate”. Mai mult, disprețuindu-i pentru mentalitatea și credința lor în cele strămoșești, tinerii le-au iscodit bătrânilor „porecle”, numindu-i „strigoii, ciocoi, retrograzi” etc.² În timp ce bătrânii și-au luat ziua bună de la „cel codru verde”, generația tânără – afirma Eminescu – a ajuns să trăiască niște zile ticăloșite „în care țara se instrăinează pe zi ce merge în gândirea și avutul ei, când toți se fălesc de a fi români, fără a mai fi”.³

Iată că, peste un veac și jumătate, se repetă, în alte condiții, conflictul amintit. Tinerii români care se întorc, de sărbători, în țara natală, îi numesc pe bătrânii rămași aci „comuniști”, „în-apoiști”, „filoruși” ș.a.m.d. Însă, nimeni nu-și pune întrebarea dacă cei rămași în țară sunt fericiți și ce se va alege cu satele noastre care se „pustiesc” mereu?

În vremurile trecute, românii erau considerați „statornici” în gândirea și profesiile lor. Astăzi, „migrația” spre alte țări și meserii i-au determinat să fie contaminați de peregrinări repetate, „pribegia” a devenit pentru unii dintre ei o îndeletnicire preferată.

Scriind despre „Specificul național”, G. Călinescu disocia popoarele europene astfel: francezii sunt „raționaliști”, germanii – „idealști”, englezii – „pragmatici” iar rușii – „mistici”. Despre români, afirma (la 1941) că nu se definesc printr-un „tip colectiv”, ci se disting prin semne locale, fiind tributari Apusului, de la care au învățat „naționalismul și antisemitismul”. Însă, astăzi, o bună parte dintre tinerii noștri au îmbrăcat „haina pribegului” în căutarea „fericirii” mult visate. Unii dintre ei o găsesc, cei mai mulți se mulțumesc cu „ce-o fi și ce-or găsi!” Așadar „pribegia” este o nouă caracteristică a românilor înstrăinați.

Paradoxal, nu le trece prin minte că o altă Românie, identică ori asemănătoare cu aceea în care s-au născut, nu o vor afla niciodată? Țara natală nu poate fi „renăscută” în altă parte.

E adevărat, unii suverani europeni au încercat să „procreeze” o „surioară” a țării de baștină pe alte meleaguri, în alt climat și în condiții total diferite. În acest sens, să amintim de iniți-

Mihail Voicu Prcefet (2015), colografie, 70 x 50 cm

ativa regelui Franței, Ludovic al XIV-lea. După cum citim pe o placă de pe una din cele două „turele” din vecinătatea Mării Mânecii (din orașul Dieppe, situat în Normandia franceză) aflăm următoarele:

„Între 1663 și 1673, peste 770 de tinere femei, plecate din Franța, au debarcat la Quebec, trimise de Ludovic al XIV-lea ca să-și ia soți și să contribuie la popularea Noii Franțe. Ele au fost numite „fiicele regelui”.⁴

În 8 iunie 2013, francezii normanzi au sărbătorit 350 de ani de la prima plecare a „fiicelor regelui”! După cum se știe, „Noua Franță” face parte din Canada. E adevărat că în Quebec se vorbește limba franceză, însă nu este o altă Franță „plantată” pe pământ american!

Comparativ, raportându-ne la realitățile noastre, trebuie să recunoaștem că românii nu au putut păstra Basarabia și Bucovina în granițele României Mari, încât acolo limba română e concurată de altele din țările vecine, deși cele două provincii sunt aci, în vecinătate! Concluzia e una singură: românii de astăzi nu au politicieni curajoși, cu inițiative în folosul țării și al locuitorilor ei, încât măcar o parte din tinerii noștri să nu mai îmbrace haina pribegului! Apoi, „statornicirea” tineretului nu se poate realiza prin sărăcirea continuă a românilor și îndeosebi a populației care nu face parte din sferele politice.

Note

1 Aristotel, *Retorica*, traducere de Maria-Cristina Andrieș, București, Editura Iri, 2004, p.235-241.

2 Vezi Mihai Eminescu, „Bătrânii și tinerii”, în *Scrieri politice*, ediție D. Murărașu, Scrisul Românesc, Craiova, f.a., p.122.

3 M. Eminescu, *cp. cit.*, p.124.

4 Vezi textul „Les filles du Roy”, de pe placa turelei, alăturat articolului nostru.

Știrile false și post-adevărul: anomalie în sistem sau defect de structură? (II)

Ionuț Butoi

Dacă în prima parte a acestui eseu am abordat tema „fake news”-urilor dintr-o perspectivă mai degrabă filosofică, în continuare voi dezvolta câteva argumente legate de precarizarea actului jurnalistic în sistemul mediatic contemporan, precum și de tendințele induse de dezvoltarea noilor tehnologii în această privință.

Într-o lucrare clasică, Giovanni Sartori abordează problema opiniei publice și a modului în care se poate obține un consens legitim într-o societate democratică. Interesant este faptul că Sartori opune sistemului de propagandă *unicentric*, specific statelor totalitare, în care sistemul mediatic centralizat bombardează publicul cu dezinformări, nu un sistem în care ar exista garanția unei informări corecte a publicului, ci unul *policentric* în care diferența e dată de multitudinea de surse de informare aflate în competiție.¹ Așadar, minciunii totalitare i se opune nu adevărul, ci *piata*. Într-o societate democratică propaganda nu dispăre; ea este echilibrată și controlată, însă, consideră Sartori, prin faptul că există o vigență reciprocă între multiplii producători de opinie. Problema adevărului este abandonată ca o temă idealistă care nu corespunde „realismului” neoliberal ce pornește de la premiza că jocul societal este derivat doar din exercitarea intereselor egoiste ale individului, nu din raportarea la standarde sau valori „în sine” sau din natura cooperantă și predispusă spre bine a indivizilor.

Alți autori sunt mai optimiști cu privire la natura umană, dar mai pesimiști cu privire la virtuțile impersonale ale mecanismelor pieței mediatică în producerea unui consens al opiniei publice realmente democratic. Într-o notă poate ușor radicală, Chomsky și Herman, într-o altă lucrare devenită clasică, vorbesc despre faptul că sistemul mediatic (american, în speță, dar analiza poate fi extinsă la toate sistemele policentrice, cum ar spune Sartori) „manufacturează”, adică produce în mod deliberat și interesat consensul dominant necesar păstrării status-quo-ului în societate prin dispunerea unui model de propagandă bazat pe câteva „filtre”: 1) „industrializarea” presei, sau concentrarea mediei în câteva mari trusturi care formează, practic, un oligopol; 2) influența industriei de advertising sau de publicitate, care face ca presa să fie dependentă financiar, în realitate, nu de clienții săi direcți (cititorii/spectatorii) ci de furnizorii de reclame;² 3) dependența de surse de informare facile pentru a putea întreține fluxul de știri; 4) „tirul de baraj” la care este supus emitentul unui act jurnalistic care „deviază” de la consensul fabricat, pentru a ataca probleme ocolite sau a spune lucruri incomode pentru „sistem”; 5) filtrul ideologic, care constă în impunerea unei viziuni ideologice dominante (care înglobează inclusiv subvariantele care par a fi în opoziție).³

Filtre sau nu, este cert că elementele identificate de Chomsky și Herman sunt identificabile măcar sub forma unor presiuni structurale asupra sistemului mediatic. Dintre ele, insist asupra celui de-al treilea: dependența de furnizori de știri din cauza presiunii

crescând de a întreține fluxul informațional. Este o tendință care se manifestă tot mai puternic și care rezultă, practic, într-o simbioză între industria de relații publice⁴ și cea mediatică. Așa cum arată autorii citați, știrile provin de la câteva entități care, inevitabil, sunt generatoare de conținut mediatic: autorități publice, diferite instituții sociale, companii private, etc. Aceste entități, sau, cel puțin, cele plasate „strategic” în câmpul de putere al unei societăți, nu mai furnizează demult conținut mediatic „brut”, neprelucrat. Chiar și știrile „pe surse” sunt, de cele mai multe ori, rezultatul implementării unei strategii de comunicare profesionist realizată pentru respectiva entitate. Astfel încât, într-un mod mecanic și aproape inevitabil, presa ajunge releul campaniilor de comunicare al multiplelor surse interesate. În esență, acest fenomen se reduce la o golire de substanță a actului informării: nu gradul în care e adevărat acest act contează, ci *eficiența* sa în materie de *persuadare*. Convingerea, nu informarea (cu atât mai puțin corecta informare) publicului a devenit prioritatea reală în sistemul mediatic actual.

Acest lucru înseamnă, concret, că se investește mult mai mult efort în construirea mesajului din punct de vedere psihologic și socio-cultural decât în investigarea faptelor și redarea lor cu acuratețe și în context. Resursele, dacă există, sunt investite pentru a găsi cele mai potrivite căi de influențare și formare a percepțiilor publicului sau de formare și influențare a atitudinilor acestuia, precum și în găsirea formatelor mediatică cele mai atractive, dinamice și captivante pentru a „targeta” publicuri care sunt „segmentate”, adică identificate prin trăsăturile lor specifice, într-un mod din ce în ce mai rafinat și mai particularizat. Procesul este invers proporțional: cu cât dimensiunea persuadării devine mai importantă și revendică tot mai multe resurse și logistică în sistemul mediatic, cu atât calitatea intrinsecă de adevăr și factualitate a informării devine mai precară. Astfel încât presa a devenit furnizoare nu atât de „relatări”, cât de „povești”, *narațiuni* care oferă nu atât factualitate, cât scheme de interpretare asupra evenimentelor zilei, prefabricate de sens care încadrează conținutul factual.⁵ Efectele acestui proces nu sunt, însă, dintre cele mai bune: este sacrificat conținutul de calitate, se renunță la detalierea factorilor diverși care pot situa un eveniment în întreaga sa complexitate, cu scopul de a obține un format accesibil, de regulă puternic dramatizat, „publicului larg” (și antrenant, dacă ne aducem aminte de Postman), de fapt, audienței specifice emitentului.⁶ Astfel, „narativizarea știrilor duce, inevitabil, la diminuarea funcției informative a știrilor”.⁷ În ceea ce privește reprezentarea dramatizată a evenimentelor, aceasta are ca efect, pe lângă acea *hiperrealitate* de care vorbea Baudrillard, în care distincția între realitate și ficțiune devine tot mai greu de păstrat, atât *polarizarea* publicului, cât și perpetuarea unei scheme *dihotomice* de înțelegere a lumii.

Existența imperiilor financiare și mediatică în societățile democratice se suprapune, deseori, peste

clivaje sociale și politice puternice pe care sistemul mediatic le întreține, reproduce și amplifică. În SUA există FOX News vs CNN. În România, Antena 3 vs Digi 24. Și tot așa. Credința lui Sartori că acest tip de pluralitate și de concurență poate avea un efect de echilibru pare neconformă cu ce se întâmplă în realitate, părând, mai degrabă, că ne îndreptăm spre o adâncire progresivă a acestor diviziuni în societate, lucru la care contribuie din plin presiunea mediatică de a furniza narațiuni conflictuale prin scheme dihotomice: ei vs noi, bine vs rău, lumină vs întuneric, progres vs înapoiere. Plus o atitudine moralistă intransigentă care face ca jurnaliștii să devină un fel de procurori mediatici. Lucrul se aplică și manierei de reprezentare a realităților internaționale, care devine, parcă, o replică mediatică a filmelor și seriilor la modă în care vizionăm dramatice bătălii între imperii ale binelui și ale răului. Factualitatea și nuanțele sunt, economic, ineficiente și contraproductive, iar politic, inoportune.

La un nivel și mai concret, precarizarea actului jurnalistic sau al celui de informare se vede foarte bine în suferința în care se găsește, astăzi, jurnalismul de investigație. Foarte costisitor, cu o rată de producție care are un ritm total inadecvat pentru presiunea știrilor non-stop, cu particularitățile sale care îl fac aproape opus stilului pre-fabricat al jurnalismului de astăzi, pentru că se bazează pe multe date factuale, detalii, context, background, jurnalismul de investigație aproape că a dispărut, de la noi, din presa scrisă, iar în cea vizuală supraviețuiește în măsura în care se adaptează formatului narativ: în cadrul unor *show-uri* TV care oferă povești, ce-i drept, de această dată, mult mai consistente și mai nuanțate decât cele din jurnalele de știri sau din talk-show-urile obișnuite.

Ce impact au avut noile tehnologii asupra sistemului mediatic și cum au evoluat defectele de structură discutate mai sus sub imperiul „forței” digitale? Aducând o mare promisiune de eliberare și emancipare față de influența covârșitoare a marilor trusturi mediatică, a TV-ului, de democratizare a spațiului public și chiar și a jurnalismului, prin apariția tipurilor de jurnalism „cetățenesc”, „alternativ”, „independent”, noile tehnologii au avut, cu siguranță, cel puțin un tip de efect asupra sistemului mediatic: disruptiv. Despre acest lucru, în „episodul” următor.

Note

1 G. Sartori, *Teoria democrației reinterpretată*, Polirom, 1999, pp. 108-109.

2 Este interesat de amintit faptul că în timpul controverselor de acum doi ani legate de problemele juridice ale unuia din proprietarii de trust mediatic din România (trustul Intact), s-a încercat boicotarea postului TV de știri al trustului prin determinarea unor mari branduri de a-și retrage reclamele. Campania de boicotare a eșuat, cel mai probabil tocmai din cauza faptului că poziția pe piață a respectivului post TV este deja prea importantă, însă tentativa confirmă importanța esențială pe care o are industria de advertising pentru sistemul mediatic și dependența asimetrică dintre cele două. Dacă postul respectiv s-ar fi aflat într-o poziție de piață mai slabă sau ar fi fost la început de drum, cu totul altfel ar fi stat lucrurile.

3 Noam Chomski & Edward S. Herman, *La fabrique de l'opinion publique, La politique économique des medias américaines*, Le Serpent à Plumes, 2003, pp. 1-30.

4 J. Ellul considera că relațiile publice sunt practici de propagandă, deoarece „caută să adapteze individul la societate, la un nivel de viață, la o anumită activitate. Acestea (relațiile publice – n.m.) au menirea de a-l face să se conformeze, ceea ce constituie scopul oricărei propagandă”. În *Propaganda. The Formation of Men's Attitudes*, Vintage Books, 1973, p. XIII.

5 H. E. Fulton, R. E. A. Huisman, J. Murphet and A. K. M. Dun, *Narrative and Media*, Cambridge University Press, 2005. Autorii pun și ei în evidență relația condiționantă între presă și industria de advertising, arătând că producția mediatică nu este destinată doar consumatorului „obișnuit”, ci și marilor imperii economice care o pot susține prin reclame (p. 4).

6 Idem, p. 243.

7 Ibidem.

Il poema della vita

Ion Noja

Mihail Voicu 2.

4 Pești (-1) (2013), tehnică mixtă, 50 x 60 cm

1.

Da solo vai e ti metti seduto
sull'unica seggiola rimasta
nella sola stanza con le finestre
aperte verso l'interno.

Dovresti rispondere a un'unica domanda
però esiti
non puoi più avere piena fiducia
nella propria solitudine
da quando ha cominciato sempre più
ad interessarla
altre ed altre solitudini.

2.

Gli alberi del bosco bisbigliano fra loro
cos'è con questo albero scemo
che cammina sempre tra noi
turbandoci l'eternità?

Vorrei spiegarli, però mi accorgo
che mi mancano le foglie necessarie;
e salutarli, però il vento
si è addormentato tra le mie braccia
privandomi dei gesti.

3.

Cerco di chiedere aiuto al ricordo,
scendo sul filo incerto fino a quando
non sento intorno a me gli alberi parlarmi
con parole umane
o gli uomini parlare a vanvera
con l'aiuto delle foglie.
E tento allora di ritornare, traballante...
Infatti, comincio anch'io a mettere radici.

4.

La Signorina cerca ancora il suo viso dimenticato
una volta, tanto tempo fa

in uno specchio antico.
Scopre solo vuoti commossi
da altri vuoti più vaghi e profondi.
Là, il tempo s'affossa nel non tempo
e l'attesa
può avere la voluttà
della perdita dentro se stessa.

5.

Talvolta anche le cose s'addormentano un poco,
dentro il più intimo se stesso.
Anche là è notte e giorno,
mattina e sera -
modeste imitazioni del passare del tempo.
Anche le cose possono essere

vivaci, allegre, stanche, teiste,
e apprendere l'esistenza vivendola
come tutti i mortali.

Le tue cose
morranno prima di te,
altrimenti il desiderio di te
le farebbe infelici.
Anche il tuo corpo, la più intima
cosa che ti appartiene
morrà un po' prima di te,
tanto per aver tempo a ricoprirlo
con un rinascimento.
La bambina impara.

6.

La nonna mette nel piccolo cesto di vimini
il gomitolo di lana
soffice e morbida
e la bambina pian piano lavora all'uncinetto...
La nonna mette nel piccolo cesto di vimini
il gomitolo bianco di cotone
e la bimba pian piano lavora all'uncinetto...
Poi la nonna le offre un gomitolo più speciale
fatto del filo della vita,
rude, tagliente, aggrovigliato
e la bimba pian piano lavora all'uncinetto...

7.

Il dio aveva sulle spalle il mantello delle nuvole.
Dalle Grui come in un passato ricordo
venivano enigmatici uccelli di nebbia.

Alzo tra me e ciò che succede
un pensiero come una finestra;
altre ed altre immagini
compaiono dal desiderio
d'essere conosciute.

Adesso il mantello delle piogge s'è spento
bluastro
e il dio che lo portava scompare
risucchiato dal suo stesso splendore.

Traduzione di
Ștefan Damian

Mihail Voicu 1.

(3) Pescari (2015), acvaforte, 30 x 40 cm

Recunoaște că ești vinovat!

(monolog cu Vinovatul)

Diana Cozma

Locul: o sală-simulacru de tribunal.
Timpul: prezentul continuu.
Personaje: Judecătorul și Vinovatul.

Judecătorul, un bărbat scund, gras, unsuros, cu fața pudrată, buzele rujate, cu mișcări repezite, nervoase, e îmbrăcat într-un costum negru, elegant, poartă pantofi roșii, cu toc mic și pătrățos. Vinovatul, un bărbat înalt, zvelt, îmbrăcat în pantaloni albi, cămașă albă, descheiată la gât, desculț, o apariție fantomatică, rămâne nemișcat până la finalul scenei.

Judecătorul: Recunoaște că ești vinovat!
Vinovatul: ...
Judecătorul: Târâtură!
Vinovatul: ...
Judecătorul: Îți arăt eu ție!
Vinovatul: ...
Judecătorul: Nu mișca!
Vinovatul: ...
Judecătorul: Taci!
Vinovatul: ...
Judecătorul: O singură tresărire și pun biciul pe tine!
Vinovatul: ...
Judecătorul: Aici nu vorbești, nu dormi, nu mănânci!
Vinovatul: ...
Judecătorul: Clar?
Vinovatul: ...
Judecătorul: Aici ești exact ceea ce ești! Un nimeni!
Vinovatul: ...
Judecătorul: Clar?
Vinovatul: ...
Judecătorul: Așa!
Vinovatul: ...
Judecătorul: Deci!
Vinovatul: ...
Judecătorul: Așadar!
Vinovatul: ...
Judecătorul: Hâm!
Vinovatul: ...
Judecătorul: Nu mă întrerupe!
Vinovatul: ...
Judecătorul: Știu!
Vinovatul: ...
Judecătorul: Ești vinovat de nevroză obsesională!
Vinovatul: ...
Judecătorul: Șât!
Vinovatul: ...
Judecătorul: Ia să văd!
Vinovatul: ...
Judecătorul: Să verific.
Vinovatul: ...
Judecătorul: Ce crezi tu?
Vinovatul: ...
Judecătorul: Ai fost adus într-o instituție se-

rioasă.
Vinovatul: ...
Judecătorul: Cu tradiție.
Vinovatul: ...
Judecătorul: Nu te agita că mă enervezi!
Vinovatul: ...
Judecătorul: Și eu trebuie să fiu calm.
Vinovatul: ...
Judecătorul: Unde eram?
Vinovatul: ...
Judecătorul: A, da!
Vinovatul: ...
Judecătorul: Răspunde la întrebare!
Vinovatul: ...
Judecătorul: Ține-ți gura!
Vinovatul: ...
Judecătorul: Când au apărut primele simptome?
Vinovatul: ...
Judecătorul: A, da! Nu! Ba da! Acum trei luni...
Vinovatul: ...
Judecătorul: ... ai simțit nevoia acută să te reîntorci la sânul mamei...
Vinovatul: ...
Judecătorul: Perversule!
Vinovatul: ...
Judecătorul: Din declarațiile martorilor reiese că manifesti un comportament aberant declanșat, logic, nu-i așa?, de obsesia pentru sânul idilic al mamei.
Vinovatul: ...
Judecătorul: Da!
Vinovatul: ...
Judecătorul: Asta e!
Vinovatul: ...
Judecătorul: Rușine!
Vinovatul: ...
Judecătorul: Să trecem la declarații!
Vinovatul: ...
Judecătorul: Te-am întrebat ceva? Nu, vreau să știu, te-am întrebat eu ceva pe tine?! Golanule!
Vinovatul: ...
Judecătorul: Fir-ar!
Vinovatul: ...
Judecătorul: Liniște!
Vinovatul: ...
Judecătorul: Citez din mărturia vânzătorului de banane, persoană de încredere, cu care ai întreținut o scurtă, dar semnificativă conversație în data de 24 septembrie anul curent, la ora 10 dimineata: „Când individul a apărut brusc lângă taraba mea, m-am tulburat rău și am pus mâna pe pistolul din buzunar. Eram pregătit să mă apăr. Dacă îndrăznește să înhațe vreo banană, îl împușcam pe loc. El, cu o privire visătoare, m-a întrebat: „Nu știi de ce azi soarele e de un roșu mai intens decât ieri”? Mi-am zis: e limpede. Am de-a face cu un dereglat. I-am răspuns brutal: „Vrei să cumperi? Dacă nu, întinde-o”! „Da,

mi-a răspuns el, dar bani nu am. Vinde-mi fructul dulce pe o poezie!”

Vinovatul: ...

Judecătorul: Zât!

Vinovatul: ...

Judecătorul: Cutezi să te aperi în fața unei dovezii incriminatorii indubitabile?

Vinovatul: ...

Judecătorul: Hahaha! Din start ești acuzat de lipsă de respect în relația vânzător-cumpărător, de tentativă de denigrare a sistemului financiar prin înlocuirea banului de circulație publică cu un produs de creație.

Vinovatul: ...

Judecătorul: Idiotule! Totul se vinde! Totul!

Vinovatul: ...

Judecătorul: Mai departe!

Vinovatul: ...

Judecătorul: Redactorul-șef de la revista Bang-Zbang relatează: „Inculpatul mi s-a părut suspect de la prima întâlnire. A năvălit în biroul meu, cu fața aprinsă, ochi scânteietori, respirația întretăiată. Mâna dreaptă îi tremura sub greutatea unui teanc de hârtii înnegrite cu un scris mărunț. A început să vorbească repezit: „Nu contează cine sunt eu, persoana mea nu are nicio importanță. Ai un pic de timp și pentru mine? Lasă-mă să-ți recit o poezie”. „Leși, afară! am urlat scos din pepeni, m-am săturat de poezii care scapă de controlul pazei, se proțăpesc în fața mea, îmi vântură pe la nas manuscrise ieftine! Cum vine asta?! Să vii așa, pur și simplu, cu opera în geantă, fără nicio recomandare, niciun telefon în prealabil? Unde ne trezim, domnule? În regatul nimănui și al tuturor? Afară!” A pus hârtiile pe masă, a șoptit un „mulțumesc” și a zbughit-o. Înfuriat, le-am rupt și îmfundat în coșul de gunoi. Noroc că una s-a răcit sub dulăpiorul cu alcooluri fine, altminteri nu aș fi putut prezenta o probă edificatorie la dosar. Poemul care s-a păstrat, din întâmplare, dezvăluie o suită de perversiuni la care anchetatul s-a dat. Redau textul în întregime: *M-am trezit, într-o dimineață, mort. Și mă gândeam de ce m-am mai trezit dacă sunt mort. Toate în jurul meu erau la fel. Fereastra deschisă, așternutul mototolit. Cărțile așezate în aceeași ordine. M-am neliniștit. Poate nu sunt mort, mi-am zis. Să mă controlez, să văd, să-mi dau seama. Am mirosit florile. Parfum nu mai aveau. Am deschis o carte. În stare să citesc n-am fost. Mi-am pregătit cafeaua. Aroma nu i-am aflat. Am privit afară și nu am văzut nici cer nici soare. Spre seară, ea a venit la mine acasă. Am vrut să facem dragoste. Și am făcut sex. Din analiza acestor versuri, reiese, cu limpiditate, faptul că autorul suferă de o acută dorință de a face sex, ceea ce devalorizează caracterul său de depravat. Florile, parfumurile, cafeaua, soarele nu sunt decât capcane în care își atrage victimele, de sex exclusiv feminin, cu scopul precis de a le poseda. Totodată, poemul indică apetența autorului pentru regăsirea stării de copilărie paradisiace, întoarcerea la originile uterine. Din experiența mea bogată, afirm că am mai văzut multe cazuri de poezii marcați de boala genialității și care erau predispuși la acte necugetate, dar niciunul nu întrece inteligența și versatilitatea inculpatului în cauză. Este extrem de periculos! În fine, când a venit a doua oară, care a fost și ultima oară, a ciocănit timid la ușă, a întredeschis-o, cu teamă, și, din prag, mi-a spus: „Știu că nu vă interesează poeziile mele. Nu am să vă mai deranjez niciodată. Vă mulțumesc pentru timpul*

acordat. O zi magică, la revedere”. Și s-a evaporat. Cum? Cum este posibil așa ceva? N-am apucat să îngaim niciun cuvântel. Am avut senzația că-mi crapă rânza în fața unei asemenea lipse de respect față de mine, superiorul lui! Mă grăbesc să închei, nu merită să-mi mănânc timpul meu prețios cu astfel de ipochimeni păduchioși! Insul este un exemplu al desfrânării, un virus social, un nevropat netrebnic! Propun să fie executat! Fără milă! De exemplu, împușcat! Spor!”

Vinovatul: ...

Judecătorul: Perfect!

Vinovatul: ...

Judecătorul: Ia să văd!

Vinovatul: ...

Judecătorul: Ha!

Vinovatul: ...

Judecătorul: Hahaha! Ia uite, Paznicul Parcului Îndrăgostiților declară: „Era aproape șapte seara. Deodată, privirea mi-a fost atrasă de apariția unei femei frumoase care s-a așezat pe banca a cincea de pe alea principală a parcului. Nu am reușit s-o identific. După două secunde, un ins înalt, distins, cu aer de aventurier, a sosit la locul faptei cu un buchet de flori de câmp pe care îl ținea strâns în brațe. Când s-a apropiat de ea, a început să respire greu. Ochii îi scăpărau luciri de fiară. S-au îmbrățișat pasional, i-a sărutat mâna stângă. Sigur a hipnotizat-o, căci l-a ascultat cu capul plecat, supusă. Am tras cu urechea la șoaptele lui păcătoase și le-am înregistrat cu telefonul: „Viața mea? Nu a interesat pe nimeni. Niciodată. Cui îi pasă c-am adorat nuferii însângerați? C-am aprins ruguri pentru a da foc poemelor mele? C-am plâns amarnic după chipul pierdut al mamei? Mi-a fost teamă să-ți spun. Să nu te plictisesc cu amintirile mele. Însă tu mă iubești. Sunt sigur. Când mă ascuți e ca și cum ai respira în mine. Privește! Aici, în mâinile mele, ești tu cea mică și ascultătoare. O luminiță care palpită, îmi luminează mintea. Aș vrea să ne ascundem în mijlocul pădurii și acolo să construim o căsuță și să ne iubim. Liberi. Împreună vom fi liberi. Ți-e frig? La ce te gândești? Cu tine pot

vorbi orice. Timid? Da. Când eram adolescent, mă rușinam ca o fecioară. Obrajii mi se împurpureau, capul mi se înclina agale spre stânga, pleoapele mi se zbăteau frenetic, și de-abia reușeam să murmur: „mulțumesc”. Mulțumeam pentru orice. Un sfat, un zâmbet. Cei din jur erau uimiți când surâdeam stângaci și le mulțumeam pentru că se încruntau la mine sau mă certau. Urlau la mine: „Tu nu vezi ce fac ceilalți din jurul tău? Mint, fură, te înșală la fiecare secundă! Și tu să le mulțumești? Cui mulțumești? Pentru ce anume mulțumești? Pentru că își bat joc de tine? Te disprețuiesc? Tratează cu aroganță? Viața e scurtă! Nu avem timp pentru mulțumesc!” Sau răcneau: „Căcănarule! Dacă mai spui o dată mulțumesc, îți crăpăm capul!” Mă înroșeam, colțurile gurii mi se umpleau de amar, privirea mi se strângea într-un ungher de tristețe și băguiam, cu un aer chinuit, „mulțumesc”. Așa am rămas singur. Toți m-au părăsit. Nu mai erau în stare să mă asculte cum mulțumesc pentru că respir, mănânc, dorm, exist. Dar acum te am pe tine. O să facem un băiat care o să se zbată în burtica ta. Când va învăța cuvinte, o să ne întrebe cu ochii mari de curiozitate: „Cine aduce bebelușul? Barza? Sau iese prin buricul mamei? Și ea, mama, când moare, se ridică la cer și devine înger?” Și noi îi vom spune prostii și vom râde”. Și, pe urmă, s-au sărutat. Un sărut lung. Nu mai rezistam. Mă dureau testiculele îngrozitor. Noroc că brusc s-au ridicat și au plecat.”

Vinovatul: ...

Judecătorul: Clar!

Vinovatul: ...

Judecătorul: Nu se poate mai clar!

Vinovatul: ...

Judecătorul: Obsedat ordinar!

Vinovatul: ...

Judecătorul: Propria ta mărturisire arată că ești vinovat de hipnotizarea femeilor dotate cu o capacitate extraordinară de empatie și identificare. Rezultă că toate femeile cu care ai întreținut relații sexuale obscene au fost biete victime

supuse influențelor tale sugestive. Nu am nicio îndoială că ai hipnotizat-o chiar și pe mama ta! Ticălosule! Cum ai putut? Mama, această femeie minunată, devotată copilului ei până la sacrificiu! Ah, dacă ar fi fost în viață, cine știe ce poveste zguduitoare ne-ar fi lăsat! Ar fi rostit adevărul! Ce spui? Mă faci mincinos?! Pe mine?! Gura!

Vinovatul: ...

Judecătorul: (într-o agitație crescândă): Vorbele oamenilor noștri devotați pun în lumină faptele tale mărsave! Ai fost surprins, de nenumărate ori, cu ochii larg deschiși, căzut pe gânduri sau pierdut în stări de vis! Te-ai făcut vinovat de tentative de tulburare a ordinii publice precum împrăștierea de pliante cu poeme pornografice, de instigare la vers! La dispoziția comisiei de analiză a cazului s-au pus materiale filmate care te surprind murmurând cuvinte ininteligibile, vorbind cu voce tare de unul singur, alergând și cântând pe străzile târgușorului nostru respectabil! O atitudine intolerabilă în societatea noastră care funcționează pe principii sănătoase! O societate înfloritoare, cu gura larg zâmbitoare! Ai ceva de spus în apărarea ta? Tac! Din gură! Spurcatule! Tu, marele om liber, ce glu-mă!, ești cel care nu ai săvârșit niciodată nicio infracțiune, ai?! Nu ai încălcat nicio lege, ai?! Tu nu ai încercat decât să te exprimi și-ai fost persecutat, ai?! Obsedatule! Cine ar fi crezut? Un poet ratat să aibă atâta sânge în el! Cine?! Dar îți vin eu de hac! Hipnotizatorul! Pe mine nu mă vrăjești! Cu mine nu-ți merge! Eu, deținătorul adevărului absolut, te declar vinovat și te condamn la moarte! Artist împușcat!

Judecătorul incremenește într-o atitudine de violență în climax. Vinovatul iese din scenă calm, cu pași egali, pe măsură ce lumina se stingea treptat și rămâne, în final, pe fața hidoasă, cu gura căscată, a Judecătorului.

Mihail Voicu

Colecționarul de semne (2016), colografie, 35 x 50 cm

Rememorări și încântări la Gala timișoreană *Jazz Blues Kamo* (I)

Virgil Mihaiu

Weiner, Schaedlich, Gondi

Cea de-a 27-a (!) ediție a Galei de Jazz Blues *Kamo* de la Timișoara a stat sub semnul unei duble aniversări: doi dintre corifeii jazzului din Banat – și, prin extensie, din întreaga Românie – au împlinit șapte decenii de viață. E vorba despre percuționistul Eugen Gondi și pianistul Paul Weiner. Desigur, spațiul acestei cronici ar fi insuficient pentru a prezenta, fie și rezumativ, prodigioasa lor activitate și contribuția lor la edificarea unei tradiții jazzistice autohtone. În această din urmă privință, ambii muzicieni s-au înscris pe traiectoria trasată de genialul lor concitadin Richard Oschanitzky. În adevăr, prin monumentală sa creație, acesta merită a fi considerat (cu o sintagmă enesciană) drept părinte al jazzului în caracter românesc.

Ceea ce a uimit în prestația scenică a celor doi sărbătoriți a fost depășirea inerentei condiții de „nume mari”, cantonate în gloria trecutului. Din contra: agerimea, prezența de spirit, valoarea intrinsecă a exprimării au conferit strălucire exprimării lor spontane, pe deplin valide într-o receptare axiologică la zi. Pe de altă parte, Paul Weiner nu a ezitat să-și manifeste, în cea mai mare parte a recitalului, atașamentul față de „legatul universal” lăsat improvizației pianistice de către Bill Evans. Arhitecturile dens-diafane care se succedau pe claviatură erau complinite prin dantelăriile croșetate de Gondi pe baterie, cu expertiză, migală și concentrare de mijloace. Nu doar în teme standard semnate de Evans, dar și în propriile compoziții weineriene, am detectat un soi de ... reacționarism sănătos, sugerând îndrăznețe ipoteze: oare nu astfel ar fi improvizat Chopin în zilele noastre? Ebluisantele variațiuni pianistico-bateristice ale protagoniștilor Weiner și Gondi au avut parte de un contrabasist de

confiență – germanul Johannes Schaedlich (nu e de mirare, din moment ce printre maeștrii cu care a studiat se numără Arild Andersen și Sigi Busch). Piese semnate de Weiner degajau un învăluitoare parfum romantic, evocator al începuturilor sale muzicale din fertilul microcosm intelectual timișorean. Astfel, de exemplu, *Flora Bossa* se referea la localul omonim unde, în anii 1970, jazzmanul cânta împreună cu percuționistul Puba Hromadka & comp.; dar titlul conține și o ambiguitate pe gustul filo-brazilienilor, trimitând cu gândul la celebra vocalistă Flora Purim (mariată succesiv cu percuționistii Dom Um Romao și Airto Moreira). Un blues de-a dreptul paradigmatic era dedicat unui vechi amic, piesa *Home Again* fusese creată special pentru reîntâlnirea cu publicul urbei natale (ocazie pentru autor de a sulbina calitatea pianului pus la dispoziție de Filarmonica *Banatul*), iar splendida sa *Colindă* ne-a răscollit amintirile legate de albumul *Spirale*, pe care Weiner mai apucase să-l editeze la Electrecord acum vreo jumătate de secol, înainte de emigrarea spre Germania.

Pe același album, memorabilul fundal percusiv fusese configurat de Georg Puba Hromadka, invitat și el la festivalul despre care relatez aci. Expatriat asemenea lui Weiner în Germania, după 1990 jovialul muzician avea să contribuie decisiv la apariția „fenomenului Gârâna”: primele întâlniri jazzistice de pe Semenec s-au ținut în șura casei sale din Brebu Nou; în decurs de câțiva ani, festivalul avea să atingă faima mondială în spațiul mai cuprinzător al Poienii Lupului din Gârâna, grație implicării organizatorice a lui Marius Giura. Trupa condusă de Hromadka pe scena Filarmonicii din Timișoara i-a reunit pe remarcabili instrumentiști Nicolas Simion/sax, Piotr

Wojtasik/trompetă, Ion Vârlan/contrabas, plus invitatul special Paul Weiner. Revelația recitalului au constituit-o cele câteva piese în care bateristul și-a etalat potențialul componistic. Într-adevăr, temele create de el sunt inspirate, impetuoase, angulare, revizitând din perspectivă actuală vocabularul *hard-bop*; termenul de comparație proxim mi se pare a fi Horace Silver. Am sesizat, de asemenea, capacitatea bateristului-compozitor de a transcende soluțiile comode și de a-și organiza „blocurile tematice” în structuri complexe, pigmentate cu soluții neașteptate. Apropos: însăși utilizarea flautului de către Nicolas Simion, în una dintre piese, fu o surpriză în sine; tot astfel, Paul Weiner ne-a dezvăluit fațete inedite ale pianisticii sale, pe care aș califica-o drept „un lirism de forță, cu efecte înduioșătoare”. La rândul său, prodigiosul muzician Nicolas Simion ne-a oferit patru piese proprii, acoperind un larg spectru estetic: *Balkan Afro*, *Old Saga*, *Polish 3/4*, *Harmolodic Snowden* (aceasta din urmă readucând în actualitate conceptul avangardist propus de Ornette Coleman odată cu mișcarea *free jazz*, juxtatapuz numelui unui personaj legat de epoca dependentă de internet în care trăim). Excelentă mi s-a părut și contribuția – discretă dar superprofesionistă – furnizată de contrabasistul basarabean Ion Vârlan la succesul Cvartetului *Georg Puba Hromadka*.

Cea mai longevivă formație a jazzului nostru actual – *Bega Blues Band*, fondată de părintele întregului festival, regretatul Bela Kamocsa – reușește să se reinventeze de la un an la altul. „Creierul” acestei ascensiuni valorice e basistul/violonistul Johnny Bota (totodată și directorul artistic al Galei de Blues Jazz *Kamo*). Alături de membrii fondatori Bota și Lică Dolga/baterie, grupul reunește interpreți ce îmbină talentul cu versatilitatea: Lucian Nagy – jonglând la o multitudine de instrumente de suflat (saxofoane, flaut, caval etc.), Toni Kühn – dezinvolt și persuasiv pe claviaturi, ghitară, melodica, Maria Chioran – o voce cu reală personalitate, Mircea Bunea – ghitarist jovial și expansiv. Programul a cuprins numeroase piese originale, relevând cu precădere aptitudinile componistice ale liderului, Johnny Bota. De data asta el ne-a prezentat și o piesă mai „intimă”, interpretând-o la ghitară-bas în duet cu bateristul Dolga. Varietatea repertorială a *BBB* se susține prin maturizarea deplină a ansamblului, susținută de flexibilitatea sporită a secției ritmice. Astfel, sunt bine puse în evidență solo-urile de imparabilă vitalitate ale lui Kühn și Nagy, unisoanele vocalistei cu saxofonul tenor, sau momentele quasi-hilare din compoziția lui Bunea *Urma scapă turma* (pe o temă amintind de iconoclastia lui Frank Zappa). Marele câștig al actualului stadiu în evoluția *BBB* constă în colaborarea cu un dezinvolt cvartet de coarde, alcătuit din junii instrumentiști ai Filarmonicii *Banatul*: Ștefan Colompar/vioara întâi, Carmen Paulescu/vioara a doua, Irina Vizir/violă, Sebastian Pascu/violoncel. Lor li se adaugă, ca invitat special, vibrafonistul Ovidiu Andris, cu o culoare timbrală inedită, demnă de a fi cultivată și pe viitor în muzica grupului *BBB*.

Continuarea în proximitate număr

Cantellion sau doi tineri care nu vor să plece din țară

RiCo

Cantellion - Cătălin Moraru și Iris-Adina Morar

Aflată la debutul literar, Iris-Adina Morar a lansat volumul de poezii *Cu lumea într-o gară*, la Satu Mare și Cluj-Napoca, în decembrie (2017). Alături de Cătălin Moraru, Iris a lansat de asemenea materialul discografic de debut al duetului Cantellion, *Ceva despre timp*. Cei doi s-au cunoscut în 2015 la un concert „Luna amară”, unde Cătălin cânta solo în deschidere. După un timp, pasiunea lor comună pentru muzică duce la înființarea formației Cantellion în 2016. La piesele de limbă română, muzica este compusă de către Cătălin, iar Iris semnează versurile.

În această formulă, în vara anului 2017 duetul a câștigat locul I la festivalul național de muzică „Baladele Dunării” din Galați și premiul pentru cea mai bună interpretare la concursul muzical „Folk’n’Iași” din același an. Piesa de debut a trupei este „Hei, dragoste!” și este inclusă pe EP-ul „Ceva despre timp”, alături de alte trei compoziții. Cadrele pentru videoclipul (care poate fi urmărit pe YouTube) au fost filmate la începutul anului 2017 de către Radu Beligăr în masivul Rarău la Pietrele Doamnei și în Cheile Turzii iar clipul a fost montat de Marieta Manolache.

Iris-Adina Morar (născută în 1992 la Satu Mare) a studiat Fizica medicală la Cluj, absolvind primul master în „Biofizică și Fizică Medicală” la Facultatea de Fizică în 2016, și al doilea Master, „Optimizarea explorărilor imagistice, secționale, morfologice și funcționale”, la facultatea de Medicină Generală. În prezent își desfășoară activitatea în cadrul Institutului de Cercetare în Medicină IMOGEN Cluj, ca fizician medical.

Pasiunea pentru muzică i-a fost descoperită încă de la grădiniță de către părinți, pe care Iris îi trezea în fiecare dimineață cântând diverse cântece pentru copii. Au urmat apoi prestațiile de la

serbări și concursurile locale pentru copii (anume Tip-top minitop) unde Iris era premiată aproape la fiecare ediție.

De la primele compuneri literare sub forma temelor de casă și până la publicarea unor eseuri literare în revista școlii (Colegiul Național „Ioan Slavici”, Satu Mare) nu a fost decât un pas. Pe tot parcursul claselor gimnaziale și inclusiv a liceului, Iris va participa la olimpiadele de limbă și literatură română.

Concomitent cu literatura, clasa a IX-a înseamnă pentru Iris reîntoarcerea la muzică, mulțumită profesorului de muzică ușoară Sorin Berindei de la Palatul Copiilor din Satu Mare. Alături de formația Inedit, participă la numeroase concerte naționale și internaționale și la concursuri muzicale unde câștigă mai multe premii: premiul II la festivalul „Muzica inimii mele”, Satu Mare, (2009); premiul II Concursul „Steaua Sătmăruului”, Satu Mare, (2009); premiul II la „Festivalul Tinereții”, Costinești, secțiunea creație (2010); premiul la II festivalul „Tinerețe pe portativ”, Cluj Napoca (2010), premiul III la festivalul „Camena”, Piatra Neamț (2010).

În 2010 Iris-Adina Morar este numită în funcția de președinte al Consiliului Județean al Elevilor din Satu Mare și președinte al Regiunii de Nord-Vest a Consiliului Național al Elevilor. Toate acestea au dus la numeroase apariții TV și chiar la difuzarea (pe un post TV local) a emisiunii „30 de minute despre noi” unde Iris Morar era realizator și prezentator, emisiune care avea să mediatizeze tinerele talente și olimpicii județului Satu Mare.

Iris a ales în 2011 să urmeze Facultatea de Fizică, fiind încurajată de rezultatele excepționale pe care le-a primit la concursurile de matematică

din vremea anilor de liceu (locul I la concursul național de matematică „Constantin Năstăsescu” 2008 și clasarea pe podium la patru ediții consecutive ale concursului național de matematică „Cangurul”).

Afinitățile pentru muzică și literatură se restabilesc în 2015 când Iris scrie primele poezii care vor fi incluse în volumul său de debut, *Cu lumea într-o gară* (Ed. Citadela, Baia Mare, 2017). De la dragoste la filozofie, de la revoltă la muzică, pe toate le putem regăsi printre tematicile poemelor. Câteva dintre aceste poezii devin ulterior versuri pentru piesele trupei Cantellion. Dacă talentul literar este sau nu o moștenire, nu putem fi siguri, dar am putea găsi răspuns în faptul că bunicul lui Iris a fost Ivan Fedko, primul scriitor în proză de limbă ucraineană din România.

Cătălin Moraru (născut în 1989 la Dorna Candrenilor, Suceava) începe să cânte la muzică în timpul școlii primare, înregistrându-se la casetofonul achiziționat cu banii câștigați la colindat. Acest casetofon a servit și la primele înregistrări vocale, Cătălin încercând să îl imite pe Max Cavallera din formația braziliană Sepultura. La începutul clasei a VI-a Cătălin Moraru îl contactează pe regretatul profesor Gavril Banu pentru a învăța să cânte la cobză. După prima lecție, profesorul i-a propus să cânte direct în orchestra ansamblului „Plai bucovinean”, dat fiind faptul că Ionuț învățase deja să cânte la chitară și la bas de la fratele său Sorin (de la Luna amară). Astfel, atât în timpul ciclului gimnazial cât și în timpul liceului, el a avut ocazia să cânte la numeroase festivaluri din țară și din străinătate câștigând numeroase premii ca membru al ansamblului.

Ajuns la Cluj cu facultatea în 2008, un an mai târziu achiziționează o chitară acustică și începe să cânte la chitară și la voce în cadrul petrecerilor studentești. În 2010 Cătălin este cooptat ca solist în formația de thrash metal Skullp, cu care lansează un EP (*Evolution through genocide?*) și câștigă festivalul-concurs „Stufstock Newcomers” și Premiul I la secțiunea „Core” în cadrul festivalului „Rock’n’Iași”. În 2011, contribuie ca basist, chitarist și armonii vocale la înregistrarea unui material de studio al formației Diamonds are Forever. În anul următor începe lucrul la piesele proprii, alături de producătorul Adrian „OQ” Neagoe (ex-Negura Bunget). În 2014 frații Moraru (Sorin și Cătălin) înființează trupa Holy Motors (dar Cătălin susține o serie de concerte acustice solo, independentă de acest proiect), iar în 2017 lansează primul material solo, „Aiming for Zenith”, sub titulatura „Flamorous”.

În paralel cu activitatea muzicală, Cătălin este și alpinist-amator. Cantautorul a întreprins o expediție proprie pe Montblanc (4810 m), a escaladat cel mai înalt vârf din Austria (Grossglockner, 3798 m) și a cucerit, în regim de iarnă, o parte a vârfurilor importante din România, având la activ mai multe maratoane montane și nenumărate ture de trekking în lanțurile muntoase din Carpații românești, Munții Jura și Alpii francezi. În iunie 2017, a făcut parte dintr-o echipă internațională care a escaladat Vârful Elbrus (5642 m), cel mai înalt vârf din Europa, situat în munții Caucaz din Rusia; prin această expediție el a comemorat „Anul Mărășești, Mărăști și Oituz – 100”.

Cantellion este un proiect de folk alternativ care promovează o muzică melodică și versuri cu mesaj ce poate fi încadrată ușor și în genul pop.

Trei decenii de la înființarea Academiei Europene a Filmului

Călin Stănculescu

La Berlin a avut loc, în decembrie 2017, într-un cadru relaxat, festiv, dar nu lipsit de note grave și doar uneori vesele, Adunarea generală a EFA ce aniversa cele trei decenii de când a fost înființată Academia Filmului European, creată la sfârșitul deceniului nouă al secolului douăzeci de mari cineaști, printre care Fellini și Menzel, Almodovar și Bergman, Liliana Cavani și Isabelle Hupert, Angelopoulos și Manuel de Oliveira, Eric Rohmer și Fernando Rey, frații Taviani și Max von Sydow, Istvan Szabo și Jorge Semprun, Liv Ullmann, Andrzej Wajda, Wim Wenders și Krzysztof Zanussi.

Instituția care premiază anual cele mai bune producții europene, și nu numai, a avut drept inițială menire și scop de onoare reunirea profesioniștilor filmului într-o Europă divizată de ideologii criminale, pentru promovarea și apărarea principiilor democrației, a libertăților individuale, ale egalității pe toate planurile (nu doar între sexe).

„Suntem la o răscruce de drumuri și visele noastre sunt amenințate astăzi”, spunea în urmă cu 30 de ani – întrebat fiind care era visul european, în ce constă el – marele cineast Wim Wenders, președintele Academiei Europene a Filmului.

Krzysztof Kieslowski, unul din primii laureați EFA spunea: „Îmi amintesc o întâmplare de la prima ediție a premiilor noastre. În noaptea ceremoniei sufeream de o afecțiune digestivă, ce mă trimitea des la toaletă, unde mă loveam mereu de Marcello Mastroianni, care fuma o țigară, și mă ciocneam cu Wim Wenders care se spăla la fiecare 10 minute pe mâini (de emoție). Asta-i Europa, asta am visat”.

Summitul miciei Europe de la toaletă arată aspectele umane ale unui continent împărțit, un regizor cu o țară și o capitală împărțită între Est și Vest, între două regimuri total opuse, altul din Estul sovietizat, celălalt din Vestul obișnuit cu libertăți și democrație, dar și cu proteste împotriva discriminării fumătorilor.

Wim Wenders a amintit și de situația grea a colegilor din fostele țări ale Iugoslaviei, care au oferit majore lecții de empatie și non-naționalistă atitudine, unii față de alții, camaraderia și solidaritatea fiind lecțiile majore oferite de cineaștii balcanici colegilor din întreaga Europă: „Azi, se pare că ne amenință, iar un viitor negru. A critica e ușor, a fi responsabil e cu totul altceva.” Wenders și-a continuat discursul cu aceste cuvinte: „Privind Europa cred că ar putea fi un Paradis. Cea mai mare parte a lumii ar dori să fie aici. Din păcate, multe voci fără rușine amintesc de glorioasele națiuni, chemându-le să-și ia în propriile mâini viitorul.

Populismul și naționalismul sunt bacteriile vremilor noastre, și nu doar ele. Avem responsabilități comune în Europa, pentru Europa, dincolo de frontierele fiecărei țări. Chiar dacă ne îndreptăm cu toții spre era digitală, doresc să fim atât de înțelepți încât să salvăm sentimentele de solidaritate nu doar în Academia noastră, ce, uneori, mi se pare a fi o Arcă a lui Noe, dar și peste tot în minunata noastră casă a Europei”.

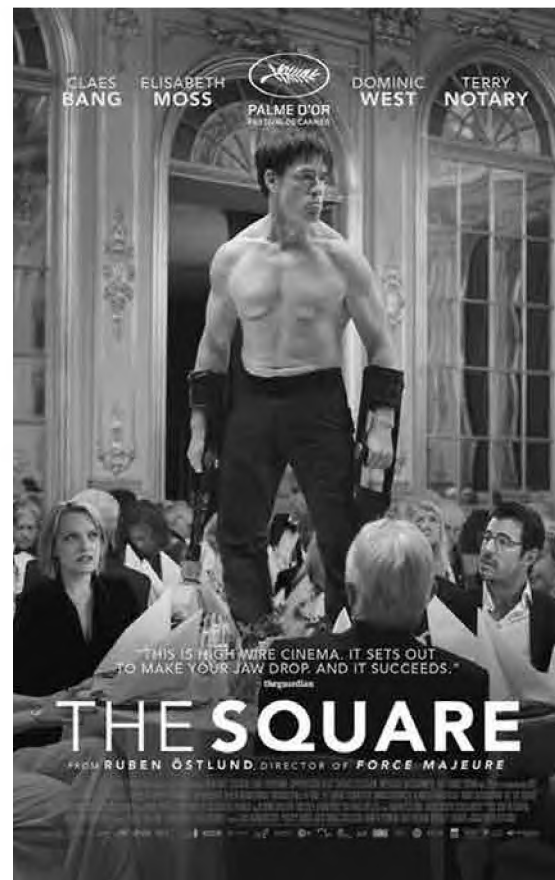
„Împreună spre un nou deceniu”, spunea și Marion Doring, director al Academiei Europene a Filmului, amintind că „deschiderea spre noi orizonturi, curiozitatea și prietenia sunt mult mai importante decât glamour-ul star systemului. În fața EFA se mai află și alte grave încercări. Din ce în ce mai mulți artiști sunt văduviți de libertatea de expresie. Unii ajung chiar în închisoare, ca Oleg Șențov sau Kiril Serbriannikov. Directorii ai instituțiilor publice de cultură și cinematografie au fost înlocuiți arbitrar cu personaje ce servesc interesele de partid. EFA a fost bulversată de Brexit, dar cei șocați mai mult au fost cineaștii englezi. Dorim să sprijinim semnificativ tineretul inaugurând din 2012 EFA Young Audience Award (YAA). Studenții din 20 de universități din 20 de țări văd și dezbate 5 nominalizări pentru EFA, filme de ficțiune și documentare. Fiecare universitate numește un student, membru în juriul care decide European University Film Award”.

Și regizoarea Agnieszka Holland afirma: „Dorim să încurajăm pe tinerii noștri colegi să ia parte activă la comunitatea academică și la proiectele noastre. Avem nevoie de inspirația și expertiza tinerilor pentru a duce Academia spre noi realizări în următorul deceniu. Arta și industria filmului se vor schimba decisiv în anii ce vin. Doar împreună cu mai tinerii noștri colegi vom putea controla și stăpâni aceste schimbări”.

O ceremonie fastuoasă, bine regizată, cu momente de umor, dar și de gravitate aproape de starea politică a Europei comune, cu peste o mie de invitați a avut loc la Palatul Festivalurilor din Berlin. Dar iată și câștigătorii premiilor Academiei Europene a Filmului, ediția 2017.

De departe marele învingător a fost filmul *Pătratul*, regia Ruben Ostlund, care fost laureat cu următoarele distincții: cel mai bun film european, cea mai bună comedie, cel mai bun regizor, cel mai bun scenariu (Ruben Ostlund), cele mai bune decoruri (Josefin Asberg), cel mai bun actor (Claes Bang).

Premiul FIPRESCI (Descoperirea anului) a mers la *Lady Macbeth*, regia William Oldroyd. Premiul pentru documentar a fost

obținut de Anna Zamecka (Polonia) pentru *Comuniunea*. Premiul pentru animație a fost obținut de Dorota Kobiela și Hugh Welchman pentru *Loving Vincent*. Premiul pentru scurtmetraj a fost câștigat de Juanjo Gimenez (Spania) pentru *Timecode*. La această secțiune a concurat și filmul românesc *Scris/Nescris* de Adrian Silișteanu.

Cea mai bună actriță a fost declarată Alexandra Beorbely din *Despre trup și suflet* de Ildiko Enyedi. Premiul „Carlo Di Palma”, ce se oferă celui mai bun operator, a revenit lui Michail Krichman pentru *Loveless*, regia Andrei Zviaghintev. Premiul pentru cel mai bun montaj a revenit lui Robin Campillo pentru *120 bătăi pe minut* (BPM), regia Robin Campillo. Premiul pentru costume a revenit Katarzinei Lewinska pentru SPOOR. Evgheni și Sașa Galperin au fost declarați cei mai buni compozitori pentru filmul *Loveless*.

Pentru întreaga activitate a fost premiat cineastul rus Aleksandr Sokurov (autorul filmelor *Arca rusească*, *Zilele eclipsei*, *Mama și fiul*, *Moloch*, *Francophonie* etc.). Premiul EUROIMAGES pentru cel mai bun co-producător a revenit lui Cedomir Kolar (Serbia).

Conducerea EFA este asigurată de Wim Wenders (președinte), Agnieszka Holland (Chair Person), Mike Downey (Anglia) și Antonio Saura (Spania). În Boardul Instituției a fost realesă și producătoarea Ada Solomon (România).

Viitoarea reuniune a plenului EFA și decernarea premiilor europene 2018 va avea loc la Sevilla pe 18 decembrie 2018.

* Călin Stănculescu este critic de film, membru al Academia Filmului European.

Tribună pentru țară nouă (II)

Silvia Suci

În numărul 7 al revistei, Octavian Barboza aduce un călduros elogiu lui Constantin Brâncuși (1876-1957): „Bătrân ca un patriarh, Brâncuși s-a stins... Departe de țară, la Paris, unde se așezase la începutul secolului și unde, prin surprinzătoarea și originala sa operă, a deschis orizonturi noi artei moderne. (...) Ghiers în piatră, inefabil și totodată uimitor de expresiv, sculptura lui Brâncuși întruchipează sentimentele elementare și profunde ale omenirii de pretutindeni. Frumuseți tainice înfloresc aspre și luminoase în joc de linii și volume. Prin Brâncuși s-a făcut simțită prezența creatoare și innoitoare a geniului românesc în căutările cele mai semnificative și mai rodnice ale artei contemporane.” (nr. 7, p. 1) În același număr sunt anunțați câștigătorii Premiilor de Stat, a căror decernare s-a făcut „cu o sporită exigență în ce privește valoarea lucrărilor premiate.” La secțiunea de artă plastică au fost premiați Alexandru Ciucurencu, Lucian Grigorescu, Ion Jalea și Cornel Medrea (Adrian Barbu, p. 1).

În următoarele trei numere ale revistei, George Muntean dezbat pe larg problematica *realismului socialist* („Asupra realismului socialist”, nr. 8 - p. 1 și 9, nr. 9 - p. 1 și 3, nr. 10 - p. 1 și 2), plecând de la presupusa „criză” enunțată de teoreticienii occidentali. Autorul semnaleză, într-adevăr, o seamă de „nepotriviri între teorie și practica artistică, o anumită rămânere în urmă a activității teoretice”, observând în același timp capacitatea acestui curent de a dobândi „o nouă înfățișare cu fiecare descoperire artistică de însemnătate capitală ivită în cadrul lui, precum și cu consecvența valorificării critice a tot ce aduce valoros literatura contemporană din toată lumea.” Analizând articolele lui Dumitru Solomon („Discuții pentru un dicționar curent. Realism; realism socialist”, *Gazeta literară*, martie 1957) și Andrei Băleanu („Realismul socialist și unele întrebări ale vremii noastre”, *Gazeta*

literară, martie, 1957), George Munteanu sintetizează că realismul socialist oglindește concepția despre *geneza, obiectul, funcțiunile și scopul artei*. Realismul socialist este „un drum, o direcție, o orientare pe care o pot fertiliza numai talentele reale” (A. Băleanu), „acea direcție care apropie arta de masele oamenilor muncii și o pune deschis în slujba acestora, acea direcție care îndeamnă pe artist să-și însușească marxism-leninismul și să susțină cauza socialismului, să creeze opere apropiate de sufletul poporului” (D. Solomon). Pentru Mihai Gafița („Între formule și principii”, *Gazeta literară*, nr. 13, 1957), realismul socialist reprezintă „o revoluție în practica artistică și aceasta tocmai pentru că nu se îndeletnicește cu prescripția de canoane estetice, propunându-și tocmai stimularea tuturor stilurilor și metodelor posibile prin exprimarea vieții în manifestările ei infinite”. Pe de altă parte, Dumitru Micu consideră realismul socialist un curent capabil să călăuzească scriitorii „spre surprinderea infinit diversă a fenomenelor de viață în scopul afirmării năzuințelor omenești sublime, de pe poziția clasei muncitoare, căreia îi este propriu în grad suprem tot ce este uman” („Sensul realismului socialist”, *Contemporanul*, nr. 43, 1956).

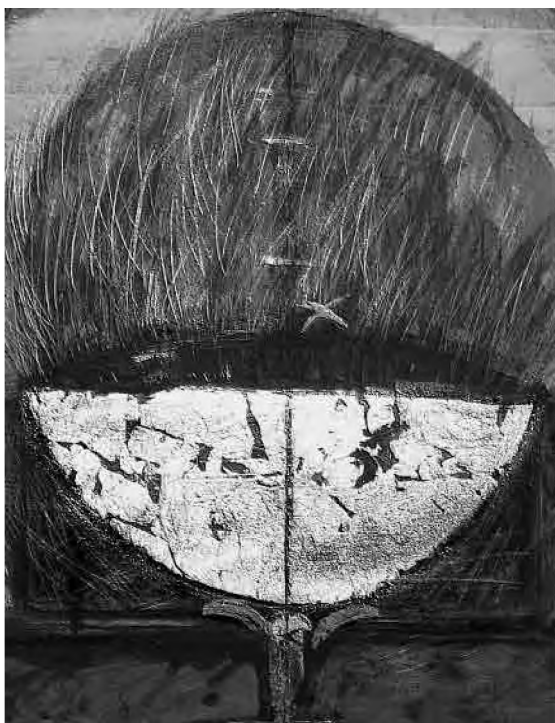
George Munteanu analizează punctele de vedere ale mai multor critici tocmai pentru a scoate în evidență multitudinea de discuții care pot fi inițiate în jurul realismului socialist, dar și diferența de opinii. De aici, el enunță o seamă de principii fundamentale ale realismului socialist: *veridicitate* (sacrificarea veridicității însemnând anularea actului creator), *autenticitate* („în arta contemporană toate drumurile duc spre realismul socialist, adică spre o imortalizare în opere de artă *realiste* a celor ce nu precupețesc nimic pentru victoria idealului *socialist*”), *partinitate* („ceea ce leagă arta de oameni, de interesele și aspirațiile lor, determinându-i să nu rămână insensibili la chemările ei”) și *caracter popular* (reprezintă „corolarul logic al celorlate principii fundamentale și-l îndeamnă pe creatorul de artă să mediteze asupra căilor care pot apropia operele sale de înțelegerea și prețuirea câtor mai mulți”). Cât privește largă răspândire a curentului, autorul compară realismul socialist cu suprealismul, declarând că „suprealismul nu a dat până acum nici o operă care să fi făcut ocolul lumii, deși *experiențele* suprealiste au durat destul timp”. El conchide că greșelile care s-au manifestat „s-au datorat în cea mai mare parte înțelegerii incomplete a realismului socialist și aplicării mecanice a unor teze insuficient asimilate”.

Dezbaterea asupra realismului socialist continuă și în nr. 11, într-un articol care ia în discuție „Tezele din aprilie”, la 40 de ani de la elaborarea acestora de către Lenin (A. Negrea, p. 1 și 3), în articolul „Principiul fundamental” (Dumitru Isac, p. 1 și 11) și în fragmentele din „Amintiri despre I.V. Lenin” de O.B. Lepeșinskaia, E. Stosova, Maxim Gorki, K.T. Sverdlova și N. Podvoiski, care redau „imaginea omului Lenin, făuritorul partidului și al revoluției proletare” (Grigore Beuran, p. 1 și 10)

În numărul 13 al revistei (p. 1 și 10), Sanda Faur realizează un interviu cu Nazim Hikmet (1902-1963) - poet, dramaturg, romancier și memorialist turc - asupra problemelor teatrului contemporan. Nazim Hikmet a fost considerat un comunist și revoluționar „romantic”, arestat în mai multe rânduri pentru credințele sale. Poeziile lui au fost traduse în peste cincizeci de limbi. Nazim Hikmet consideră satira ca pe un „ventil de siguranță” care creează un echilibru în aria socială și politică, iat teatrul „ca una din cele mai eficiente căi de persuasiune, de modelare a spiritului omnesc, de educare a acestuia...” Referitor la „concurență” dintre teatru și cinematograf, dramaturgul observă că, deși la apariția cinematografului mulți anunțau „decesul prin desuetudine al teatrului”, teatrul nu poate să moară întrucât prin actul teatral se formează o legătură nemediată între spectatori și artiști, o relație imediată pe care nici cinematograful, nici televiziunea nu o pot crea.

În rubrica „Plastică” (nr. 16, p. 10) se face o trecere în revistă a câtorva expoziții. „Expoziția Alexandru Ziffer” de la Muzeul regional din Baia Mare aduce în fața publicului un artist matur și sincer a cărui creație „vibrează de optimism și încredere în viață”. În lucrările sale „conturul devine puternic, cromatica bogată, pură și vie”, artistul fiind un „adept al formei sigure, precise” (Elena Kovacs și Mihai Crișan). „Expoziția Studenților de la Institutul Ion Andreescu” interesează din prisma noilor direcții plastice pe care o afișează generația tânără de artiști, „de a contura o artă specifică epocii noastre, un limbaj specific, căutate și apoi definite în caracteristicile lor”. Autorul textului, Virgil Fulicea, notează o „obsesie” pentru tratarea culorii, „o îndrăzneală care șade bine tinereții și pe care dacă ochiul instruit, învățat cu preceptele și stilul de institut, o privește pieziș, totuși trebuie să o accepte, nu ca pe o erezie ci ca pe o lipsă de politeță, firească și ea, dacă nu se repetă prea des”. În ciuda unei bogate tematici, autorul remarcă o platitudine a conținutului abordat în lucrări, o detașare a artistului de subiectul abordat, „fără a provoca rezonanțe în eul său; (...) fără a-i pune în mișcare motorul personal, a provoca conflicte, opinii personale, atitudini, acțiuni, reacțiuni” - principii care reprezintă funcțiile fundamentale ale actului creator.

Mihail Voicu
tehnica mixtă, 60 x 50 cm

Germinație (2011),

Cvartetul *Artmusik* - concert de de Ziua Culturii Române la Istanbul

În marja Zilei Culturii Române, Institutul Cultural Român „Dimitrie Cantemir” din Istanbul organizează un concert inedit oferit de Cvartetul *Artmusik*, condus de renumitul Iosef Ion Prunner. Partenerul evenimentului este Consulatul General al României la Istanbul. Concertul de excepție a avut loc în data de 12 ianuarie 2018, de la ora 20.00, în sala de concerte a Yapı Kredi Culture and Art Publications (Yapı Kredi Kültür Sanat Yayınları); İstiklal Caddesi No: 161, Beyoğlu / Istanbul.

Repertoriul cvartetului *Artmusik* a inclus creații ale marilor compozitori clasici europeni, plus lucrări românești valoroase.

Născut la București într-o familie de muzicieni cu veche tradiție culturală, Iosef Ion Prunner a urmat Liceul de muzică „Dinu Lipatti” și Universitatea de Muzică din București. A studiat pianul și dirijatul cu Zoe Popescu, Ana Pitiș, Maria Fotino, Constantin Bugeanu și Sergiu Comissiona. După absolvire, a fost angajat la Filarmonica „George Enescu” unde, în anul 1997, maestrul Cristian Mandeal i-a încredințat conducerea Corului Filarmonicii. De asemenea, a fost solicitat să dirijeze concerte susținute de Orchestra simfonică și Orchestra de cameră a Filarmonicii. În România a colaborat cu principalele orchestre din țară, Orchestra Națională Radio și Orchestra de cameră Radio. A fost invitat să susțină spectacole la Opera Națională Română. A susținut concerte în importante centre muzicale

din Europa și Asia (Germania, Spania, Franța, Italia, Japonia, Rusia, Grecia, Ungaria, Elveția, Bulgaria, Coreea etc.) și a luat parte la importante festivaluri internaționale.

A colaborat cu personalități și orchestre de prestigiu, între care: Cristian Mandeal, Sergiu Comissiona, Lawrence Craig, Valentin Gheorghiu, Ludovic Spiess, Eugenia Moldoveanu, Michel Plasson, Krzysztof Penderecki, Ion Marin, Adrian Eröd, Neil Stuart, Tatiana Serjan, Dolora Zajick, Carlo Colombara etc. și orchestre precum Orchestra Națională a Franței, Filarmonica din München, Filarmonica „Arturo Toscanini”, Orchestra Festivalului din Varșovia, Orchestra Philharmonia din Londra, Orchestra Națională a Cataluniei, Filarmonica din Ostrava, Orchestra Capitole Toulouse. În decembrie 2007 a fost invitat, alături de Orchestra Capitole Toulouse, Corul Orfeu din San Sebastian și o distribuție cuprinzând artiști renumiți, să prezinte o producție cu Recviemul lui Verdi la San Sebastian, Toulouse și Paris - Sala Pleyel.

În 1991 a înființat Fundația și Orchestra de camera „Constantin Silvestri”, iar în 1996 a fost directorul Concursului internațional de dirijat cu același nume. Din 1997, preluând tradiția Filarmonicii „George Enescu” de a sprijini orchestra semi-profesionistă a medicilor din București, conduce activitatea acesteia.

În 2003, i s-a conferit pentru întreaga activitate Ordinul Meritul Cultural în grad de Cavaler.

Cvartetul *Artmusik* are în componența sa patru dintre cei mai experimentați și talentați membri ai Filarmonicii „George Enescu” din București, acompaniați la pian, în concertul de la Istanbul, de Iosef Ion Prunner. Aceștia au o bogată experiență instrumentală, artistică și mai ales camerală, ei făcând parte, de asemenea, din Orchestra de Cameră a Filarmonicii „George Enescu” și din Orchestra de Cameră „Virtuozii din București”.

Cei patru artiști instrumentiști au, fiecare în parte, dar și împreună, o bogată activitate artistică și concertistică, concretizată în numeroase concerte solistice, camerale sau simfonice pe majoritatea scenelor românești, dar și în orașe cu tradiție din Europa, America de Sud sau Japonia.

Având o tradiție de peste 15 ani și peste 100 de concerte susținute de la înființare și până în prezent, cvartetul *Artmusik* este format din: Marius Biclea - vioara I, Emil Stegar - vioara II, Marian Nicușor Movileanu - viola, Dan Joițoiu - violoncel.

Cvartetul are în repertoriu peste 200 de lucrări muzicale, un program variat care cuprinde muzică clasică, precum și prelucrări după lucrări celebre din diverse alte genuri muzicale.

Organizarea concertului vine în continuarea demersurilor Institutului Cultural Român „Dimitrie Cantemir” din Istanbul de promovare a muzicienilor români valoroși. Grație locației deosebite, dar și a renumiților artiști invitați, evenimentul a asigurat o vizibilitate particulară culturii și muzicii românești în peisajul muzical turcesc, marcând, în egală măsură, un moment principal de diplomație publică.

Urmare din pagina 36

Mihail Voicu - un critic al precarității

sofisticate, „geometrizează” spațiul vizual, asociază simboluri, personaje și decoruri inedite.

Înainte de toate, Mihail Voicu este un artist de atitudine. O dovedește cu prisosință și *Recuzita*. Plus, de la Galeriile „Ion Irimescu” din Suceava. Cele 25 de lucrări (grafică și gravură) aparțin unor cicluri tematice mai vechi (2013) sau mai noi (2015-2017), reprezentative pentru preocupările anilor din urmă. Aparent eterogenă, „recuzita” artistului este circumscrisă în bună parte criticii sociale. În ansamblu, se recunoaște amprenta unui scepticism plastic acutizat, „tradus” într-o subtilă critică a precarității - intenție divulgată de chiar propriul *statement*: „Rătăcit în mijlocul unei societăți contemporane caracterizate printr-un consumism excesiv, decadent, înconjurat la tot pasul de simboluri - unele având rădăcini în pseudo-tradiție, altele devenite deja iconuri sau oferte de tip 2 în 1, încerc, ca artist, să evadesc și să mă izolez totodată din acest conglomerat social-manipulatoriu, încercând, cu o dulce-amară ironie, să punctez și să grafiez aceste extreme”.

Pentru Mihail Voicu, arta nu pare făcută pentru a zugrăvi în tușe siropoase „frumosul vieții”, pentru că viața, așa cum este percepută nemijlocit, este situată la antipodii perfecțiunii. Artistul trebuie nu să edulcoreze lucrurile, să le cosmetizeze prin artificii formale, ci să coboare în cotidi-

an, etalându-i atât virtuțile, cât și vulnerabilitățile. Problema sensului este centrală, fie că vorbim de sensul lumii, al omului sau al artei. Tonul artistului pare adesea denunțător... Denunță mai întâi precaritatea lumii - descrisă ca un întreg răvășit, fragmentat, lipsit de coerență și unitate. Metaforic vorbind, lumea este în același timp poligon, câmp de luptă, spațiu agonice, maidan insalubru, spațiu suprapopulat și zgomotos, acvariu artificial, sufo-cant.

Omul societății de consum devine la rândul său țintă, agresat de oferte hiperbolizate, pretins avantajoase. Zgomotul străzii, al sirenelor și claxoanelor iritate, al vociferărilor publice contondente, al reclamelor proferate prin megafon este prelungit la interior de stridența *talk-show*-urilor televizate, care transformă inteligenta inovație în megafon asurzitor și sursă de scandal. Lipsit de liniște și de intimitate, supravegheat continuu, omul se împuținează, se depersonalizează, devine „unidimensional” - după expresia lui Marcuse. Omul Nou este Omul-Țintă, produs serial, standardizat, aidoma unei mărfi destinate consumului. Portretul omului contemporan poate fi un cod de bare, etalând cu precizie doar datele personale de identificare. Omul-Pește (mut, silențios, taciturn, înotând solitar în propriul acvariu) oferă prin contrast alternativa salvatoare.

Ajuns la vârsta maturității, Mihail Voicu este un artist al opțiunilor tranșante. Are propriile și ritmuri și priorități. Nu este obsedat de succes și nici de recunoașterea facilă. Refuză versatili-

tatea conjuncturală, nealinierile confortabile și complicitățile oculte, implicându-se cu discreție, dar critic, selectiv și exigent în „ideologiile” roditoare din câmpul artei. Sunt acestea doar câteva din motivele de a privi cu un plus de atenție spre „recuzita” sa - deopotrivă subtilă, ironică și profundă.

Mihail Voicu

No exit

sumar

bloc notes

Spectacol extraordinar de operă la Oradea 2

editorial

Mircea Arman
Melete thanatou 3

cărți în actualitate

Cătălin Stanciu
Vara în care mama a avut ochii verzi 4
Vasile Morar
Filosofia unei conștiințe lucide 5
Aurel Hernest
Introspecție și meditație 6
Adrian Țion
O metaforă a pustiului existențial 10
Ani Bradea
Meloterapie cu bucăți de cer 11

poezia

Flavia Adam 12
Monica Zamfir 13

parodia la tribună

Lucian Perța
Aparente 12

proză

Puși Dinulescu
Logodnicul 14
Pavel Nedelcu
Ziua cu flori (I) 16
Ioan Negru
*** 19

însemnări din La Mancha

Mircea Moș
Fereastra, colțul și ungherul 21

diagnoze

Andrei Marga
Ierusalimul – test de integritate 22

jurnal

Mircea Radu Iacoban 23

eseu

Vistian Goia
Între statornicie și moderna pribegie 26

social

Ionuț Butoi
Știrile false și post-adevărul: anomalie în sistem sau defect de structură? (II) 27

traduceri

Ion Noja
Il poema della vita 28

dramaturg

Diana Cozma
Recunoaște că ești vinovat!
(monolog cu Vinovatul) 29

muzica

Virgil Mihaiu
Rememorări și încântări la Gala timișoreană
Jazz Blues Kamo (I) 31
RiCo
Cantellion sau doi tineri care nu vor
să plece din țară 32

film

Călin Stănculescu
Trei decenii de la înființarea
Academiei Europene a Filmului 33

Tribuna 60

Silvia Suci
Tribună pentru țară nouă (II) 34

plastica

Petru Bejan
Mihail Voicu – un critic al precarității 36

plastica

Mihail Voicu

un critic al precarității

Petru Bejan

Mihail Voicu

Derivă (2017), ulei, acrilic pe pânză, 60 x 80 cm

Dacă dăm atenție mutațiilor survenite în registrul artelor vizuale, constatăm că mitul „inocenței” imaginilor este de multă vreme compromis. Imaginea „reușită”, atrăgătoare, inofensivă, care doar copiază sau „reprezintă” lucrurile, interesează astăzi prea puțin. Pentru artistul exigent, fidelitatea conversiei plastice a realității nu mai constituie o miză. *Upgradat* permanent, aparatul de fotografiat a temperat simțitor entuziasmul mimetic proliferant. Mai mult decât reproductiv, imaginile evocă, descriu, oferă indicii, reconstituie, rememorează, promovează, provoacă, solidarizează, incită la acțiune. Uneori, sunt pretext pentru crime și conflicte sângeroase.

În tot mai multe cazuri, imaginile contează; le privim pentru că... ne privesc ori ne preocupă în măsură sporită. Codurile de creație, dar și cele de lectură, au evoluat; nu există imagine absolut „vidată” de conținut, adică golită de orice semnificație sau de orice înțeles. Dincolo de „ceea ce se vede”, lectorul sagace poate dibui o intenție, un subtext, un mesaj, chiar dacă vag exprimat sau obscurizat prin recursul la formule expresive mai puțin convenționale. Indispensabile înțelegerii sunt apetețele și respingerile, simpatiile și idiosincraziile, adeziunile și ostilitățile artistului.

Natura implicării sale și poziționarea estetică sunt astăzi decisive. Asumând cu premeditare opțiuni sau *parti-pris*-uri, indiferent de natura lor, artistul se raliază în fapt tendințelor, modelor, curentelor în circulație, eschivându-se totodată neutralității, cât și echidistanței pretins-conciliante. Poate deveni, altfel spus, conștiință critică, vector de opinie și de atitudine în propria comunitate.

Printre artiștii autohtoni preocupați de orientarea critică a artei, Mihail Voicu face, negreșit, o figură aparte. Născut la Pașcani, în 1963, studiază grafica la Universitatea de Arte „George Enescu” din Iași, sub tutela profesorală a doi dintre dascălii eminenți: Atena-Elena Simionescu (actualul rector al instituției) și Ion Truică. Din 1998 este un activ custode al Muzeului de Artă din Iași, postură din care selectează și curatoiază proiecte artistice destinate publicului larg. Ca grafician, are numeroase prezențe expoziționale, unele apreciate de jurii exigente. Din punct de vedere stilistic, recurge la soluții figurative în care se recunosc accente expresioniste și simboliste. Fiecare din lucrările sale este migălos codificată sau încifrată; artistul schițează linii și traiectorii

Continuarea în pagina 35

ABONAMENTE

Prin toate oficiile poștale din țară, revista având codul 19232 în catalogul Poștei Române sau Cu ridicare de la redacție: 30 lei – trimestru, 60 lei – semestru, 120 lei – un an Cu expediere la domiciliu: 39 lei – trimestru, 78 lei – semestru, 156 lei – un an. Persoanele interesate sunt rugate să achite suma corespunzătoare la sediul redacției (Cluj-Napoca, str. Universității nr. 1) sau să o expedieze prin mandat poștal la adresa: Revista de cultură Tribuna, contravaloare revistă cont nr. RO57TREZ21621G335100xxxx și contravaloare taxe poștale cont nr. RO16TREZ24G670310200108x deschis la B.N. Trezoreria Cluj-Napoca.